BIBLIOTECA METROPOLITANĂ
BUCUREȘTI
Inventar Nr. 28098

Biblioteca Bucureştilor

4
Aprilie
2003

REVISTA ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN BUCUREȘTI • BIBLIOTECA METROPOLITANĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

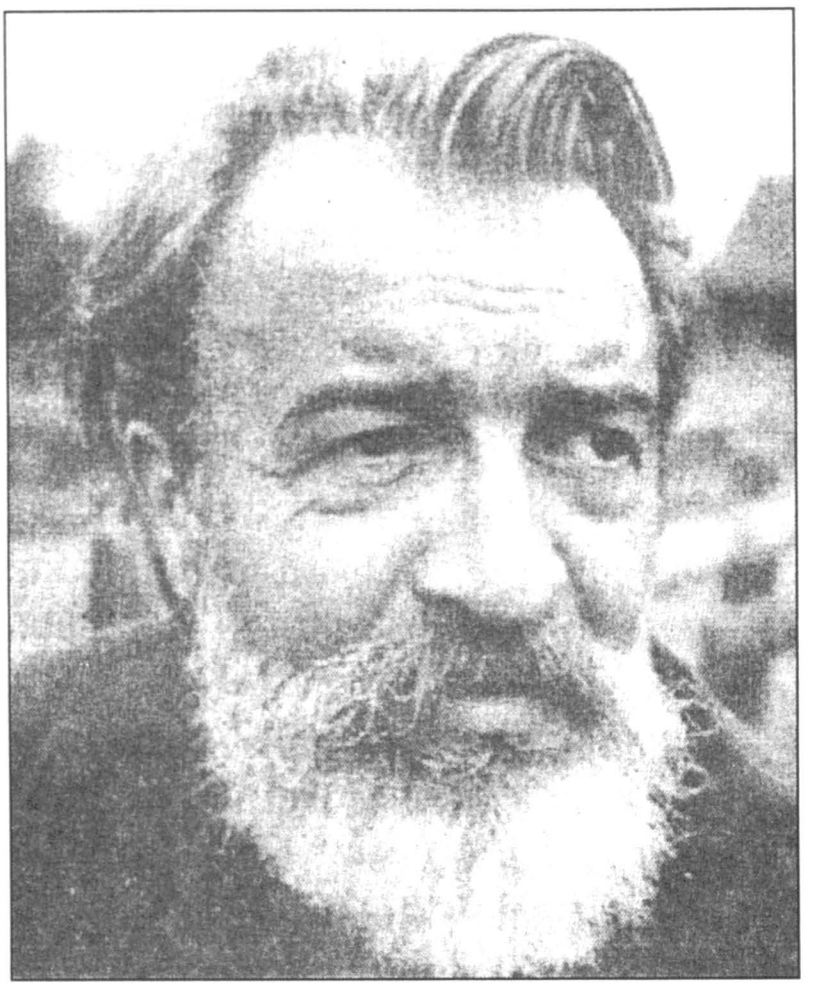

ROMULUS VULPESCU

70 de ani de la naştere

Portret

"Sunt bătrîn, bătrîne, timpul nu mă iartă.
Anii – nu ştiu bine cînd – s-au adunat:
Mai iubind o fată, mai ratînd o carte,
Mai plesnind din biciul rîsului cifrat;

Mai lovit de soartă, cîteodată,-n faţă;
Mult mai des, din spate – de prieteni buni;
Mai uitat în somnul alb, de dimineaţă;
Mai plîngînd în zborul unor vagi lăstuni;

Mai sedus de glorii care n-au să vină;
Mai trădîndu-mi clipa pentr-un ceas fictiv;
Mai stingînd lumina tîmplelor, alpină;
Mai cerînd ninsorii tainicul motiv;

Mai purtînd pe umeri mántii iluzorii;
Mai glumind cu mine, ca să nu mă dor;
Mai căzînd din şaua certă a rigorii;
Mai cutremurat de un frig interior;

Mai minţind de dragul unui alt dor – sudic;
Mai visînd la umbra morilor de vînt;
Mai pîndind amurgul simţurilor, ludic;
Mai crezînd în rima plînsă de cuvînt...

Sunt bătrîn, bătrîne, timpul îmi împarte
Anii pe din două, leneş alternînd:
Mai ratînd o fată, mai iubind o carte...

Pînă unde, totuşi, pînă unde? Cînd?"

Laurenţiu Ulici

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Bucureștii de altădată

Veronica ALDEA, Adriana GAGEA, Angela OPREA – Biblioteca Populară Fundațiunea "I.V. Socec" 2

Pagini din "Gazeta Municipală"

Antoaneta PFEILLER – Cum erau odinioară Bucureștii (IV) 5

Gaby MICHAILESCU – Marioara Ventura despre orașul lui Bucur și al primăverilor frumoase 6

D. CASELLI – Cel din urmă surugiu bucureștean 8

Emil VÂRTOSU – Băsica lui Vodă Caragea 10

Patrimoniu 11

Istoria cărții

Poésies – Charles Duce d'Orléans – Poezii 12

Autografe contemporane

Romulus VULPESCU – 70 14

Scrisoare din...

Victor PETRESCU – Tradiții ale bibliotecilor târgoviștene (I) 16

Meridian biblioteconomic

Servicii bibliotecare din Italia 20

Liviu BUTUC – Scurtă istorie a suporturilor de exprimare. De la pictura parietală la CD-ROM [II] 22

Asbjørn LANGELAND – Bibliotecile în schimbare 29

Peter Gorm LARSEN – Internetul pentru toți la Biblioteca Publică din Ringsted 30

Vesa SUOMINEN – Interesele utilizatorilor drept rațiune pentru activitatea bibliotecii 31

Tone Eli MOSEID – Biblioteca accesibilă 32

Comemorare

François Rabelais – 450 35

Catalog 36

Agenda culturală

Programul "2003 – Anul Nichita Stănescu" 38

Ziua Internațională a Francofoniei 38

Calendar 39

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureștii de altădată

Biblioteca Populară Fundațiunea "I.V. Socec"

Veronica ALDEA
Adriana GAGEA
Angela OPREA

Cu prilejul împlinirii a cincizeci de ani de existență a Casei de editură Socec, fondată în 1856 de Ioan V. Socec, fiii, urmașii și conducătorii afacerilor sale, Ioan și Emil Socec, au înființat în memoria regretatului lor părinte Biblioteca populară Fundațiunea "I.V. Socec".

Pentru organizarea acestei biblioteci a fost numit Mihail Strajanu, absolvent al Facultății de litere și filosofie din București în 1868, trimis la studii în Franța și Germania, de unde s-a întors în 1872 doctor în filosofie. M. Strajanu a fost profesor la mai multe licee din Iași, Botoșani, București și Craiova, autor de manuale didactice premiate de Academie, scrieri cu caracter estetic, filosofic, colaborator la "Convorbiri literare" și *Enciclopedia României* a lui Diaconovici și membru al Societății Junimea. De la 1888 până la 1897 a avut funcția de director și bibliotecar al internatului Liceului Carol I din Craiova.

În anul 1906, frații Socec îl numesc pe M. Strajanu director al Bibliotecii populare Fundațiunea "I. V. Socec". Acesta organizează biblioteca, înzestrată cu 5.000 de volume, care, pe lângă lucrările în limba română din toate domeniile, cuprindea și un însemnat număr de publicații străine: franceze, germane și câteva zeci de volume italiene și engleze. Biblioteca se va deschide pentru public la 15 mai 1907, în localul închiriat din strada Biserica Enei nr. 10. Accesul publicului este gratuit "în toate zilele de lucru de la 9 – 12 ore dimineața, de la 3 – 6 seara și de la 8 – 10 seara".

Cu acest prilej, directorul bibliotecii a publicat broșura *Biblioteca populară Fundațiunea "I. V. Socec", înființată cu ocaziunea jubileului de cincizeci de ani al Casei Socec 1856 – 1906*, în care subliniază importanța bibliotecilor populare, arătând că fondatorii bibliotecii în 1906 au oferit celor 69 de școli primare din Capitală câte 170 volume cu subiecte variate din literatura română și străină. Despre biblioteca nou înființată se menționează că este înzestrată pentru început cu numai 5.000 de volume, urmând ca, la cererea publicului, fondul de carte să fie îmbogățit.

"Pentru a atrage luarea aminte a publicului asupra acestei binefăcătoare instituțiuni, prima în felul ei, nu numai în Capitală, ci în toate orașele României, am scris aceste rânduri, pe care organele noastre de publicitate sunt rugate a le comunica cetitorilor lor și a da astfel un prețios concurs domnilor Ioan și Emil Socec întru realizarea frumosului scop ce urmăresc".

Prin Înaltul Decret Regal nr. 2768/1912 s-a conferit medalia *"Răsplata muncii pentru învățământ" clasa I* domnului Emil Socec pentru întemeierea unei biblioteci publice, în care scop a destinat 60.000 lei pentru construirea unui local propriu bibliotecii și 20.000 lei pentru înzestrarea ei cu cele necesare. (*Buletinul Oficial al Ministerului Instrucțiunii și al Cultelor, 16, vol. 18, nr. 380, 15 iunie 1912, p. 168*).

În *Arhivele Primăriei Municipiului București, Fond Secretariat, Dosar 2/1913, f. 7* există Deciziunea nr. 15, cu următorul conținut: *"Consiliul, având în vedere raportul D-lui Primar, hotărăște ca Ministerul Instrucțiunii și al Cultelor să prezinte Primăriei planurile necesare ridicării așezămintelor bibliotecei «Ion Socec», ce voiește a ridica pe locul solicitat în mod gratuit, situat pe B-dul Colței colț cu Str. Mercur, pentru a decide în mod definitiv asupra acestei cedări.*

Primar: Dr. C. I. Istrati, Nr. 54792/3490/912".

Între anii 1911 – 1913 a fost angajat la Biblioteca "I. V. Socec", în postul de custode, poetul Mihail Săulescu. Despre Săulescu bibliotecar găsim informații în monografia Elenei Gronov: *Mihail Săulescu, București, Editura Militară, 1970.* În prefața lucrării (pp. 7 – 11), semnată de Victor Eftimiu sub titlul *Evocarea lui M. Săulescu*, se menționează: "Din acea epocă păstrez chipul visător al poetului, pe care-l vedeam deseori printre cărțile și cititorii bibliotecii". La pagina 24, conturarea personalității lui M. Săulescu este continuată de autoarea monografiei: "La prima vedere, prezența lui Săulescu, cu temperamentul său exuberant, cu comportarea sa inegală, deseori stridentă, este de neimaginat în atmosfera liniștită și odihnitoare, întreruptă numai de zgomotul paginilor întoarse. Contemporanii remarcaseră însă că munca aceasta avea asupra lui o putere magică, imprimându-i calmul specific sălilor de lectură".

În: *Mihail Săulescu. Opere. Ediție îngrijită de Eugen Jebeleanu. București, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1947, p. 17*, găsim următorul portret

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

al bibliotecarului M. Săulescu: "Şi este interesant de ştiut că, atât de exploziv când lua parte la cine ştie ce discuţie, undeva, la Academia Terasă sau la Imperial, Mihail Săulescu se simţea, totuşi, bine în calmul bibliotecii, ochii săi, care la cafenea scăpărau de toate fulgerele pornirilor, intempestive, se aplecau cu blândeţe asupra muncitorului sau elevului care citea".

De asemenea, din foiletonul semnat de G. A. Lăzărescu şi publicat în *Omul liber*, *nr. 836, 5 septembrie 1930*, citãm: "Sunt atâţia scriitori români ce nu trebuie să uite că, în anii tinereţii lor, mergeau la biblioteca populară «Socec» din strada Enei, unde citeau gratuit volume de literatură, oferite cu dărnicie de Mihail Săulescu, bibliotecarul de atunci. Cu câtă atenţie nu urmărea răposatul poet pe tinerii, pe studenţii şi pe micii funcţionari în timpul când ei făceau lectura, căutând să pătrundă ce anume impresie le fac cărţile cerute, însemnând statistic, zi cu zi, numărul cititorilor, profesiunea lor, deosebind aceste cărţi după natura lor: poezii, nuvele, romane, istorie, geografie, ştiinţă, filosofie etc."

În anul 1916, Biblioteca "I. V. Socec" era instalată în localul propriu din Splaiul Kogălniceanu, nr. 35. Fondatorii ei îşi doreau ca biblioteca să devină pentru populaţia bucureşteană "ceea ce este pentru studenţii universitari Fundaţiunea Carol I. Prin această faptă am adus la îndeplinire o vie dorinţă a regretatului nostru părinte, care, cu acelaşi scop de a dezvolta cât mai mult gustul cetitului în straturi sociale mai nevoiaşe, a scos la lumină ediţiuni populare şi pe preţuri lipsite de orice interes comercial, aproape toate operele mai de seamă ale literaturii române. În afară de elementul şcolar şi studenţesc, câţi din acei care constituie clasa de mijloc a populaţiunii n-ar dori să citească câte o carte de care au trebuinţă dar pe care nu şi-o pot procura. Biblioteca populară Fundaţiunea «I. V. Socec» este deschisă tuturor".

Catalogul bibliotecii, publicat în 1916, cuprinde regulamentul de funcţionare şi lista celor 22.000 de volume existente la acea dată. Regulamentul era următorul:

"Art. 1. Fundaţiunea I. V. Socec, înzestrată şi ţinută la curent cu toate scrierile literare, culturale şi ştiinţifice româneşti, precum şi cu o colecţiune selecţionată din aceleaşi scrieri streine, are de scop:

a). de-a contribui la dezvoltarea gustului de cetit în masele populare, precum şi la dezvoltarea culturei şi instrucţiunei studenţimei şi a păturilor intelectuale;

b). de a mijloci ţinerea de conferinţe cu caracter educativ, moral şi sufletesc, festivităţi, serbări şi şedinţe ocazionale;

c). de a crea cu timpul burse şi a acorda premii şi subvenţii elevilor merituoşi şi lipsiţi de mijloace;

d). de a publica sau patrona publicarea unei serii de cărţi populare cu cuprins eminamente educativ.

Mihail Săulescu

Art. 2. Direcţiunea şi Administraţiunea Fundaţiunii I. V. Socec este încredinţată unui bibliotecar, licenţiat sau licenţiată în litere, asistat de personalul necesar;

Art. 3. Sala de cetit a Bibliotecei este deschisă în toate zilele de lucru, de la ora 10 a.m. la 1 şi de la 4 p.m. la 10 seara. Duminicile şi sărbătorile legale de la 10 a.m. la 1 p.m.;

Art. 4. Frecventarea şi folosirea bibliotecii este permisă oricărei persoane care doreşte să citească sau să consulte cărţile ţinute în acest scop la dispoziţia publicului;

Art. 5. Pentru perfecta linişte şi buna ordine se face apel la buna-cuviinţă a cititorilor. Ei sunt ţinuţi a lua cunoştinţă de dispoziţiunile prezentului regulament şi a se conforma cu rigurozitate;

Art. 6. Cititorii sunt ţinuţi a-şi şterge picioarele pe grătarul fixat pe partea din faţa uşii de intrare şi a depune la vestiar orice fel de îmbrăcăminte de stradă;

Art. 7. Cererile de cărţi pentru cetit sau consultare se vor face în scris pe formulare imprimate anume care sunt depuse pe biroul bibliotecarului. Cititorul este ţinut a se conforma întocmai dispoziţiunilor prevăzute pe acele formulare. Un catalog alfabetic după autori şi altul după materii stau la dispoziţia cititorilor.

Bibliotecarul va lua notă de cărţile ce i se cer şi care lipsesc în Bibliotecă; ele se vor procura ulterior în limitele posibilului;

Art. 8. Conversaţiile între cititori sunt interzise cu cea mai mare rigurozitate. Cererile pentru liberarea cărţilor de cetit făcându-se în scris, orice conversaţie

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

cu bibliotecarul sau cu personalul bibliotecii nu-şi are locul. De asemenea, fumatul în bibliotecă este cu desăvârşire interzis;

Art. 9. Nu se va elibera aceluiaşi cititor decât un singur volum. În mod excepţional şi motivat, bibliotecarul va putea aprecia eliberarea dintr-o dată a mai multor volume, a căror cerere şi motivare se va face în scris;

Art. 10. Odată cu cartea obţinută, cititorul va citi şi va scoate note în linişte, nu va deranja pe ceilalţi cititori;

Art. 11. Buna grijă a cărţii încredinţate este lăsată în paza cititorului respectiv, care este responsabil de ea;

Art. 12. Este riguros interzis de a întoarce foile cu degetele udate, de a face adnotări şi semne pe foi sau a le îndoi, într-un cuvânt orice vătămare a cărţii;

Art. 13. După terminarea cetirei sau la orele de închidere a bibliotecii, fiecare cititor va depune în mâinile bibliotecarului cartea sau cărţile de care s-a servit;

Art. 14. În nici un caz şi sub nici o formă cărţile nu pot fi date cu împrumut acasă;

Art. 15. Prezentul regulament şi respectarea dispoziţiilor lui, va fi adus la îndeplinire de bibliotecarul Fundaţiunii şi pentru orice abateri se vor dispune cele de cuviinţă.

Regulamentul imprimat va fi afişat în interiorul Bibliotecii şi pe uşa din afară a localului".

Împrumutul la sala de lectură se făcea în baza completării unui buletin de cerere cu următoarele rubrici: Numărul curent al volumului; Autor; Titlul lucrării; Numele cititorului; Ocupaţiunea; Adresa; Data, luna, anul. Elevii de liceu menţionau la adresă numele liceului şi numărul matricol, iar studenţii facultatea la care învăţau.

La restituirea cărţii, bibliotecarul aplica pe buletin ştampila bibliotecii, pentru a certifica înapoierea cărţii.

Catalogul cărţilor cuprindea următoarele rubrici:

a). Cărţi româneşti

I. Teologie. Religie. Cultură. Mitologie. Ştiinţe oculte. Spiritism. Magie – Hipnotism. Simbolism – Francmasonerie.

II. Ştiinţe naturale – Medicina, Anatomia – Zoologia, Botanica, Mineralogia, Geologia, Igiena, Fiziologia, Paleontologia, Fizica, Chimia.

III. Drept – Legislaţie – Justiţie – Politică – Economie, Diplomaţie, Administraţie, Statistică, Finanţe, Asigurare, Discursuri parlamentare şi politice.

IV. Matematice. Astronomie, Aritmetică, Geometrie, Algebră, Trigonometrie, Electricitate, Telegrafie, Optică, Geodezie.

V. Filosofie – Sociologie – Psichologie – Physiologie.

VI. Istorie. Biografii, Eraldică, Monografii, Legende istorice, Istoria politico-financiară, comercială.

VII. Geografie. Călătorii (note şi impresiuni), Descrieri pitoreşti. Explorări. Ghiduri – Călăuze – Etnografie. Descrierea ţărilor şi popoarelor.

VIII. Didactică. Pedagogie. Educaţiune. Instrucţiune. Cărţi pentru copii. Buna cuviinţă. Jocuri. Sport.

IX. Studiul limbilor străine. Dicţionare – Enciclopedii. Vocabulare. Dialoguri. Conversaţiuni. Literatură străină.

X. Militărie.

XI. Comerţ. Industrie. Mine. Technologie. Inginerie. C.F.R. Forestiere. Agricultură. Viticultură. Horticultură. Petrol.

XII. Literatură în genere. Istoria literaturii. Folklore. Filologie, Critică literară. Fabule, Proverbe, Literatură populară.

XIII. Opere complete. Literatură clasică antică – Autori greci şi latini. Texte şi traduceri.

XIV. Romane. Nuvele. Anecdote. Istorioare vesele. Beletristică.

XV. Poezii. Versuri. Cânturi. Poeme. Antologie. Legende. Satire. Epigrame. Doine. Pasteluri. Romanţe. Rapsodii. Balade în versuri.

XVI. Teatru. Comedii. Drame. Piese teatrale. Monologuri. Dialoguri teatrale. Tragedia antică şi modernă. Critica teatrală.

XVII. Belle-arte. Archeologie. Estetică. Pictură. Muzică. Monumente. Fotografie. Critică artistică.

XVIII. Cărţi de şcoală primară şi secundară.

XIX. Reviste şi publicaţiuni periodice. Anale. Bibliografie.

XX. Diverse: Calendare – Almanahuri. Stenografie. Carte de bucate. Generalităţi.

b). Cărţi franceze, aşezate după acelaşi criteriu.

c). Cărţi germane: nr. curent, ordine alfabetică a numelui autorilor.

d). Cărţi engleze – 40 titluri.

e). Cărţi italiene – 21 titluri.

În *Ghidul oficial* pe anul 1934, p. 71, găsim ultima informaţie despre Biblioteca Fundaţiei "I. V. Socec", care funcţiona în acel an în Splaiul Kogălniceanu, nr. 35.

Biblioteca populară Socec trebuie apreciată ca un început de organizare a unei biblioteci publice gratuite, pentru toate categoriile de public din Capitală. Italianul G. Tramonte, în cartea sa *Le biblioteche populari*, le numea "gloria veacului al XIX-lea".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Pagini din "Gazeta Municipală"

Cum erau odinioară Bucureștii
(IV)

Antoaneta PFEILLER

În anul 1936, "Gazeta Municipală" a acordat spații largi articolelor cu temă istorică și celor care conțineau subiecte privind sistematizarea Capitalei. Fiecare număr al săptămânalului insera pe prima pagină rubrica *"Cum erau odinioară Bucureștii"* realizată de Domenico Caselli. Articolele captau interesul cititorilor și erau așteptate cu justificată curiozitate, căci subiectele diverse, cu o scriitură accesibilă, se succedau fără o ordine prestabilită.

Este dezbătută în toate numerele revistei aplicarea Planului de sistematizare a Bucureștiului adoptat în 1935, care cuprindea printre altele și crearea a numeroase spații verzi. Tema principală a dizertațiilor era lipsa parcurilor, suprafața lor extrem de redusă în raport cu întinderea orașului, distribuirea lor defectuoasă în perimetrul citadin. Grădina Botanică, parcul Carol și Cișmigiu, Icoanei, Ioanid sunt prea mici în comparație cu numărul locuitorilor Capitalei, toate fiind amplasate în partea de vest a orașului, în celelalte zone neexistând nici o grădină.

În 1936 încep lucrările la amenajarea Parcului Național (azi parcul Herăstrău), în nordul orașului, pe un vast teren cuprins între șoseaua Kisselef și lacurile Herăstrău și Floreasca. Se expropriază câteva zeci de locuințe – mizere de altfel – și o întreprindere industrială, se fac plantații, se trasează alei și până în 1939 se înzestrează Bucureștiul cu cel mai vast "spațiu verde" din cuprinsul lui.

Câteva articole care se ocupă de acest subiect sunt: *"Parcurile"* de Titus Pârvulescu (nr. 209), *"Parcul nostru național"* semnat de M. Dragomir (nr. 214), *"Primăria Municipiului București și prefacerea Grădinei Botanice"* (nr. 251).

Problema sistematizării Capitalei este analizată în rubrica de "Urbanism" și în articole precum: *"Exproprieri pentru prelungirea bulevardului Brătianu"* (nr. 209), *"În preajma unui eveniment important: împrumutul Capitalei"* de I. Tăutu (nr. 214), *"M.S. Regele și lucrările edilitare ale Capitalei"* (nr. 214), *"S'a început construcția Halelor Obor"* (nr. 246), cele semnate de M. Dragomir: *"Un program primarial"* (nr. 218), *"Pentru apărarea planului de sistematizare"* (nr. 237), *"Intrările în Capitală"* (nr. 248).

Planurile propuse de arhitecți operau cu incisivitate în țesutul urban, configurat de-a lungul timpului mai mult după propriile-i nevoi decât după reglementări administrative.

Ce se putea demola și ce nu, sau care era valoarea istorică și culturală a vechiului fond construit deveniseră teme de discuție și controversă.

*

Prezentăm lista articolelor de memorie comunitară publicate în rubrica "Cum erau odinioară Bucureștii" semnate de D. Caselli și publicate de "Gazeta Municipală" în anul 1936 (întocmită de Antoaneta Pfeiller și Diana Macarie):

"Cum a fost primită în București dumneaiei Madama a dumni-seale Sinior Internunțiu" (nr. 205), *"Casa Iordache Filipescu din Podul Mogoșoaiei"* (nr. 206), *"Drumul la Fierăstrău și mahalaua Brazilor"* (nr. 207), *"Cum a fost primit noul Domnitor al Principatelor-Unite de bucureșteni"* (nr. 208), *"Mahalaua Boteanului"* (nr. 209), *"Livedea Văcărețtilor"* (nr. 210), *"Metohul Sfinții 40 de mucenici"* (nr. 211), *"Maidanul pitarului Moș"* (nr. 212), *"Livedea Sacagioaicei din mahalaua Popii Ivașcu"* (nr. 213), *"Cel din urmă surugiu bucureștean"* (nr. 214), *"Cum a adus Ion Dincă pe Vodă-Carol în București"* (nr. 215), *"Fânăria oștirilor muscălești din Mahalaua Precupeții Noi"* (nr. 216), *"Mahalaua Postelnicului Firu"* (nr. 217), *"Teatrul domniței Ralu Caragea din mahalaua Popii Dârvaș"* (nr. 218), *"Jalea bucureștenilor din ziua Sf. Paști 1847"* (nr. 219), *"Mahalaua și biserica Ciaușului Radu"* (nr. 220), *"În ce chip au luat Muscalii București la 1769"* (nr. 221), *"București pe vremea lui Rumanțiof"* (nr. 222), *"În jurul Bucureștilor"* (nr. 223), *"Pădurea din valea Cotrocenilor"* (nr. 224), *"Moșia Mitropoliei Bucureștene din sus de București"* (nr. 225), *"Ostrovul din mijlocul Dâmboviței unde a fost ridicată biserica Sf. Elefterie"* (nr. 226), *"Casele marelui vornic Filipescu de la Sf. Elefterie"* (nr. 227), *"Via banului N. Brâncoveanu de la Sf. Elefterie"* (nr. 228), *"Bi-*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

serica Sfântului Elefterie" (nr. 229), *"Mahalaua Sfântului Elefterie"* (nr. 230), *"Icoana de minuni făcătoare din Biserica Sf. Elefterie"* (nr. 231), *"Chioșcul lui Ipsilante de la Herăstrău"* (nr. 232), *"Fântâna cu șapte ciuciure de la Isvorul Tămăduirei"* (nr. 233), *"Biserica Podgorenilor"* (nr. 234), *"Mahalaua Cișmeaua lui Mavrogheni"* (nr. 235), *"Bucureștii pe vremea lui Șerban-Vodă Cantacuzino"* (nr. 236), *"Lupta de lângă mânăstirea vistierului Pană"* (nr. 237), *"Dincolo de mahalaua Postelnicului Firu"* (nr. 238), *"Casele lui Șerban-Vodă din București"* (nr. 239), *"Primirea lui Pavel Strasburg la București"* (nr. 240), *"Mahalaua Târnovului"* (nr. 241), *"O luptă în jurul Bucureștilor la 1476"* (nr. 242), *"Noua cetate de scaun București"* (nr. 243), *"Bucureștii pe vremea lui Napoleon Bonaparte"* (nr. 244), *"Bucureștii, acum 300 de ani, aveau 12 mii de case"* (nr. 245), *"Mahalaua și Biserica Sfinții Apostoli"* (nr. 246), *"Mahalaua Arhimandritului în 1810"* (nr. 247), *"Dâmbovicioara dela Sf. Apostoli"* (nr. 248), *"De cine a fost zidită Biserica Zlătari"* (nr. 249), *"Tophaneaua lui Mavrogheni"* (nr. 250), *"Hanul Zarafilor Bucureșteni"* (nr. 251), *"Avut-au Bucureștii ziduri?"* (nr. 252), *"Bucureștii erau cetate întărită?"* (nr. 253), *"Cine a statornicit hotarele Bucureștilor?"* (nr. 254), *"Curtea Domnească de pe Podul Mogoșoaiei"* (nr. 255).

Marioara Ventura
despre orașul lui Bucur și al primăverilor frumoase

Gaby MICHAILESCU

Marioara Ventura.

Cum să îmbin tot ce aș vrea să scriu despre ea?

Cum să adun în aceste mărunte aldine, belșugul de prețuire ce-i păstrez din totdeauna, care i se cuvine și care, până la urmă rămâne fără sens?

Cum să împerechez cuvintele – aceste biete suflete risipite cu, sau fără rost de condeeri și ajunse improprii să concretizeze un început sublim, o trăire adevărată, o risipire de sine prin ani și pentru viețile oamenilor?

Sunt armonii mai tari decât ale cuvintelor. Atunci, sensul scrisului dispare și vine tăcerea. Care nu e uitare, ci poveste, duioasă, fără anotimp și fără sfârșit.

Tăcerea leagă firele și înăuntrul ei se fugăresc gândurile. Pentru fiecare aducere aminte, pentru fiecare victorie, ca și pentru fiecare înfrângere. Numai atunci, poți aduna între rânduri ceiace știu și alții, ceiace – pătimașii, încearcă să uite:

Că Marioara Ventura rămâne întâia adevărată, deci complectă, artistă a teatrului românesc.

Că a sărit peste aldine și drepte, așezându-se în leagănul sufletelor românești, sus de tot, lângă soare.

Că a fost aceia care a impresionat pe marele Mounnet Sully și vrăjindu-l pe Papa Antoine, l-a făcut să schimbe o tradiție dramatică de secole, la 1910.

Că a avut în timpul marelui războiu o splendidă atitudine.

Că la 1923 a fost chemată între pereții Casei lui Molière, unde sună de secole, melodia eternă a clasicilor francezi.

Că este unica noastră actriță care modelează cuvântul, fără a neglija tăcerea – pauza – în fundul căreia prelungește sensul sufletesc al eroinelor. Pe care le duce sus de tot, pe culme, pentru a nu mai lăsa regretele imperfecțiunii.

Că "Phedra" sa, rămâne pentru eternitate, pentru Racine și pentru Franța.

... Și esențialul, că a înscris cu anii ei, una din rarele vieți pline românești.

Armoniile talentului său fiind mai puternice decât ale cuvântului, duceți-vă s'o vedeți la Teatrul Național. Veți constata inutilitatea acestor rânduri, pretins omagiale.

Athénée Palace

Am căutat-o la Athénée Palace, într'una din după amiezele acestei proaspete și calde primăveri.

Se adunase deasupra Bucureștiului toată lumina înaltului fără limită și oamenii alergau voioși printr'un oraș care era al lor și era românesc.

Curios să știu gândurile ce poartă orașul care a fost cândva al său și'n care revine annual, am urcat treptele hotelului.

Pe coridoare tăcerea alerga prinzând limite.

Dincolo, în apartamentul artistei, soarele țâșnise prin ferestrele deschise larg, primitoare.

Adevărata haină: primăvara

– "Știu, m'a întâmpinat Marioara Ventura. Ți-am promis să-ți vorbesc despre orașul în care m'am născut. Dar ocupațiile mele îmi permit foarte rar să mă țin de cuvânt... Nu e vina mea".

Am insistat.

– "Dacă ai fi venit într'altă zi: cu ploaie și vreme morocănoasă, aș fi tăcut. Așa, pentrucă haina de azi îi vine prea bine Bucureștiului, mă dau lui, pentru o jumătate de oră. Numai cu condiția asta".

Am acceptat.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

D-şoara MARIOARA VENTURA

Dela grădinile cu liliac la Palatul Telefoanelor

– "Mă rogi să-ţi schiţez prima impresie pe care am avut-o despre acest oraş care îmi este drag şi evoluţia pe care am surprins-o, cu timpul...

Trebuie să mă întorc în copilărie. Prima mea viziune a fost luminoasă, asemănătoare zilei de azi... A fost ca o amintire de Paşte, care m'a urmărit toată viaţa, care a stârnit emoţie în toate simţurile mele. Se despletea primăvara peste Bucureşti... Oraşul era altfel. Cu mici grădini în faţa caselor, cu liliac peste zăplaz, cu o voioşie aeriană care a priit sufletului meu de copil, de atunci. Primăvara bucureşteană era o încântare.

De-atunci au trecut ani.

Tuturor franţuzilor, datorită acestei prime şi puternice impresii, le vorbeam când părăseau Parisul, de bogăţia florară a Bucureştiului.

La întoarcere, toţi mă întrebau unde sunt grădinile, unde sunt florile?...

Aicea văd eu adevărata evoluţie a Bucureştiului; am sacrificat poezia, arhitecturii moderne".

Se lărgesc străzile, dar rămâne cerul...

– "Îmi pare bine că rămâne cerul. Eu am văzut multe oraşe, dar niciunul cu un mai frumos cer ca cel bucureştean. Lărgirea străzilor îi este în favoare, căci munca aceasta municipală, contribuie la valorificarea înaltului albastru".

Domnişoara Ventura, a tăcut şi a privit afară. Apoi, precipitat:

– "Uită-te acum... câtă lumină!... vezi... cerul ne-a intrat în casă... De asta şi eu, care nu sunt o chiriaşe constantă, am căutat totdeauna, locuinţă cu cerul şi lumina agăţate'n fereastră".

Influenţa oraşului

Interlocutoarea mea a tăcut din nou. Afară, dealungul Căii Victoriei, maşinile săgetează spre Palat, iar la Corso, cheliile samsarilor au căzut în ceştile cu şvarţ.

Anotimpul nu este al lor.

Am rugat-o pe d-şoara Ventura, să-mi spună dacă Bucureştiul a avut vre-o influenţă în creaţiile sale teatrale.

– "Poate, inconştient, în felul meu de a juca, mi-a răspuns marea actriţă. Mi-a dat această lejeritate, acest fel de voioşie al bucureştenilor. Toţi bucureştenii par liberi, chiar de griji. Poate asta este influenţa".

Dacă aş fi primar general

Pentru că ultima întrebare: "Ce aţi face dacă aţi fi primar general?", i s'a părut esenţială, d-şoara Ventura a trecut peste celelalte răspunzându-mi la aceasta.

– "În primul rând, oricâte cartiere noui, oricât s'ar transforma Bucureştiul, nu putem înainta până nu realizăm o circulaţie ca lumea. Ar fi primul meu deziderat, dacă aş fi în fruntea consiliului municipal. Căci de câte ori mă aflu în taxi, îmi dau seama, odată mai mult, că avem o circulaţie antideluviană"...

Pauză.

"... E înspăimântătoare!...

Aş căuta de asemenea să valorific ceiace face parte din istoria oraşului. Sunt pentru crearea unei istorii a oraşului. Diverse clădiri, prin care au trecut vieţi intrate în legendă, aş căuta să le pun în vedere arhitectural. Asta uită toţi primarii, cari fără discuţie, eşind pe stradă, îţi dai seama că au lucrat.

Îi lipseşte Bucureştiului o familie. Dela Bucur au mai fost oameni. Noi nu-l ştim decât pe el"...

Ţigăncile cari vând flori trebuesc păstrate

– "Aş căuta să fac să nu mai existe pe străzi, vânzători de şireturi şi lustragii, cari dau o imagine de lenevie şi lipsă orientală. Nu m-aş atinge însă, de ţigăncile care vând flori. Ele sunt ale anotimpului şi adună în buchetele multicolore ale coşurilor, toată aroma tinereţii".

Un teatru comunal

– "Aş colabora cu artiştii. Aportul lor este esenţial. Pe ei i-aş ajuta şi aş ajuta şi spiritul.

Lipseşte deasemenea Bucureştiului, un teatru municipal care ar trebui să fie cel mai modern".

– D-ta l-ai realiza?

– "Nu... eu m'am lecuit, a încheiat d-şoara Ventura".

*

Afară, primăvara, mi-a apărut în stradă, ca într'o amintire de copilărie de Paşte.

("Gazeta Municipală", nr. 214, anul V, 8 martie 1936)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Cel din urmă surugiu bucureștean

D. CASELLI

Căruța poștei de dimineață,
Din zorii zilei, pe drum era,
Și surugiul cu a sa viață
Pe cal petrece, plesnind striga...

În stihurile acestea cari au rămas la noi de pomină povestește vestitul între vestiți poetul rus Alexandru Serghievici Pușchin (1799 – 1837) căruța, de odinioară, a poștei și pe surugiul ei.

Această căruță de poștă cu caii și surugiii ei a fost una din pricinele mirării călătorilor străini ce au trecut prin țările românești.

În revista franțuzească *l'Illustration* din anul 1848, de care am pomenit adesea în studiile noastre cu privire la Bucureștii de odinioară s'au publicat de unii pictori franțuzi ca Charles Doussault, Bouquet și alții felurite icoane despre viața și traiul bucureștenilor. Unele din ele le-am dat și noi. Aceste icoane sunt însoțite de câte-va știri deslușitoare cu privire la întâmplările din acea vreme.

Știrile căpătate de acești artiști, de la consulul franțuz din București Adolphe Billecoq spun că grija cea mai de căpetenie a Domnitorilor români era aceea cu privire la ocârmuirea drumurilor și a poștei. Acest lucru ne deslușește îndeajuns admirația pe care o inspiră oricărui străin, iuțeala nemai pomenită cu care mergea căruța poștei în țările românești.

Țăranii români – spun știrile publicate de revista *l'Illustration*, chiar și cei mai nesimțitori devin, pe șea, cei mai îndrăzneți și mai îndemânatici surugii din lume.

De multe ori surugiul îmbrăcat prost, călărește fără scări și fără șea, pe cai legați cu sfori și cârpe vechi. Trece prin locuri pustii și munți, pe drumuri adeseori neumblate, cu opriri unde – mai puțin fericit de cât caii săi – stă nemișcat și neadăpostit. Și totuși, nenorocitul, călătorește și ajunge la ținta lui.

Își dă bine seama că duce, de veacuri, cărțile și poruncile domnești, cu pecetea Domniei, pe cari cârmuitorii județelor, când le vedeau, le sărutau și cu mare smerenie le citeau. De întârzierea sa atârna adeseori viața Domnitorului său. De aceea sosea. Și sosea proaspăt și vesel, cum a plecat. Și mulțumea cea mai mică simbrie.

Cel ce scrie aceste rânduri în revista franțuzească mai spune că a călătorit în viața lui peste 40 de mii de poștii. *Și mărturisește că nicăeri nu se pot găsi "surudgii" atât de buni ca cei moldo-valahi.*

Călătorul cel mai nepăsător, cel mai adâncit în griji, cel mai plictisit, era înviorat văzând câtă îndemânare, voe bună, vioiciune, iuțeală desfășoară surugiul moldo-valah.

Mai puțin poetic de cât *arrieros* andaluzian, surugiul român nu-și culegea cuvintele din cântecele locului ci suduia și încă în așa fel încât vuiau toate împrejurimile.

Și franțuzul ca să ne dea o dovadă despre acest lucru spune că într-o zi câți-va surugii români aveau cinstea să-l ducă pe mitropolitul (*monseigneur l'archeveque metropolitain*) din București.

Dar caleașca înaltului prelat se împotmolește într'o băltoacă.

Surugiii nu puteau să urmărească caleașca, fără să înjure cum era obiceiul lor, și ca să înjure iarăși nu puteau căci aveau în fața lor pe mitropolitul țării.

Ce să facă? S'au gândit să se ducă să caute alți cai de ajutor la depărtări mari. Dar după acea își luară inima în dinți, s'au dus la scara caleștii și mărturisiră mitropolitului încurcătura lor. Și i-au spus că dacă le dă voie să înjure ar eși numai decât din încurcătură.

Mitropolitul pricepându-i le spune:

– Fie, fiilor, îmi voiu astupa urechile!

Și atunci, subt o ploaie de înjurături a căror tălmăcire liberă, spune franțuzul, ar fi greu de povestit și avea dreptate, caii o iau la goană ca și când ar fi fost goniți de tunete și, din băltoaca în care se împotmolise caleașca mitropolitului, "ea eși tot atât de biruitoare ca și carul soarelui".

Cel ce ne dă aceste amănunte în revista *l'Illustration* nu iscălește.

Este de netăgăduit că acest necunoscut pe lângă spiritul său de pătrundere, mai era înzestrat și cu darul povestirei. Cine putea să fie cel care ne cunoștea pe noi atât de bine? Ne dăm cu gândul că acest necunoscut nu poate fi altcineva de cât consulul francez din București Adolphe Billecoq.

Un alt călător franțuz care a trecut prin țările noastre pe la începutul veacului al 19-lea și a lăsat o povestire intitulată *La Keruța* ne povestește în chipul următor cum se călătorea în căruța poștei.

"Căruța și călătorul sunt pentru surugiu lucruri ce nu erau luate în seamă. El străbate depărtarea fără nici o socoteală. Șanțuri, gropi, puhoaie, stufișuri, nimic nu-l sperie, nimic nu-l oprește.

O roată se rupe, căruța șovăie, pierde cumpătul,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

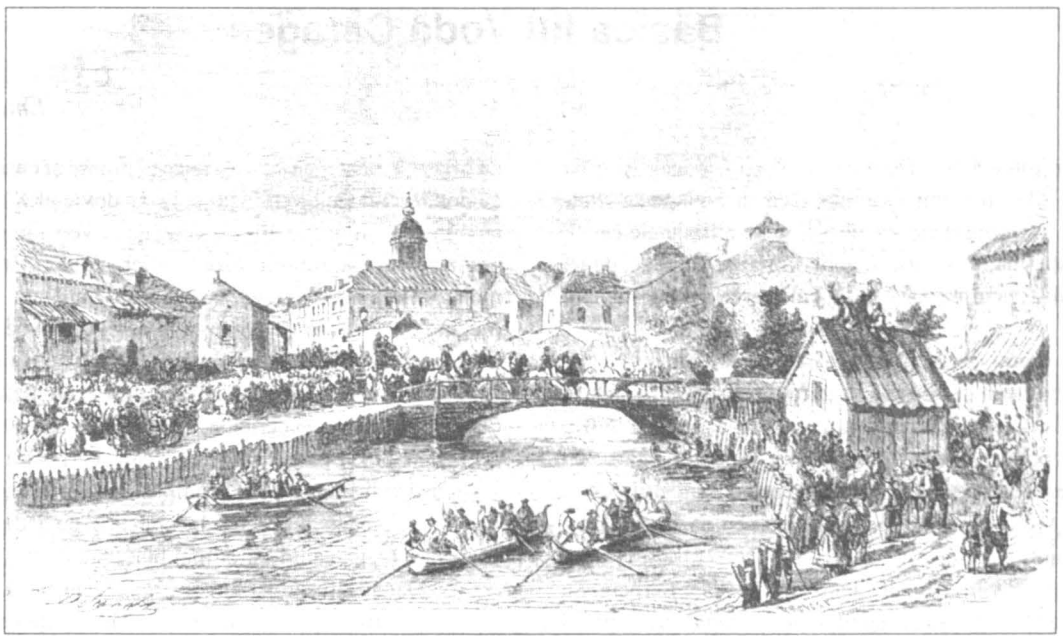

Intrarea Principelui Carol de Hohenzollern în Bucureşti, la 10 mai 1866. **Gravură în lemn după Foucault**

răstoarnă pe călător, îi rupe coastele şi, cu toate acestea îşi urmează drumul, săltând ca o minge. Călătorul geme, chiamă, ţipă după ajutor, degeaba! Surugiul n'aude, nu vede. Sosit la staţie, numai atunci atunci bagă de seamă, că-i lipseşte o roată şi... călătorul".

Este multă fantezie, multă ironie, dacă voiţi, în aceste rânduri ale lui Stanislas Bellanger, cel ce a scris *La Keruţa* dar, în cea ce priveşte iuţeala căruţei poştei, este mult adevăr.

*

În ziua de Sâmbătă 13 Martie 1926 a încetat din viaţă, într'o căsuţă albă şi curată din strada Matei Voevod, cel din urmă surugiu bucureştean Ion Dincă, în vârstă de 127 de ani.

Ion Dincă a avut una din poveştile cele mai interesante. El a fost acela care, suit pe capra trăsurii domneşti, a condus, la alaiuri, pe Barbu Ştirbei-Vodă. După aceea a slujit pe Alexandru-Cuza, Domnitorul Principatelor-Unite. A fost şi în slujba Regelui Carol I.

El este acela care se vede călare, în tabloul pictorilor Carol de Satmary şi D. Preziossi, înfăţişând pe Vodă Carol străbătând câmpia românească de la Turnu Severin la Bucureşti

A fost cel mai cunoscut surugiu de pe vremuri. Fusese în slujba lui Butculescu, după detronarea lui Cuza, iar când sosi Vodă Carol în ţară l-a adus până la palatul Cotroceni cu opt telegari negri înşiraţi la trăsură.

Era întâlnit pe ulițele Bucureştilor, îmbrăcat în straele lui de altă dată, cu harapnicul înfipt în brâu. Trecătorii îl opreau şi-l cinsteau ca să-l iscodească cu vorba.

Moş Dincă trezea cu vorba lui caldă şi aşezată frumoasele vremuri de odinioară, când bunicii noştri călătoreau în olacurile uşoare ale poştei, vremuri pierite pe vecie, din care numai el singur avusese norocul să supravieţuiască.

Se născuse în anul 1799 – după spusele unora – pe vremea lui Alexandru Moruzi-Voevod. În lunga-i viaţă au trecut la domnia Ţării Româneşti următorii Domni: Mihai-Şuţu (Oct. 1801 – Iunie 1802), Alex. Şuţu (Iulie – Sept. 1802), Const. Ipsilante (1 Sept. 1802 – Aug. 1806), Alex. Şuţu (Aug. –13 Oct. 1806), Const. Ipsilante (Oct. – Noembrie 1806). Ocupaţia rusească (25 Dec. 1806 – 28 Mai 1812), Ioan Caragea (1812 – 12 Octombrie 1818), Alex. Şuţu (16 Noemb. 1818 – 18 Ianuarie 1821), Scarlat Calimachi (Februarie – Iunie 1821). A luat parte la revoluţia lui Tudor (1821). Ocupaţia turcească (28 Mai 1821 – 21 Iunie 1822), Grigore Ghica (21 Iunie 1822 – 12 Iulie 1828). Ocupaţia rusească (1828 – 1834). Alexandru Ghica (1834 – 1842), Gh. Bibescu (1843 –1848). Cele 2 guverne provizorii (1848) – şi cele 2 căimăcămii (1848), Căimăcămia lui C. Cantacuzino (1848 – 1849), Barbu Ştirbei (1849 – 1853), Ocupaţia rusească (1853 – 1854), Barbu Ştirbei (1854 – 1856), Alex. Ghica (1856 – 1858), Căimăcămia (1858 – 1859), Alex. Cuza (1859 – 1866). A văzut regalitatea cu cei 3 regi: Carol, Ferdinand şi Mihai cu regenţa.

Prin 1924 l-am mai văzut pe ulițele Bucureştilor, mişcându-se cu destulă greutate, sprijinit într'o cârje şi un baston. În amintirea vremurilor cari, firește, i-au fost scumpe, Dincă Ion purta costumul său de surugiu domnesc şi la cingătoare avea harapnicul. Era o remăşiţă din alte vremuri. După acea nu l-am mai zărit, iar peste doi ani ziarele au vestit trecerea lui din această viaţă. Pentru aducerea aminte a celor viitoare neamuri am crezut nimerit să dăm icoana lui Ion Dincă surugiul aşa cum a fost el cu doi, trei ani înaintea morţii sale.

("Gazeta Municipală", nr. 214, anul V, 8 martie 1936)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Băsica lui Vodă Caragea

Emil VÂRTOSU

Suntem în Iunie 1818. Domnia lui Vodă Caragea își trăia ultimile zile. În toamnă, acesta avea să fugă peste fruntarii, cu pașaport chesaro-crăiesc, și cu milioanele cari îi vor asigura viața lină în Austria și apoi, în Italia, de unde, de pe țărmurile Arnului, va urmări și încuraja mișcarea de redeșteptare a Grecilor săi.

Ca un semn, premergător, oarecum, al mazilirei din domnie, ceva minunat și cu totul neașteptat se întâmpla pentru prima dată în București. Căci nu era o "stea cu coadă" ca în trecut. Și nici războiul nu bătea toba la nici o poartă a țării. Ci lucrul fără precedent era altul: Bucureștenii aveau prilejul să vadă, ridicându-se în slava cerului, cel dintâi balon lansat de pe pământul românesc...

La începutul verii, Bucureștenii erau în mare fierbere. Se zvonise că niște "Nemți" au născocit un meșteșug ca să se poată sui în văzduh ca într'un hârzob, ba mai bine chiar, căci acest hârzob era închipuit dintr'o "băsică" mare care se înălța spre cer, ușor, fără mână de om, ca trasă de funii nevăzute proptite în inima însăși a bolții.

Svonul acestei nemaipomenite mașinării ajunge și la urechile lui Vodă, de la care oaspeții noștri cereau îngăduința să poată arăta Bucureștenilor, meșteșugul lor. Iar tânăra domniță Ralu Caragea, suflet gata să adie la entuziasmul și îndrăznelile veacului, înțelegând povestea nemaiauzită până atunci, bătu ușurel din palme, drese ce drese și izbuti să convingă pe Vodă, tată iubitor, că "Nemții" nu pot fi niște simpli înșelători și că e bine să vorbească însuși cu ei.

– "O să se înalțe, măria ta, ușor ca un zmeu de hârtie. Că doar s'a mai ridicat și prin alte părți, pe unde noi am purtat și arătat descoperirea noastră. Căci noi umplem băsica aceasta cu un fel de aer mai ușor chiar și decât aerul pe care îl respirăm..."

Vodă dădu, totuși, neîncrezător din cap. Era sceptic, pentrucă era oriental, pentrucă era grec. Dar fiindcă pe oaspeți (mai ales străini) nu se cade să te mânii sau să-i superi cu neîncrederea, ci trebue să-i biruiești cu liniștea sufletului și a tăriei credinței tale, Vodă le dădu voe să încerce "comedia" lor în fața Bucureștenilor. Și le îngădui să ia și taxe de intrare de la cei ce ar dori să vadă un asemenea spectacol fără noimă. Și pentrucă domnia era, pentru dânsul, mai presus de toate o negustorie, Vodă Caragea nu se sfii să pună rămășag pe 10.000 de taleri, pe cari "Nemții" s'au prins să i-l plătească îndoit, dacă nu vor izbuti să aburce "băsica" spre cer.

Undeva, într'o cămară din palatul domnesc, inima Domniței Ralu a bătut ca un țambal frenetic, auzind desfiderea pe care Vodă, tatăl său, o arunca, astfel, duhului înnoitor al veacului. Și, pentru singura dată, gândurile ei s'au oprit o clipă nedumerite, nehotărâte...

E Duminică. Toată protipendada cuișlic, toată eleganța boeroaicelor, negustori, popi și târcovnici s'au strâns în curtea vechiului palat domnesc, mistuit nu demult de foc și pe care toți îl numeau *Curtea Arsă* (pe locul unde astăzi se află Arsenalul din dealul Mihai-Vodă).

În cântec, de materhanea, apare și Vodă Caragea. Și toți s'au închinat adânc înaintea lui Vodă, zâmbind șiret în colțul gurii ("Iarăși va să mai câștige bani, neostoitul!"...).

Dar, nici oaspeții străini, nici Vodă însuși, nici poporul nu aflaseră, poate, că aceeași adâncă mirare și curiozitate făcuse, cu douăzeci de ani mai înainte, pe Ludovic al XVI-lea să asiste cu întreaga curte, pe pajiștile verzi de la Versailles, la experiența asemănătoare a fraților Montgolfier. Atunci, însă, balonul – montgolfiera – se ridicase până la jumătate de kilometru, purtând în slava cerului o cușcă în care, de nevoe, se aciuiseră o oaie, un cocoș și o rață, ajunși nevătămați pe pământ.

Și nu mai știau oamenii noștri că fizicianul francez Charles, imitând experiența fraților Montgolfier, înălțase, în acelaș an 1793, primul balon pe care Parizienii aveau prilejul să-l vadă ridicându-se din Câmpul-lui-Martie, și să-l salute cu lovituri de tun, cu aclamații fără sfârșit, și cu nădejdea că această născocire pregătea un viitor mai bun umanității...

Dar idealurile umanității rămâneau, încă, idei abstracte și vagi pentru bieții locuitori de la Dâmbovița cea dulce, torturați de grija Zapciilor și a zilei de mâine. Îi va interesa, deci, mai mult partea anecdotică.

Și iată cum se povestește ce s'a întâmplat atunci:

Un martor, al cărui nume nu s'a păstrat, dar a cărui însemnare s'a regăsit între hârțoagele mănăstirii Govora:

"Leatul 1818, în zilele domnului nostru Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod, cu sfat de opște au poruncit de au făcut o asmodie, ce se numia băsică, la casele lui Alexandru Vodă (Ipsilante), în deal, care arseseră de curându. Acea băsică era lungul de patru stânjeni, largul tot asemenea, făcută de pânză de Brașov și îmbrăcată cu batistă: bucăți 90; într'însa un buriu cu spirtu, de cinci vedre, pus cu meșteșugu. I-au dat fitil de jos și s'au înălțat în slavă, cât de abia se vedea. Părea că este un șișlic boieresc și într'însa ardea fitilul și lumina ca un luceafăr. Și au înălțat-o după loc, și au căzut jos la sat unde se zice Căței, din josu Bucureștilor, în zi Dumineca tuturor sfinților, Iunie 9 zile".

Iar ceaușul Costache, de la Biserica Amzii, s'a minunat și el în sufletul său, și-a însemnat, în caetul în care, cu pană fină, nota gândurile și întâmplările mai de seamă:

"În leat 1818, Iunie 26, într'o zi de Duminică seara, au ridicat niște Nemți cu meșteșug o băsică în slavă foarte mare, de 1700 coți de pânză băsica, cu spirturi fiind înăuntru, cu o luminație mare au ridicat-o din Curtea Domnească cea arsă. Și li s'au plătit de Domnie taleri 10.000, având prinsoare că, dă nu va ridica-oă, să plătească Nemții banii îndoiți. Au luat Nemții și dela cei ce au intrat, cât au putut, întâmplându-să aciasta nostru domn, Io Ioan Gheorghiu Caragea Voevod, în al șasilea an al domnii dintâi..."

... Și astfel, Vodă Caragea "a fost rămas", în chiar cetatea de scaun a domniei! Și de atunci zicala: "De când cu băsica lui Caragea!"

("Gazeta Municipală", nr. 204, anul IV,
22 decembrie 1935)

Pagini îngrijite de Serviciul Colecții Patrimoniu.
Memorie Comunitară al
Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

Din Colecţia de Memorie locală "N. Iorga"
a Bibliotecii Metropolitane Bucureşti
Fondul EUGEN BARBU

CLAYMOOR, ***La vie à Bucarest 1882 – 1883***
Imprimeurs – Editeurs Thiel & Weiss, Bucarest

... Pendant que vous êtes dans les magaşins où s'etalent tant de merveilles et que vous jetez votre argent sur une infinité de petits riens, donnez un coup d'œil à travers la vitrine, regardez dans la rue et vous y verrez de pauvres femmes bleuies de froid, traînant de petits enfants deguenillés, blafards et affamés regardant tristement tous ces beaux objets et qui regagneront ensuite leur taudis, une chambre vide sans feu, où ils ne trouveront même pas un morceau de pain pour tromper leur faim...

Emil TURDEANU, ***Miniatura bulgară şi începuturile miniaturii româneşti***
Bucureşti, 1942

... Depănând firul acestor gingaşe înfăptuiri de artă din îndepărtatele timpuri de glorie ale Bulgariei până la sfârşitul unei strălucitoare epoci din trecutul românesc, autorul acestui studiu are mulţumirea de a servi, cu aceeaşi dragoste de adevăr, cunoaşterea reciprocă a valorilor proprii fiecăruia din cele două popoare, precum şi a legăturilor care le-au unit dealungul atâtor secole de bogate schimburi culturale.

George COSTESCU, ***Bucureştii vechiului regat***
Editura "Universul", Bucureşti, 1944

... Viaţa aceia patriarhală – dar pe care nici Patriarhii înşişi nu credem s'o mai apuce vreodată, – căutăm să o putem cât mai bine zugrăvi din vorbe, spre a lăsa celor ce vor veni după noi un basm minunat şi cu adevărat din alte lumi, pe care la rândul lor să-l povestească urmaşilor.

Şi, pentru ca povestirea să iasă cât mai duhlie şi mai îmbietoare la citit, am găsit cu cale să o presărăm înadins cu unele cuvinte şi exprimări de cari lumea obişnuia să se folosească în graiul ei de-atunci...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Istoria cărții

Poésies – Charles Duce d'Orléans – Poezii

Echivalențe românești de ROMULUS VULPESCU

Charles Duce d'Orléans – Poezii –
Balade, Cântece, Carole, Lamente, Rondeluri
Selecție, echivalențe românești, prefață, bibliografie, note, indici, machetă artistică, titluri și prezentare grafică de
Romulus VULPESCU
Editura Univers, 1975

Cartea care urmează și care «este a ducelui d'Orléans» / «ce livre est au duc dorlians» / trebuie parcursă ca o depoziție pe care-o fac în favoarea acestui prinț-poet – atîta de poet, încît uit că a fost prinț, ca să-l consider doar un prinț al poeziei: în numele ei, reclam de la tribunalul posterității, în care cititorii sunt juzi, revizuirea uitării și reabilitarea creatorului.

Pentru că poezia poate fi probă.

Florilegiul bilingv Charles d'ORLÉANS,* Poezii, *înmănunchează 96 de poeme, numărul celor dintîi 25 (balade, cântece, carole, lamente) sugerînd sfertul de secol al captivității ilustrului prinț, numărul celorlalte, 71 (rondelurile), simbolizînd anii de viață ai poetului uitat. Selecția, echivalențele românești, studiul introductiv, notele și comentariile, bibliografia, indicii, macheta artistică, prezentarea grafică și desenul titlurilor se datoresc îngrijitorului acestei ediții, Romulus VULPESCU.

A Textul de bază

1 Pentru întocmirea acestei culegeri bilingve selective, Charles d'Orléans, *Poezii* (balade, cântece, carole, lamente, rondeluri), am folosit, ca ediție de bază – atît pentru textul francez reprodus, cît și pentru realizarea versiunii românești – ediția critică apărută în colecția *«Les Classiques français du Moyen Âge», publiés sous la direction de Mario ROQUES / «Clasicii francezi ai Evului mediu», publicați sub supravegherea lui M. R. /*, și anume, *Charles d'Orléans, POÉSIES, editées par Pierre CHAMPION, Paris, Librairie ancienne Honoré Champion, éditeur, 5, Quai Malaquais VIe, tome Ier (La Retenue d'Amours, Ballades, Chansons, Complaintes et Caroles), 1923, XXXV + 291 pp.; tome IIème (Rondeaux), 1927, 291 – 664 pp.*

2 Pînă astăzi, este *unica ediție critică* – desăvîrșită din punct de vedere filologic și completă.

Deși pentru numerotarea *baladelor* și-a *lamentelor* aparținînd altor autori (cu care prințul a întreținut o corespondență în versuri sau care-au participat la «turniruri» de poezie pe teme date), P. Ch. folosește o soluție editorială corectă (de exemplu *B* LXXXVII, *Orléans către Bourgogne – B* LXXXVII a, *Răspunsul lui Bourgogne către Orléans*; *Lam* IV, *Scrisoare în lament trimisă de Fredet ducelui d'Orléans – Lam* IV a, *Altă scrisoare în lament drept răspuns zisului Fredet – Lam* IV b, *Răspunsul lui Fredet către ducele d'Orléans*), în cazul *cântecelor* și-n cel al *rondelurilor* – reproduse în ordine și fără excepție din «condica de versuri» a lui Ch. d'O. – cu toate că știe în chip pertinent că e vorba de-un alt autor, numerotarea editorului este neîntreruptă.

Astfel, din cele 89 de *cântece* ale ediției, numai 88 aparțin prințului, unul (LII) fiindu-i adresat de-o corespondentă.

La fel, din cele 435 de *rondeluri* aflătoare în mss. numai 344 sunt ale lui Ch. d'O.

Așa stînd lucrurile, ediția românească bilingvă păstrează – în cazul *cântecelor* și în cel al *rondelurilor* – pentru numerotarea textului *francez* (în cifre *romane*): numerotarea propusă de P. Ch.; pentru numerotarea *traducerilor* (în cifre *arabe*): numerotarea decalată (dar reală), obținută prin eliminarea din serie a celorlalți autori.

3 Spre a face mai sensibilă cititorului contemporan fortuna literară a lui Charles d'Orléans, consider că trecerea în revistă a principalelor *manuscrise*, *tipărituri* și *ediții* nu este inutilă.

Dar, deși descrierea acestor surse și-ar avea locul aici, înainte de abordarea textului propriu-zis, pentru a nu-i amîna cititorului contactul cu poezia, am relegat la BIBLIOGRAFIE capitolul consacrat acestei enumerări analitice.

B Note și comentarii

Notele explicative și comentariile sunt tipărite la finele culegerii de versuri și grupate după genul poemelor (balade, cântece ș. a. m. d.).

Am marcat printr-un asterisc (*) titlurile bucăților comentate; de asemeni, cuvintele, sintagmele sau versurile care-au cerut note explicative.

R. V.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

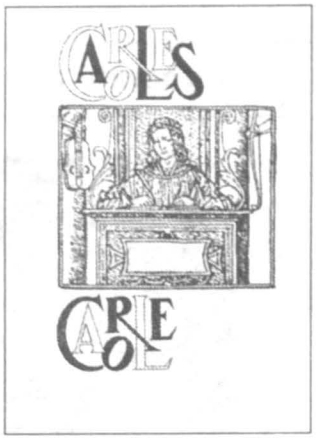

Un prinț prizonier perpetuu al poeziei

... În captivitate şi-a scris şi d'Orléans o bună parte din balade, iar la el, patriotismul nu e doar o temă poetică, un motiv de exerciţiu liric, precum la Villon, în excelenta, de altminteri, **Baladă contra duşmanilor Franţei***: acesta nu trăise tragedia sfişietoare-a dorului de plaiul natal, dor care, pentru ilustrul lui confrate (şi competitor) nu era numai o ficţiune literară, ci o crîncenă realitate.*

Şi biografia princiarului e romanţabilă: numai că vicisitudini de tot felul i-au ţinut multă vreme opera departe de conştiinţa publică, asupra căreia concizia admirabilă a rondelului a avut mai puţin efect imediat.

Cu toate acestea, rondelurile (şi cântecele) lui sunt astăzi, prin modernitate – ori poate că noi, «modernii» ne «medievalizăm», începînd să pricepem cum se cuvine acel ev «enorm şi delicat»! (Verlaine) – la fel de apropiate sufletului contemporan, pe cît sunt baladele lui Villon, sonetele lui Shakespeare, cele ale lui Dante ori cele ale lui Du Bellay.

Însuşirea lor dominantă este oralitatea, care le imprimă sunetul unei confesiuni şoptite şi le dă un aer de familiaritate, sugerînd o convorbire intimă între doi prieteni – autorul şi cititorul – formulă poetică susceptibilă a pătrunde lesne în sufletul oricui. Discreţia sentimentelor, un anumit scepticism amabil, o înţelepciune fără ifos, omenia şi varietatea subiectelor «de rînd», dezbărate de pompă curteană, fireşti şi de zi cu zi, ca nişte adevărate notaţii de jurnal intim (ici – un cântec de leagăn glumeţ; colo – o conversaţie cu un negustor de mărunţişuri; dincoace – un pamflet-caricatură contra fanţilor fanatici ai modei vestimentare noi; dincolo – un răvaş de amor) fac din nestematele poezii un colan de giuvaiere de bun-gust, de sensibilitate, de artă rafinată.

Inventarul «bunurilor» poetice ale lui Charles d'Orléans e modest – raportat la prolificitatea «pontifilor» literari ai vremii, căzuţi azi în justificată desuetudine: lasă 123 de balade (mediocre, în comparaţie cu baladele lui Villon), 89 de cântece vivace şi scrise cu talentată voioşie, 344 de rondeluri, cu puţine excepţii, geniale, şi unul dintre cele mai vibrante imnuri patriotice, **Lament pentru Franţa...** *[...]*

Cazul lui, păstrînd proporţiile, este asemănător – în privinţa injustei posterităţi – cu al altui poet de excepţie, strălucit rondelist şi el, ale cărui erori în comportamentul social au înrîurit multă vreme şi obiectivitatea criticii şi conştiinţa cititorilor, îndepărtîndu-i de operă: Macedonski; luînd partea lui Caion în odioasa acuzaţie de plagiat adusă lui Caragiale, «insultînd» – pretinde-se! – suferinţa lui Eminescu, dar scriind **Nopţile, Reîntoarcerea, Avatar, Poema rondelurilor,** *indiscutabile capodopere, şi nu doar ale literaturii noastre.*

Parafrazîndu-l pe Oscar Wilde, constat că prizonierul perpetuu al poeziei şi-a pus geniul în rondeluri, talentul în cântece şi numai meşteşugul în balade...

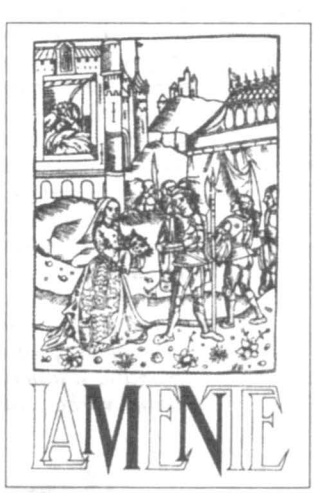

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autografe contemporane

Romulus VULPESCU – 70

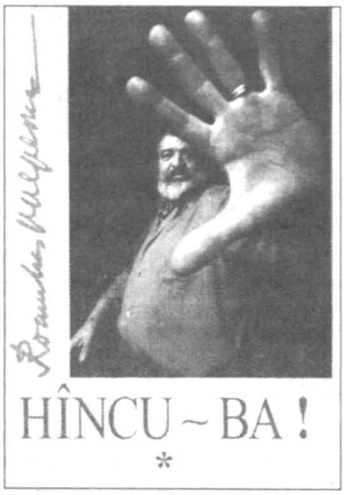

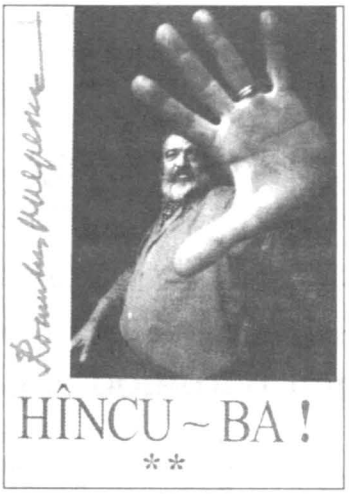

Bibliografie

Lucrări originale (poezie, proză, teatru)

- 1965: *Poezii*, EPL
- 1967: *Proză – Exerciții de stil*, EPL
- 1970: *Romulus Vulpescu și alte poezii*, Editura Cartea Românească
- 1973: *Procesul Caragiale – Caion*, Muzeul Literaturii Române
- 1979: *Arte & meserie. Versuri vechi și noi*, Editura Cartea Românească
- 2002: *Hîncu – ba. Polemici, opinii, controverse (1962 – 2001)*; vol. I *Zodia cacealmalei*; vol. II *Praznicul pușlamalelor*, Editura Tempus

Volume de traduceri (poezie, proză, teatru)

- 1956: Torquato TASSO, *Aminta* (italiană)
- 1958: François VILLON, *Opurile magistrului* (franceză veche), Editura Tineretului
- 1961: Marcos ANA, *Rădăcinile zorilor* (spaniolă)
- 1962: Carolina Maria de JESÚS, *São Paolo, strada A, nr. 9* (portugheza braziliană)
- 1962: François RABELAIS, *Gargantua* (franceza veche), ELU
- 1965: William SHAKESPEARE, *Richard al III-lea* (engleză), BPT
- 1965: *** *Poeți ai Pleiadei* (franceză)
- 1968: *Gargantua și Pantagruel*
- 1969: Alfred JARRY, *Ubu* (franceză), ELU
- 1971: Dante ALIGHIERI, *Vita nuova* (italiană)
- 1975: Charles d'ORLÉANS, *Poezii* (franceză veche), Editura Univers
- 1999: *Glasuri și popasuri în poezia românească / Voix et voies de la poésie roumaine*, ediție bilingvă, Editura Biblioteca Bucureștilor

Din poezia română a transpus în versiuni franceze URMUZ (fabula și prozele), G. BACOVIA (*20 poèmes*), Ion BARBU (*20 poèmes*), Mateiu I. CARAGIALE, *Aigles royaux*, 1983.

I-au fost traduse lucrări (poezii și proze izolate sau volume) în limbile franceză, italiană, engleză, polonеză, maghiară, sîrbo-croată. *Récital extraordinaire* (proză și teatru), Paris, Seghers, 1969; *Niezwykły koncert* (proză și teatru), Cracovia, 1978; *Curierul de seară* (teatru în volum colectiv), Ungaria, Debrecen, 1972.

Piese de teatru i-au fost jucate în S.U.A., Belgia, Franța, R.S.F. Iugoslavia, Polonia, Italia.

A colaborat la principalele reviste și publicații literare din țară, la unele dintre ele ținînd (între 1965 și 1978) rubrici permanente: "Ateneu", "Tomis", "Transilvania", "Gazeta literară", "Luceafărul", "Cinema", "Săptămîna".

Îngrijiri de ediții de opere (din scriitorii români)

- 1966: Cristian SÂRBU, *Pași spre lumină*, E.P.L.
- 1970: Ion BARBU, *Poezii*, Albatros
- 1974: Ion HOREA, *Poezii*, Eminescu
- 1981: G. BACOVIA, *Plumb*, Cartea Românească

Din literatura străină

- 1961: *Antologia poeziei latino-americane*
- 1963: *Antologia poeziei chineze*

Autoportret

Cum, pare-se, nimeni nu-l cunoaște pe Romulus Vulpescu mai bine decît Romulus Vulpescu el însuși, pe el pică ponosul de-a-și înșira – urmuz pe ață – vorbele de reclamă spre lauda ambalajului nou pentru produsul demodat pe care-l propune-n circulație: compot de chiznovat într-o ureche și-ntr-o parte (de obicei, cealaltă), năbădăios care-și vîră nasul cam peste tot (mai ales unde nu-i fierbe oala), și care are obrazul (atîta cît îi mai rămîne cruțat de barbă) să considere domeniul de «arte & meserii» drept o rezervație de vînătoare pentru fazani de rasă, loc în care se dedă cu delicii braconajului, practicînd jocul de societate (și de-a v-ați ascuns) numit de obște creație și de amatorii de dat la semn cu alice – recreație.

Îi place să citească, să scrie (ca toată lumea), să facă filme, să deseneze – lucruri care multor altora le displace să-l vadă făcîndu-le. Dar ceea ce i-ar plăcea mai mult și mai mult ar fi să nu facă nimic sau să facă numai ceea ce-i trăznește și ceea ce-i năzare (și, uneori, sunt tunete și fulgere și nazuri). Îi place să umble creanga, dar și mai mult îi place să stea acasă, între haimanalîcurile celorlalți: cărțile și gravurile din cărțile de pe rafturi. [...]

Îi plac adevăratele valori (din principiu), le detestă pe cele false (din prejudecată), și, nici în ruptul capului, nu se preface a le lua în serios: singura excepție pe care-o admite – propria operă, dar, omenește vorbind, e de-nțeles. Are, ca tot omul, obsesiile lui literare: caii, clownii, moartea. Sau manii: corectitudinea gramaticală, Far Westul, libertatea, folclorul și preclasicii, timpul, romanele polițiste. Incapabil să-nghită gogoși, nu și-ar înghiți, pentru nimic în lume, o replică usturătoare, chiar dacă – sau, mai ales – i-ar dăuna. Pe scurt, e un tip imposibil, care abia se poate suporta pe sine însuși, care are toate defectele imaginabile, inclusiv pe-acela de-a și le-ntrebuința cu folos, și care jubilează cînd izbutește să-i scoată din pepeni pe imbecili și pe lichele.

Cît privește literatura, considerînd că scrisul e mai degrabă o vocație și, prin urmare, nu un mijloc de-a-ți cîștiga pîinea cu sudoarea mîinii drepte, neputînd fi beneficiarul lui «puțin și perfect» rămîne oricum adeptul lui «puțin și prost», nu al lui «mult și mediocru». [...]

Dac-ar trebui să spună o vorbă amabilă despre cărțile pe care le-a scris și care au și apărut pînă acum, ar trebui să constate că le-a conceput ca un editor – pe cît i-a stat în putere, detașat și obiectiv – al unui ideal și inaccesibil Romulus Vulpescu, autor defunct și uitat. Tot ceea ce este de prisos în culegerile lui de versuri, de proză, de teatru – pagini depășite-n durată și a căror tristețe obosită are solemnitatea țeapănă a retrospectivelor cu melancolice pete de umbră – toată maculatura deci, îi este, în întregime imputabilă numai acestui editor ratat, culpabil de egolatrie, ins căruia puținii prieteni îi spun «bărbosul», rarii cititori – «incomodul», și unicul lui admirator (care este – iertată fie-mi vorba proastă! – el însuși),

Romulus Vulpescu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

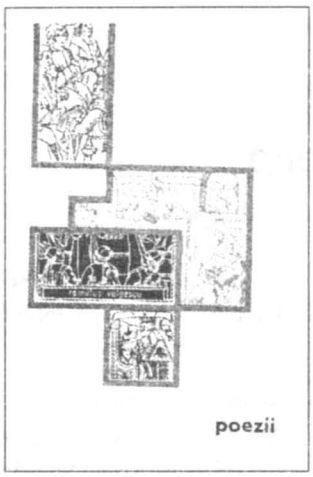

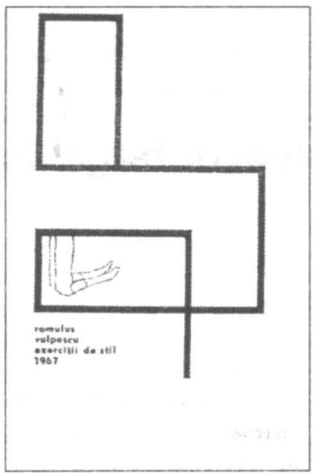

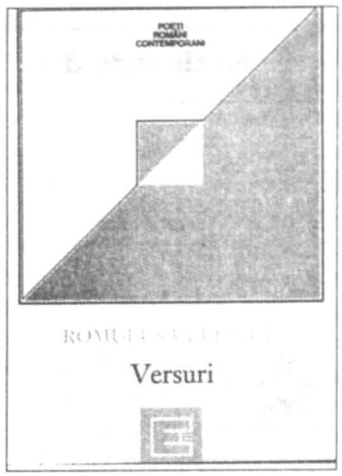

Întoarcerea fiului risipitor

[.....]

Villon contribuie la fixarea momentului în spațiul liric

«Aicea nu-i nici rîs, nici joc.
La ce bun că averi avură
Şi-n paturi mari aflară loc?
Că-n burți turnară băutură,
Că-n dans şi-n cîntec petrecură
De chefuri gata-n orice ceas?
Asemenea plăceri trecură
Şi doar păcatul a rămas.

Cînd văd aceste toate țeste
Ticsite-aicea-n osuare:
Au fost de mari slujbaşi aceste,
De la Tezaur, mi se pare,
Ori hîrci de cărăuşi oricare:
Pot spune orice vreau acum.
Vlădici sau meşteri de fanare
Nu-i pot deosebi nicicum.

Şi-acele ce-nchinare sau
Cinstiri şi-au dat odinioară,
Din care unele domneau
De altele slujite doară,
Văd cum aicea se-mpăcară.
De-a valma, într-un vraf sinistru,
Domniile li se luară:
Aici, nu-i cleric, nu-i magistru,

Căci morți sunt. Odihneşte-i, Doamne!
Cît despre trupuri, ele-s praf.
De-au fost de seniori sau doamne
Ce-n bunătăți făcură jaf
– Caimac, smîntînă şi pilaf –
Li-s oasele în pulberi duse,
De rîs nu le mai arde-n vraf...
Îndură-Te de ei, Isuse!».

Voi, teologii pederaşti,
Tăinuitori de diamante,
Ce traficați stupefiante
Şi-l răstigneați pe Crist de Paşti,
Că refuza să fie fante;

Şi voi, amabili proxeneți,
Pîndind la un prilej propice
Încărcătura de novice;
Livrînd-o la anahoreți
Ori starețelor, pentru bice;

V-am spulberat din amintiri
Cu tot cu mir şi cu ectenii.
Iar încîntatelor domenii
– Lăută-inimă, respiri! –
Le-am pus de pază-n poartă genii.

Născut pe unde-s, undeva,
Pe care petec de feudă?
Strigi? Taci! Nu-i cine să te-audă.
Doar ploile te pot salva,
Şi cîntecul, defunctă rudă.

Am fost domnițelor servanți
Şi-am fost amanți de castelane;
Am colindat meridiane:
Drept plată,-n palmă cîțiva sfanți
Şi, foarte rar, pe frunți – coroane:

Coroane reci, de mirt şi bronz,
Şi-o pîine în posteritate.
Ce glorie să ierte poate
Un panteon de vagabonzi
Cu frunțile străfulgerate?

[.....]

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Scrisoare din... Târgoviște

Tradiții ale bibliotecilor târgoviștene
(I)

Dr. Victor PETRESCU
Director al Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu" Dâmbovița

Aproape trei veacuri capitală și reședință domnească, Târgoviștea a jucat un rol de seamă în istoria neamului românesc.

Totodată, de numele fostei capitale a Țării Românești este legată apariția și dezvoltarea învățământului, precum și cea a bibliotecilor publice.

Au rămas până azi cunoscute, prin mărimea și calitatea lucrărilor pe care le conțineau, bibliotecile medievale ale lui Udriște Năsturel, Constantin Cantacuzino – stolnicul, iar mai târziu cele ale Văcărești lor și Ion Heliade Rădulescu.

Prima bibliotecă atestată documentar în România (la Mănăstirea Igriș, în Transilvania) a fost înființată ca „filială a abației cistercite de la Pontegny (Franța) în jurul anului 1200". De la această dată și până la sfârșitul domniilor fanariote istoria vechilor noastre biblioteci acoperă mai mult de șase secole, timp în care s-au constituit și risipit nenumărate colecții voievodale, boierești sau mănăstirești.

Bibliologul Corneliu Dima-Drăgan sublinia în *Biblioteci umaniste românești* faptul că: *„Cele trei mari biblioteci din Țara Românească, a familiei Cantacuzinilor, biblioteca domnitorului Constantin Brâncoveanu și biblioteca Mavrocordaților se suprapun în timp coexistând, de la sfârșitul secolului al XVII-lea până la mijlocul celui de-al XVIII-lea, iar conținutul publicațiilor reflectă, în mare măsură, evoluția spirituală a societății românești într-o complexă epocă de Renaștere târzie".*

La Târgoviște își are începuturile și vestita bibliotecă a Cantacuzinilor. Acest lucru era legat de necesitatea pregătirii în casele de la Târgoviște a fiilor postelnicului Constantin Cantacuzino (Drăghici, Șerban și Constantin). În anul 1646, când Pantelimon Ligaridis își începea activitatea la Târgoviște, ca dascăl de casă al copiilor postelnicului – exista, la mănăstirea de la Mărgineni, un fond de carte care se va dezvolta ulterior datorită activității bibliofile a stolnicului Constantin Cantacuzino. Așezământul era cunoscut ca un important lăcaș religios și de cultură din Țara Românească, ctitorit în secolul al XV-lea.

Biblioteca cuprindea numeroase cărți de istorie, filozofie, științele naturii, medicină, astronomie, fizică, religie, lucrări de referință, de mare interes pentru studiul culturii vechi românești.

Din existența acestei biblioteci rezultă că *„marii oameni de cultură ai secolului al XVIII-lea din Țara Românească și din Moldova au fost adânc frământați de ideea umanistă a unității de neam și de limbă a poporului român. Ideea născută pe pământul nostru din realitățile istorice ale celor trei state românești, a fost întărită și argumentată pe temeiul studiilor întreprinse de Miron Costin, Nicolae Milescu, Dimitrie Cantemir, stolnicul Constantin Cantacuzino, de alți cărturari ai vremii, la universitățile din Polonia și*

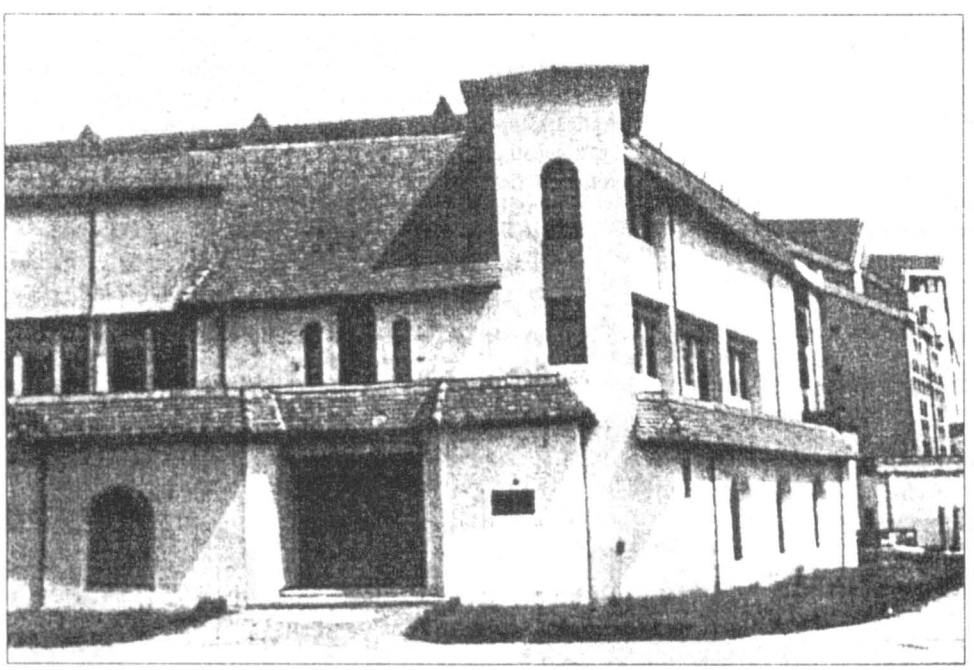

Biblioteca Județeană "Ion Heliade Rădulescu" Dâmbovița

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ungaria, la Școala Patriarhiei din Constantinopol" [1].

În raportul efectuat de D. Pappazoglu și depus la Ministerul Cultelor în cursul anului 1860, ca urmare a inventarierii bunurilor existente la mănăstirile din județ, în vederea secularizării averilor acestora, se arată că *„toate bibliotecile domnești în diferite limbi, precum și toate manuscrisele istorice... se lăsau întotdeauna în păstrare mai sigură prin bolțile mănăstirilor"* impunându-se inventarierea lor, *„fiind toate de un interes foarte folositor pentru luminarea istoriei noastre"* [2].

O bibliotecă vestită în epocă era cea a *Mitropoliei Târgoviștei* despre care Cezar Daponte, cronicar grec, spunea în 1737 că *„turcii pradă orașul Târgoviște, dau foc vechii Mitropolii și dintr-o tainiță de supt pământ au încărcat într-o mulțime de care cărțile din biblioteca mănăstirii și le-au dus peste Dunăre"* [3].

Școlile din orașul Târgoviște: *slavonească, Schola greca et latina, cea de la Mănăstirea Viforâta și cea de la biserica Sf. Vineri* aveau un fond de carte necesar învățăturii copiilor.

În secolul al XIX-lea, cartea, datorită pătrunderii ei în medii sociale noi, în special ale burgheziei, devine, alături de învățământul în limba națională, principalul factor de difuzare a culturii și științei în societatea românească. Prin dezvoltarea și modernizarea tiparului, prin apariția primelor periodice, preocuparea pentru lectură este o caracteristică a culturii naționale, în prima jumătate a acestui secol.

Dacă în trecut constituirea de biblioteci se făcea pe lângă mănăstiri sau în marile case boierești, acum ele încep să-și exercite tot mai mult funcția socială.

Continuând inițiativa cărturarului Petrache Poenaru din 1833, care cerea crearea unor biblioteci pe lângă școlile din Craiova și București, la 9 decembrie 1840 departamentul din Lăuntru impune organizarea unor biblioteci pe lângă școlile din capitalele de județe: *„școlile menționate să fie înzestrate precât putință și mijloacele vor erta, de bibliotecă cuprinzătoare de orice cărți s-ar publica... urmând a fi așezate într-o încăpere hotărâtă pentru publică învățătură"* [4].

Astfel, în 1841 s-au înființat biblioteci pe lângă școli în 15 orașe, dintre care amintim: Târgoviște, Ploiești, Râmnicu Vâlcea, Slatina, Târgu Jiu, Caracal, Roșiorii de Vede, Câmpulung, Pitești, Giurgiu, Focșani, Buzău.

Primăriile din orașele de reședință au fost obligate să treacă în bugetele fiecărui an suma de 200 lei pentru plata cărților. Cărțile erau expediate prin grija Departamentului Vorniciei din Lăuntru, din care un număr de exemplare, în afara celor oprite pentru bibliotecă, se dădeau ca premii școlare.

La Târgoviște, deschiderea școlii, în 13 iulie 1833, se datorează eforturilor lui Mihalache Drăghiceanu. Începând din 1841, acesta va îndeplini și funcția de bibliotecar și pe cea de librar. Prin adresa din 30 decembrie el confirmă: *„că au primit 73 bucăți de cărți ce s-au trimis... ca să depuie în biblioteca școalei"*. De altfel, între 1841 – 1847 întâlnim o bogată corespondență între Mihalache Drăghiceanu și Primăria orașului în privința aprovizionării bibliotecii cu noi cărți trimise de Departamentul din Lăuntru.

Treptat, bibliotecile școlilor normale încep să se adreseze unei mase de cititori mai amplă decât cea a școlii, devenind un factor important de instruire, formând nucleul viitoarelor biblioteci publice.

Crescând interesul pentru lectură, Eforia Școalelor se vede nevoită ca, la 11 aprilie 1847, să ceară pentru control lista tuturor cărților din bibliotecile școlilor normale. Se păstrează astfel lista de cărți din biblioteca Târgoviște, întocmită de Mihalache Drăghiceanu, ea fiind primul inventar de bibliotecă școlară. Cuprinde următoarele rubrici: numărul „poruncii Eforiei" de expediere a cărților; numărul corespondenței cu care au fost trimise de sfat; anul, luna, ziua expedierii acestui ordin; numărul autorilor și al operelor, numărul grupurilor, numărul volumelor, numărul de inventar al cărților cuprinse în bibliotecă. Lista inserează 106 titluri, 29 fiind de literatură universală.

Catalogul menționa în afara traducerilor, care erau mai numeroase, materiale didactice, manuale de specialitate *Aritmetica* de Francoeur (tradusă de Eliade), *Gramatica* vornicului Iordache Golescu, *Prințipuri de agricultură* de I. Petrescu, „condici comerciale"; studii istorice, *Hronicul moldo-vlahilor* de Dimitrie Cantemir, *Lecțiile vitejiei ale lui Mihai Vodă, Radu al II-lea de la Afumați*; lucrări cu caracter juridic (*Pravila lui Ipsilanti*). Literatura originală era prezentă cu poeziile lui Gheorghe Asachi, P. Mumuleanu, Grigore Alexandrescu (*Eliezer și Naftali*), Iancu Văcărescu, Ion Catina, Cezar Bolliac, Dinicu Golescu (*Jurnal de călătorie*), lucrări dramatice ale lui Costache Caragiale.

De asemenea, câteva titluri de periodice: „Curierul românesc", „Curierul de ambe sexe", „Adaos literar", „Almanah".

În 1848, din cauza evenimentelor revoluționare și a epidemiei de holeră, cursurile au fost întrerupte. Reluate la puțină vreme, sunt suspendate în toamna aceluiași an de către Eforia Școalelor în întreaga țară datorită participării multor cadre didactice la revoluție. Printre aceștia se găsește și Grigore Vlădescu, noul profesor al școlii, în locul său fiind numit Ion Siminogeanu.

Deși pensionar, Mihalache Drăghiceanu face inventarul bunurilor școlii și al cărților bibliotecii, pe care-l predă magistratului. Școala va fi închisă circa doi ani.

Un moment important în dezvoltarea bibliotecilor din România îl constituie apariția, în toamna anului 1864, a *Regulamentului pentru bibliotecile publice*. Acesta a fost redactat de o comisie prezidată de Nicolae Cretzulescu, ministru al Justiției, Cultelor și Instrucțiunei Publice și a fost supus aprobării Consiliului de Miniștri la 19 octombrie 1864. Regulamentul, ce a fost aprobat de Alexandru Ioan Cuza, arăta că *„bibliotecile sunt institute de a căror reguli și prosperitate depinde propagarea luminării publice"*. Ni se pare deosebit de important că, numai la trei ani după promulgarea acestei legi, din inițiativa prefectului județului Dâmbovița, se confecționau afișe pentru „reprezentațiuni teatrale" care se dădeau în oraș. Făcea cunoscut directorului general al teatrelor din România ca *„bibliotecile centrale din București și Iași să colecționeze în cartoane pe an toate afișele de reprezentații teatrale în limba română ce se vor da pe la diversele scene din țară"*, invitând ca pe viitor să se păstreze *„câte două afișe de fiecare reprezentație ce se va da în această urbe* (orașul Târgoviște – *n.n.*) *care să fie trimise prefectului"* [5].

În cursul anului 1868 Ministerul Instrucțiunei Publice și al Cultelor arată membrilor Consiliului comunal din orașul Târgoviște că *„elementul principal al învățământului sunt cărțile didactice, cu ele dară să înlesnim trebuința cea mare a luminării și aceasta se va face și mai ușor formându-se biblioteci prin orașe deschise tinerimii și publicului"* [6]. În con-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

tinuarea adresei se arată obligativitatea consiliilor județene și comunale de *„a lua inițiativa asigurând prin bugetele respective o sumă oarecare și sub supravegherea lor să cumpere cărți spre a se putea începe formarea bibliotecilor publice"*.

Totodată, *„acest apel se adresează și la D-nii particulari, ce posedă cărți, sunt rugați să binevoiască ca în interesul nației să depuie din bibliotecile lor proprii ofrande la aceste noi temple deschise muzelor române"* [7]. În următorii ani se remarcă schimburi de adrese, recomandări făcute de Ministerul Instrucțiunei Publice și al Cultelor, ofertele unor edituri către Primăria orașului Târgoviște de a achiziționa cărți pentru serbările de sfârșit de an ale elevilor sau pentru bibliotecile Școlilor primare de băieți nr. 1 și nr. 2.

În 30 iulie 1876, se solicita Primăriei Târgoviște să accepte donația ce o face dl. Constantin Poroineanu pentru Școala de băieți nr. 1, constând în 112 cărți din care 54 legate, 58 în broșuri, 12 tablouri istorice și o icoană.

Am evidențiat aceste aspecte prin care se confirmă faptul că în această perioadă în Târgoviște au continuat să intre cărți din producția editorială a vremii, ele circulând în diferite medii sociale, mai ales în rândul elevilor.

La sfârșitul veacului trecut un rol de seamă în dezvoltarea culturală a Târgoviștei, în încercarea de revitalizare a orașului, l-a jucat apariția unor societăți culturale. Prima de acest gen ia ființă în toamna anului 1876 *„din necesitatea unui schimb de idei între intelectualii orașului"*. Dorind *„înflorirea științelor de litere și celelalte"*, ei își propuneau să *„înflorească biblioteca orașului"* precum și a ține o serie de conferințe în localul școalei, încercându-se astfel efervescența culturii în fosta reședință domnească.

Neexistând o bibliotecă publică, comitetul societății cere președintelui Comitetului școlar de *„a ceda societății în școala primară publică de băieți una cameră specială pentru bibliotecă precum și cărțile și mobilierul existent la biblioteca școlară"*, arătând că în ședința din 31 octombrie a fost desemnat bibliotecar G.M. Garbiniu, profesor de literatură al gimnaziului, iar subbibliotecar D.P. Condurățeanu.

Această dolcanță a membrilor societății nu s-a împlinit, Ministerul Instrucțiunei Publice *„nefiind de acord cu transferul"*.

Prin decizia Ministerului Cultelor și al Instrucțiunei Publice din 16 octombrie 1898, s-au înființat biblioteci populare pe lângă școlile primare, urbane și rurale, în scopul de a contribui la ridicarea culturală a populației. Multă vreme, bibliotecile populare nu au avut o activitate de sine stătătoare, ele nu posedau un local propriu întrucât activitatea lor se însuma celei desfășurate în cadrul conferințelor populare, cercurilor culturale, școlilor de adulți și a șezătorilor, care se asamblau obligațiilor școlii. Acestea din urmă puneau la dispoziția bibliotecilor spațiul necesar, un dulap care constituia de fapt ceea ce se numea „biblioteca populară" și sala de lectură (extinsă pe măsură ce biblioteca a trecut de la o formă simplă de împrumut, la cea a citirii în comun sau în cadru organizat).

O asemenea bibliotecă la Târgoviște a fost cea a actualului Colegiu Național „Ienăchiță Văcărescu", înființată în anul 1874 (primul an de funcționare a gimnaziului).

Documentele consemnează că, în decembrie 1892, directorul școlii, Ștefan D. Popescu, cerea ministerului să dispună dotarea noului local al bibliotecii cu colecția completă a documentelor Hurmuzaki, publicate de acesta, *„cum și din Magnum Etimologicum, ce va apărea după primul volum"*. În 1894, același director menționa că biblioteca dispunea de cărți valoroase și în continuă îmbogățire.

Privind evoluția bibliotecilor din această perioadă în județul Dâmbovița, prin măsurile întreprinse de Ministerul Instrucțiunei Publice și Casa Școalelor funcționau în 1898 un număr de 10 biblioteci, acestea crescând la 23 în anii 1907 – 1908 și la 33 în 1909.

Înființarea unor societăți culturale continuă și după 1900, având strânsă legătură cu activitatea bibliotecară. Dintre acestea amintim: *„Societatea de arme, gimnastică și dare la semn din Dâmbovița"* (creată la 25 ianuarie 1906, din inițiativa poetului și publicistului George Cair) și Societatea *„Târgoviște"* (10 ianuarie 1910), ce-și propunea păstrarea și îngrijirea monumentelor istorice.

Se impunea cu necesitate construirea în oraș a unei săli pentru manifestările culturale și artistice. *„Societatea de arme, gimnastică și dare la semn din Dâmbovița"* ia inițiativa ridicării unui astfel de edificiu. În 1908 construcția era terminată, așa cum reiese dintr-o rezoluție a primăriei orașului pusă pe o adresă venită din partea Teatrului Național din București: *"Se vor cere asemenea informații de la administrația «Sălii de arme» din acest oraș"*.

În 1919, revista „Vlăstarul" se făcea ecou al marilor năzuințe și necesități: *„De câtva timp observăm cu o mare bucurie cum zi de zi se creează în societatea târgovișteană o atmosferă tot mai favorabilă pentru teatru, literatură și artă. Dar pentru progresul și menținerea acestei stări de lucruri mai trebuie multe de făcut, căci multe lipsesc. Nici sală de teatru n-avem și nici bibliotecă publică unde să (se) găsească întotdeauna lucruri folositoare"* [8].

Răspunzând acestor cerințe, în 1920, Cercul Studențesc Dâmbovițean înființează o bibliotecă populară în clădirea Sfatului Negustoresc. Despre existența acesteia ne relatează în 1921 ziarul „Viitorul Dâmboviței" prin următorul anunț: *„În localul Sfatului Negustoresc strada I.C. Brătianu este deschisă în fiecare luni, miercuri și sâmbătă între orele 4 – 6 pm. Biblioteca populară a Cercului Studențesc Dâmbovițean. Se dau cărți acasă oricui"* [9].

Preocupat de creșterea numărului de volume al bibliotecii, Cercul studențesc se adresează Prefecturii județului Dâmbovița care, prin decizia 392 din 14 iulie 1922, *„acordă cu titlu de ajutor pentru mărirea fondului bibliotecii populare din Târgoviște suma de două mii (2000 lei) din fondurile serviciului de aprovizionare"* [10].

În 1923, *„Sala de arme"* trece din proprietatea prefecturii în proprietatea societății pe acțiuni *„Institutul de cultură și educație națională"* care o dorea amenajată ca *„sală de teatru, sală de conferințe, sală de bibliotecă"* [11]. În acest scop, în luna martie a aceluiași an, Cercul Studențesc Dâmbovițean deschide într-o încăpere a sălii de arme, amenajată ca antreu popular, o sală de lectură, de conferințe, șezători artistice și culturale.

Ateneul popular târgovișteanu se va reorganiza sub numele de Ateneul cultural *„Grigore Alexandrescu"* (1929). Alături de acesta, la dezvoltarea vieții culturale a orașului, mai contribuie și alte societăți: *„Oastea lui Ion Heliade Rădulescu"* (1933), *„Prietenii Târgoviștei"* (1934), *„Asociația culturală Târgoviște"* (1935), iar din anul 1931, Căminul Cultural Târgoviște.

În sistemul școlar, împreună cu biblioteca gimnaziului

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

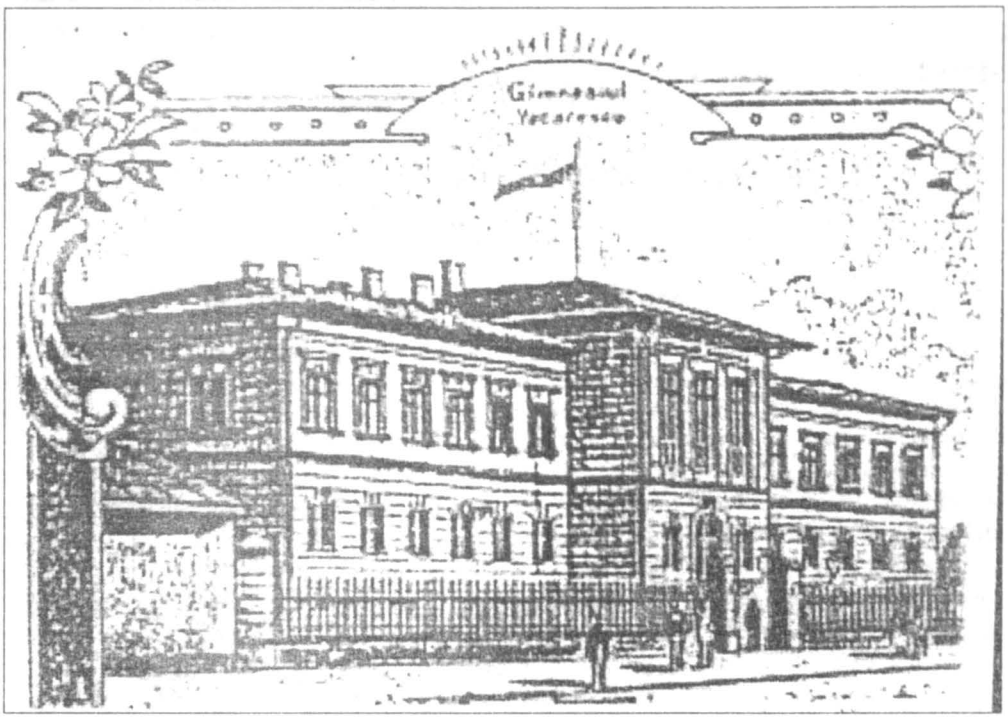

Gimnaziul "Ienăchiţă Văcărescu"

„Ienăchiţă Văcărescu", începând cu 1922, funcţionează şi biblioteca Şcolii Elementare de Comerţ pentru Băieţi, şcoală ce a marcat începutul învăţământului economic la Târgovişte. Biblioteca este înfiinţată de Basil Popescu, numărând circa 2.000 volume.

Până la declanşarea celui de-al doilea război mondial, societăţile culturale târgoviştene, Cercul Studenţesc, autorităţile şi personalităţi importante din oraş îşi sporesc preocupările pentru instituţionalizarea şi dezvoltarea lecturii publice, punând pe primul plan problema construirii unui local pentru biblioteca oraşului.

În 1942, Sfatul Căminului Cultural Târgovişte hotăra *„înfiinţarea unei biblioteci publice, care până la construirea unui cămin cultural va funcţiona în localul Şcolii primare de băieţi nr. 1"* [12], precizându-se că *„biblioteca se va forma prin comasarea actualelor biblioteci publice existente, prin cumpărări de cărţi şi donaţii"*[13]. Primăria a făcut apel printr-o adresă către toţi locuitorii spre a deveni donatori în bani, documente, tablouri, fotografii privind trecutul oraşului nostru şi de cărţi necesare, *„pentru buna funcţionare şi înzestrare a bibliotecii şi muzeului care urmează a lua fiinţă în acest oraş"*[14].

Ca răspuns la aceasta, Dumitru Stoica, membru al Căminului cultural târgovişte an, va dona în iulie 1943 bibliotecii Căminului un număr de 497 volume cărţi şi reviste, conform inventarului întocmit de prof. Alexandru Vasilescu, directorul Căminului, şi elevii Octavian Anghel şi Mircea Georgescu.

În timpul războiului, la 28 noiembrie 1943, în sala de consiliu a Primăriei Târgovişte s-au întrunit membrii consiliului de colaborare şi ai Căminului Cultural *„Târgovişte a"*, pentru constituirea *„Asociaţiei târgovişte nilor şi dâmboviţenilor"*, menită să sprijine *„acţiunea de propăşire sub toate înfăţişările a Târgovişte i, întreprinsă de administraţie şi autorităţile locale"* [15].

Primarul târgovişte an, avocat Lazăr Petrescu, care în acelaşi timp era şi preşedintele Consiliului de Colaborare şi al Comitetului Căminului Cultural *„Târgovişte a"*, a acceptat donaţia de 60.000 lei şi 400 volume, făcută de lt. col. magistrat D. D. Athanasiu, fiu al Târgovişte i, pentru biblioteca publică ce va fi instalată într-o aripă a Muzeului oraşului. Totodată, s-a hotărât ca biblioteca să poarte numele de *„D. D. Athanasiu-Biţu"*, funcţionând în localul muzeului până ce Căminul Cultural orăşenesc îşi va construi un local propriu.

Declanşarea războiului a avut consecinţe nefaste şi asupra dezvoltării culturale a oraşului, care stagnează.

Note:

1. Dima Drăgan Corneliu. *Ex-Libris.* Bucureşti: editura Litera, 1973, p. 136.
2. Mss. 270, fila 7, Direcţia Naţională a Arhivelor Statului.
3. Cardaş Gheorghe. *Cataloage de vechi biblioteci româneşti în biblioteci de mănăstiri, biblioteci boiereşti şi domneşti, biblioteci ale unor scriitori moderni până în secolul al XIX-lea,* "Boabe de grâu", Bucureşti, Anul I, 1930, nr. 10, p. 613.
4. Dosar 3390/1840, fila 18, Direcţia Generală a Arhivelor Naţionale.
5. Direcţia Judeţeană Dâmboviţa a Arhivelor Naţionale. Fond Prefectura judeţului Dâmboviţa, dosar 170/1867, fila 1.
6. *Ibidem* – fila 2.
7. *Ibidem* – fila 4.
8. "Vlăstarul", an. I, nr. 8, 14 august 1919.
9. "Viitorul Dâmboviţei", anul I, nr. 10, 24 aprilie 1921.
10. Direcţia Judeţeană Dâmboviţa a Arhivelor Naţionale. Fond Prefectura judeţului Dâmboviţa, dosar 325/1992, fila 5.
11. Manolescu Constantin; Oproiu Mihai. *Pagini din istoria culturii târgovişte ne.* "Acta Valachica", revistă de studii a Muzeului Judeţean Dâmboviţa, 1972, p. 368.
12. Direcţia Judeţeană Dâmboviţa a Arhivelor Naţionale. Fond Primăria oraşului Târgovişte, dosar 49/1942, fila 18.
13. *Ibidem* – fila 30.
14. *Ibidem* – fila 16.
15. Direcţia Judeţeană Dâmboviţa a Arhivelor Naţionale. Fond Primăria oraşului Târgovişte. Dosar 49/1942, fila 18.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Meridian biblioteconomic

SERVICII BIBLIOTECARE DIN ITALIA

Serviciul Bibliotecar Național

Serviciul Bibliotecar Național (SBN) este rețeaua bibliotecilor italiene creată de Ministerul Bunurilor Culturale și Ambientale în cooperare cu regiunile și universitățile. Instituțiile participante la proiectul SBN sunt Bibliotecile Naționale Centrale din Roma și Florența, bibliotecile de stat, municipale, universitare și academice precum și cele care aparțin instituțiilor culturale sau de cercetare publice și private și care operează în diferite sectoare.

SBN este o rețea care oferă servicii utilizatorilor finali. Bibliotecile din rețea sunt legate prin așa-numitele „noduri locale". Fiecare nod este format din grupuri mai mari sau mai mici de biblioteci, care își coordonează serviciile prin proceduri automatizate pe bază de terminale. La rândul lor, nodurile sunt conectate la indexul SBN, care este centrul rețelei și care este administrat de Institutul Central pentru Catalogul Unic al Bibliotecilor Italiene și pentru Informare Bibliografică (ICCU). Indexul SBN cuprinde catalogul unic al bibliotecilor componente ale rețelei.

SBN poate fi consultat de studenți, cercetători și publicul mai larg. Utilizatorii pot accesa indexul prin terminale disponibile în cea mai apropiată bibliotecă sau prin computerul personal conectat la Internet, și pot consulta bazele de date bibliografice ale SBN OPAC, realizând chiar căutări complexe și solicitând servicii precum împrumutul interbibliotecar și procurarea de documente pe diferite suporturi deopotrivă din Italia și din alte țări.

Domenii de informații în SBN

Cărți moderne

Este cea mai mare și mai importantă bază de date a indexului SBN în ceea ce privește cantitatea de informații conținută: poate fi considerată baza centrală de date, al cărei ritm de creștere este constant. Cuprinde informații referitoare la monografiile publicate după 1830 și la periodicele mai vechi și moderne. În ianuarie 2002, această bază cuprindea 1.696.873 autori, 5.462.191 titluri, din care 223.034 periodice corespunzând cu 12.822.894 locații în bibliotecile SBN.

Cărți vechi

Această bază de date conține documente despre perioada de început a tiparului până în anul 1830, anul internațional adoptat drept linia de demarcație dintre cartea veche și cea modernă. În ianuarie 2002, existau 194.240 documente, corespunzând cu 189.289 locații.

Muzică

Baza de date este un fișier cu 423.000 înregistrări de

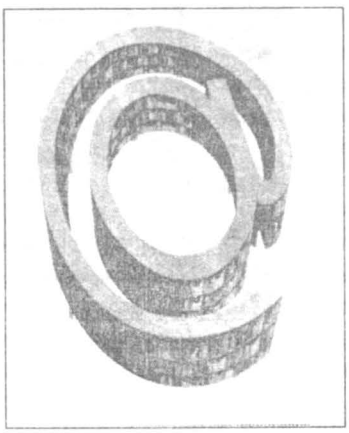

documente muzicale manuscrise și tipărite, ca și librete din secolul al XVI-lea până în prezent. În ianuarie 2002, existau aproximativ 142.882 descrieri de manuscrise, 247.438 ediții și 35.532 librete deținute în peste 500 de colecții publice și private; poate fi considerată principala sursă de informații pentru bibliografia națională retrospectivă a muzicii tipărite.

Aceste baze de date se găsesc la următoarele adrese:
http://opac.sbn.it
http://www.iccu.sbn.it

Baze de date specializate

În index sunt disponibile și următoarele baze de date:

Manuscrise. Această bază de date conține aproximativ 800 descrieri de manuscrise deținute de diferite biblioteci italiene.

Ghidul Bibliotecilor Italiene. Conține informații despre adresa bibliotecilor, dimensiunea lor, tipul colecțiilor, serviciile oferite și date importante despre cele 15.216 biblioteci italiene.

Participanți SBN

Bibliotecile din rețeaua SBN aparțin diferitelor categorii administrative și diferă în funcție de mărimea colecțiilor și de specializare. Cu excepția localităților Trentino Alto Adige și Valle d'Aosta, bibliotecile din toate regiunile italiene fac parte din SBN.

Din anul 1992, odată cu începerea funcționării rețelei prin cele două biblioteci naționale centrale din Roma și Florența, până în ianuarie 2002, aproximativ 1.400 de biblioteci, conectate prin 45 de noduri, au fost incluse în index iar cererile de asociere la rețea sunt în continuă creștere. Serviciile oferite de rețea necesită cooperarea între biblioteci: într-adevăr, prin asocierea în rețeaua SBN orice bibliotecă, pe lângă colecțiile bibliografice, face disponibile utilizatorilor

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

toate documentele existente în alte biblioteci din rețea. Instituțiile care s-au asociat în SBN trebuie să semneze un acord special cu Ministerul Bunurilor Culturale.

Conceptul de bază al acestui acord este angajamentul de cooperare pentru dezvoltarea catalogului unic al SBN și pentru a face documentele bibliografice disponibile pentru utilizatori.

Accesul la documente și catalogarea în rețea

Accesul la documente este cel mai semnificativ serviciu disponibil în rețeaua SBN. Prin accesarea indexului se poate afla care dintre bibliotecile din rețeaua SBN deține un anumit document. Astfel, prin SBN utilizatorii pot contacta orice bibliotecă în căutarea unui document și pot activa un procedeu de împrumut interbibliotecar. Prin software-ul SBN, cererile de împrumut se trimit automat bibliotecilor SBN, care sunt obligate să ofere utilizatorilor originalul sau o copie din documentele solicitate. Localizarea documentelor și împrumuturile interbibliotecare automate fac din SBN un punct național de acces la documente, oriunde s-ar afla acestea.

Software-ul SBN permite organizarea activităților bibliotecilor. Datorită procedeelor SBN, bibliotecile sunt complet autonome și, totodată, sunt unite într-un sistem de cooperare pe baza unei rețele naționale. Catalogarea comună este principala funcție care face posibilă această integrare. În rețeaua SBN, un document este catalogat o singură dată de prima bibliotecă din rețea care îl achiziționează. Toate celelalte biblioteci care dețin documentul trebuie doar să descarce descrierea bibliografică deja prezentă în index și să-i adauge elementele specifice (cota).

Majoritatea statisticilor arată că bibliotecile din rețeaua SBN cataloghează în principal (70% din cazuri) prin descărcarea descrierilor bibliografice deja prezente în indexul central.

Institutul Central pentru Catalogul Unic al Bibliotecilor Italiene și pentru Informare Bibliografică

Centrul Național pentru Catalogul Unic, înființat în 1951 pentru catalogarea întregului patrimoniu bibliografic național, a devenit în 1975 Institutul Central pentru Catalogul Unic al Bibliotecilor Italiene și pentru Informare Bibliografică (ICCU), prin aprobarea Ministerului Bunurilor Culturale și Ambientale.

Acest obiectiv este urmărit în prezent datorită unei strategii de cooperare între bibliotecile italiene aflate sub diferite administrații, pentru a asigura dezvoltarea serviciilor de același nivel pe întreg teritoriul național. Rezultatul acestei cooperări îl reprezintă crearea Serviciului Bibliotecar Național (SBN), o rețea de servicii naționale care cuprinde 800 biblioteci de stat, regionale și universitare contribuind la crearea catalogului național colectiv on-line.

În scopul îmbunătățirii cunoștințelor despre colecțiile noastre bibliografice și al simplificării accesului pentru utilizatori, ICCU promovează și coordonează înregistrarea națională a manuscriselor, a edițiilor italiene din secolul al XVI-lea și a bibliotecilor italiene.

Pentru sprijinirea activității de catalogare a bibliotecilor din Italia, ICCU răspunde de elaborarea liniilor directoare și a regulilor standard de catalogare a tuturor tipurilor de materiale, de la manuscrise la documente multimedia. În plus, ținând cont de autonomia bibliotecilor, institutul, care raportează Departamentului de Management General pentru Biblioteci și Instituții Culturale, acționează precum un coordonator al SBN și al proiectelor de catalogare produse prin utilizarea noii tehnologii informaționale.

Activități

ICCU, care este structurat în cinci departamente, un sector coordonator și unul administrativ, desfășoară următoarele activități:

- supraveghează coordonarea tehnică și științifică a SBN cu serviciile anexe și, mai ales, indexul central al sistemului; în colaborare cu alți parteneri, promovează proiectele și serviciile rețelei și integrarea cu alte sisteme;
- realizează activități de cercetare despre standardele de catalogare în colaborare cu organisme naționale și internaționale, elaborează reguli privind proiecte de instruire, catalogare și editare;
- coordonează înregistrarea materialelor tipărite și a partiturilor muzicale, a manuscriselor și bibliografiei acestora, a edițiilor italiene din secolul al XVI-lea și a bibliotecilor din Italia. În acest scop, ICCU dezvoltă și distribuie produse software pentru catalogarea computerizată a materialelor muzicale, pentru înregistrarea manuscriselor și pentru administrarea datelor rezultate din inventarierea bibliotecilor;
- oferă informații pentru găsirea unităților biblioteconomice italiene și străine prin utilizarea resurselor din rețea și a cataloagelor tradiționale deținute în institut;
- publică linii directoare și manuale de catalogare precum și alte instrumente bibliografice științifice și generale, cum sunt seriile edițiilor italiene din secolul al XVI-lea și Catalogul Bibliotecilor Italiene.

Traducere de Ortansa ENĂȘESCU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Scurtă istorie a suporturilor de exprimare
De la pictura parietală la CD-ROM
[II]

Liviu BUTUC

Cretanii și Micenienii[1-2] au avut, într-o fază mai veche, o scriere de tip pictural din care, înainte de 1400 î.Hr., au derivat două forme specifice: *Liniară A* și *Liniară B*. Abia în anul 1952, arhitectul englez Michael Ventris reușește să recunoască în *Liniara B* o scriere silabică grosolană, o formă de greacă foarte arhaică. Printre ruinele descoperite de celebrul arheolog amator Schliemann în secolul al XIX-lea, care demonstrau o civilizație avansată, s-au descoperit numeroase inscripții. În palatul din Cnossos au fost găsite circa 4.000 de tăblițe de argilă scrise în *Liniară B*. Conservarea lor s-a datorat unui puternic incendiu, dând acestora duritatea teracotei. Tăblițele conțin cu precădere liste aride de contabilitate, uneori de o deosebită minuțiozitate, pe care erau înscrise numele personalului dependent de palat, inventare ale animalelor, oferte votive, inventare de armuri etc.[3] Interesant este, însă, așa zisul disc din Festos, din argilă arsă, cu diametrul de 17 cm., inscripționat pe ambele fețe cu semne de tip pictural. Tehnica de imprimare în argila moale este cea a poansonării fiecărui caracter, folosindu-se 45 de poansoane, tot atâtea câte caractere are discul. Este un procedeu care anticipează invenția tiparului.[4] Scrierea cretană și miceniană a dispărut, odată cu palatele monumentale, sub asalturile invadatorilor dorieni în secolul al XIII-lea î.Hr.

Grecii se pare că au trecut de la cultura orală la cea scrisă odată cu adoptarea alfabetului fenician, fapt consemnat și simbolizat de anul 775 î.Hr., an în care au avut loc primele jocuri olimpice, precum și datarea începerii redactării anuarelor grecești. Producția și circulația cărții s-a perfecționat abia în a doua jumătate a secolului al V-lea î.Hr. Ca suporturi pentru scris utilizau piatră, bronz și uneori lemn (ca tăblițele care, la Atena, reproduceau *Codicele de legi ale lui Solon*).[5] Pentru redactări mai lungi foloseau pielea și papirusul. Pielea este menționată de Herodot în secolul al VII-lea î.Hr. Spartanii utilizau acest material pentru a trimite "mesaje cifrate constituite dintr-un sul de piele inscripționat care era rulat pe un bastonaș de lemn". Deși puțin descoperit în Grecia, din cauza perisabilității accentuate de climatul grecesc, papirusul devenise accesibil grecilor în urma deschiderii porturilor egiptene și a întemeierii coloniei de la Naucratis, în 650 î.Hr. De papirus se leagă înflorirea literaturii în secolele ce au urmat. De asemenea, s-au păstrat inscripții pe materialul cel mai ieftin, cioburile de lut. Cioburile de lut purtătoare de texte se numeau *ostraka*. Exista chiar și o instituție numită *ostrakismos*, ostracism, un fel de "plebiscit" exprimat pe asemenea cioburi de lut, prin care se trimiteau în exil bărbații "disidenți", opozanți ai regimului. La școală, elevii foloseau pentru scris tăblițe de lemn acoperite cu ceară, așa-numitele *pinakes*, pe care se grava cu un stilet, *grafis*, din metal, fildeș sau os, la un vârf ascuțit și la celălalt în formă de spatulă. Vârful folosea la scris, iar spatula la șters. Pentru textele mai lungi tăblițele puteau fi unite câte două sau mai multe, ca și la romani, așa-zisele *diptychon* sau *polyptychon*. Odată cu introducerea scrisului și generalizarea lui are loc în Grecia o adevărată explozie a culturii, care va deveni un model al antichității. "De la tragedie la comedie, de la retorică la filosofie, de la epopee la poemul liric, de la pamflet la istorie, toate genurile literare se dezvoltau din plin, și răspândirea lor atât orală, cât și scrisă, era rezolvată la scara societății elenice" – ne spune Albert Flocon.[6] Tot el continuă: "Începând din secolul al V-lea î.Hr., *ta biblia*, târgul de cărți din Atena, răspundea unor cerințe și cartea figura printre mărfurile exportate. Aristotel povestește că discursurile marilor oratori se vindeau cu sutele". În perioada elenistică a istoriei grecești, care începe cu anul morții lui Alexandru cel Mare (323 î.Hr.) și se sfârșește în anul 31 î.Hr., anul cuceririi ultimului regat elenistic de către romani, cultura greacă atinge apogeul. Acum se dezvoltă marile școli de gândire, se consacră marii filosofi și se deschid biblioteci celebre la Alexandria, Pergam, Atena, Pella etc.

În **Roma antică**, apariția scrierii alfabetice este atestată către sfârșitul secolului al VIII î.Hr. Este de fapt alfabetul grec, care s-a extins rapid în Italia meridională prin coloniile cunoscutei Grecii Mari (mai întâi cea de la Cuma). Din alfabetul calcidezilor din Cuma derivă cel etrusc, care apare către anul 700 î.Hr. pe o tăbliță de fildeș. Ca și grecii, romanii foloseau pentru scris materialele cele mai diferite: gresie, metal, frunze de măslin sau de palmier, uscate și impregnate cu ulei, tăblițe de lemn pe care se scria cu pensula ori tăblițe de lemn alb acoperite cu ceară neagră, pe care se grava cu stiletul (un fel de ac), care prin zgâriere lăsa să apară lemnul alb. Aceste tăblițe erau destinate învățăceilor ori notelor sau socotelilor cotidiene; ele puteau fi legate ca să formeze diptice sau poliptice pentru texte de mai mare amploare. De asemenea, se mai scria pe cioburi de vase și scoici, pe piatră (în cazul inscripțiilor monumentale), piele, precum și pe un tip de material *liber*, adică pelicula care se găsea sub scoarța copacului și care a dat numele cărții. Legile erau încrustate pe plăci de stejar. Papirusul cunoaște o largă răspândire în urma contactelor cu regatele elenistice, cam prin secolul al II-lea î.Hr. Plinius amintește de opt tipuri de papirus diferite în ceea ce privește calitatea și dimensiunile, de la tipul *extra*, obținut din fâșiile centrale și cele mai late ale plantei și numit întâi *charta ieratica*, și apoi *charta Augusta*, în onoarea lui Augustus, la tipul cel mai comun folosit pentru pachete și numit *charta emporetica*. Afară de importul de papirus din Egipt sau din coloniile grecești (după 51 î.Hr.), documentele atestă și ateliere de regenerare a materialelor importate. Mai mult decât atât, Strabon[7] amintește că romanii obțineau papirusul de pe lacul Trasimeno. Mai târziu, arabii vor introduce în cultură o varietate de papirus la Ciane, lângă Siracuza. Din păcate, condițiile climatice din Italia nu au permis conservarea *volumen*-elor, sulurilor de papirus. Doar la Herculanum, mic orășel de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

reședință romană, îngropat în lavă de erupția vulcanului Vezuviu, în anul 79 d.Hr., s-au descoperit, în așa-zisa *vila papirusurilor*, în urma săpăturilor din 1709, circa 1.814 suluri și fragmente. Sunt în total 2.326 de pagini (coloane) de text grec și 40 de pagini de text latin, care făceau parte din biblioteca unui filosof al școlii epicureene. Printre textele latine s-a găsit și cel mai vechi manuscris, reprezentând un poem despre bătălia de la Actium (31 î.Hr.).[8] Cultura romană, ca și cea grecească, atinge apogeul în secolele IV – III î.Hr. Crește numărul școlilor și al bibliotecilor (în anul 370 î.Hr. numai la Roma existau 28 de biblioteci), se afirmă obiceiurile lecturii publice, iar comerțul cu cărți ia amploare spre începutul secolului I î.Hr. În secolul al II-lea d.Hr. apare codexul, făcut din foi inserate și pliate pentru a forma caiete legate între ele. Codexul se preta mai puțin papirusului, destul de fragil, fărâmicios, de aceea pergamentul îl înlocuiește cu totul în confecționarea cărților, începând cu secolul al IV-lea d.Hr. Este și perioada de decadență a Imperiului roman care va cădea sub loviturile invaziilor barbare în anul 476 d.Hr.

Diversele popoare migratoare – goți, vandali, longobarzi, burgunzi, franci etc. – au înființat state în părțile apusene ale fostului Imperiu roman. Unele s-au ruinat parțial în lupte neîncetate și au dispărut ca popoare, de pildă goții și vandalii; altele ca francii, normanzii, saxonii s-au menținut și au jucat un rol hotărâtor în istoria Evului mediu. Cultura scrisă se retrage în mănăstiri și capătă preponderență sacră. Dacă importanța civilizației este considerată și în funcție de producția ei scrisă, cea a Occidentului va fi foarte săracă în secolele următoare, ca urmare a ruinării marilor centre urbane, adevăratele focare culturale. Renașterea lor va trebui să aștepte aproape șase secole.

În **Lumea Nouă**, cum i se mai spune blocului continental american, după redescoperirea sa de către Cristofor Columb în anul 1492, primele forme de text scris au o vechime de circa 2.650 de ani și aparțin străvechii civilizații olmece din jurul Golfului Mexic. Până de curând, cea mai veche dovadă de scriere pe teritoriul Americilor era cea descoperită la Zapotec, veche așezare din sud-vestul Mexicului. Pe un monument din acea regiune sunt inscripționate două hieroglife datate inițial 600 – 500 î.Hr., dar mult mai probabil din jurul anilor 300 – 200 î.Hr. Recent, un grup de cercetători de la Universitatea de Stat Tallahassee din Florida a descoperit două obiecte inscripționate cu hieroglife lângă La Venta, principalul centru olmec după 850 î.Hr. Este vorba despre un cilindru de ceramică și o placă de piatră a căror confecționare datează din anul 650 î.Hr. Olmecii sunt recunoscuți ca fiind prima mare civilizație din America Centrală, cu un impact cultural deosebit și asupra culturilor aztecă și mayașă. Olmecii sunt renumiți pentru monumentele lor din piatră, inclusiv colosale capete, cântărind până la 40 tone, și stele și statui pictografiate. Scrierea **aztecilor** și **incașilor** este în esență o pictografie. La mayași, pictografia face loc și unor hieroglife, adică unui amestec de semne simbolice și fonetice. Suporturile nu sunt prea diferite de cele cunoscute până acum: piatra, ceramica, pielea de căprioară, un soi de hârtie făcută din fibre de agavă, țesături de bumbac întărite cu scrobeală (în America de Nord sunt așa-zisele *wampums*-uri, eșarfe țesute cu figuri și în a căror urzeală se află scoici), lemnul și sfoara. Ultimul suport este de fapt un purtător de informație mnemotehnic și constă dintr-o sfoară

Cea mai lungă inscripție runică cunoscută până în prezent. Se găsește în Suedia, pe stânca de la Rök, care poartă aproape opt sute de semne

principală de care se leagă fire mai subțiri, de lungimi și culori diferite. Fiecare dintre aceste sfori poate să aibă noduri, să fie legate cu altele, dând astfel un mare număr de combinații. *Quippus*-ul – cum este denumit acest sistem mnemotehnic – cu semnificație prin culoare și noduri n-a putut fi descifrat. Garcilaso de la Vega, care a publicat în anul 1617 o istorie a Peru-ului, spune că "peruvienii au însemnat prin quippus numărul bătăliilor, al soliilor și al decretelor regale".[9] Scrieri asemănătoare quippus-urilor le mai întâlnim și în zilele noastre în Hawai, Africa și America. Tot de natură mnemotehnică sunt răbojurile – crestături pe bețe de lemn – care conțin informații sumare de factură contabilă.

Barbaria cuceritorilor spanioli (alături de condițiile neprielnice conservării) a făcut ca multe documente de inestimabilă valoare transpuse pe suporturi organice să dispară. Albert Flocon concluzionează cu amărăciune: "Glifele inscripțiilor maya figurează, gravate cu mare grijă, pe piatra monumentelor sau pictate în rarele manuscrise care au ajuns până la noi: *Codex Dresdenis*, *Codex Peresianus*, *Codex Troano*, *Codex Cortesianus*. Aceste documente, anterioare cuceririi spaniole, sunt pictate pe foi îndoite ca niște paravane. Foile, confecționate dintr-o hârtie din fibră de Maguey, unse cu un lac alb, prezintă glifele aranjate pe coloane, ca acelea care se găsesc pe monumente".[10] Lemnul, ca purtător de informație vulnerabil, prin perisabilitate în timp, este, până la proba contrarie, suportul dominant de gravare pentru locuitorii din Insula Paștelui. Mica insulă din imensitatea Oceanului Pacific, aflată la circa 4.000 de km. de coasta Americii de Sud, a fost descoperită de olandezi în ziua de Paști a anului 1722. Ceea ce a uimit pe descoperitori a fost mulțimea de statui imense cioplite dintr-un singur bloc de piatră, cântărind fiecare până la 50 de tone. Când, cum și pen-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

tru ce au fost sculptate nu s-a putut afla cu certitudine. Se pare că au fost ridicate pentru nevoile cultului. Enigmatică rămâne și scrierea acestui popor insular. Întâiul misionar creștin, sosit în insulă în anul 1863, face cunoștință cu documentele pascuane, reprezentând așa-zisele *lemne vorbitoare – kohau rongo-rongo*. Acestea sunt niște scândurele de până la 90 cm. lungime și circa 10 cm. lățime pe care sunt scrijelite cu aschii de obsidian ori cu dinți de rechin inscripții în genul hieroglifelor, așezate în rânduri orizontale pe o față sau pe ambele fețe. Din nefericire, sute de tăblițe, poate o adevărată bibliotecă, au fost arse din zelul misionarilor spanioli de a-i "salva" pe pascuani de păgânism. Doar câteva *tăblițe vorbitoare* au fost scăpate de episcopul Jaussen din Tahiti, care și-a dat seama de valoarea lor. Ele sunt astăzi dispersate în muzeele din Europa, America sau Oceania. Încercări de descifrare și hermeneutică a scrierii *kohau rongo-rongo* au fost întreprinse de cercetătorul german *Thomas Barthel*.[11]

În **India** este atestată o înfloritoare civilizație între mileniile al treilea și al doilea î.Hr. Documente scrise, mai ales sigilii, prezintă o scriere de tip pictografic, stilizată, diferită de oricare din lumea antică și având circa 400 de caractere. Din această scriere arhaică, în secolul al III-lea î.Hr., se vor desprinde două derivate: *kharosti*, care va dispare în secolul al V-lea d.Hr., și *brahmi*. Materialul de scriere indian este divers: scoarță de mesteacăn ori de alte esențe, adesea scrobită cu amidon de orez, țesături de bumbac, metal și piatră pentru scrierile oficiale, hârtia, venită târziu din China, și în sud foile de palmier, adesea strânse în volum. Instrumentul de scris cel mai răspândit este *kalama*, o trestie tăiată special.

În **China**, scrisul apare de timpuriu, prin mileniul al doilea î.Hr. Primele inscripții în chineză datează din secolul al XVIII-lea î.Hr. și relevă un sistem de ideograme diferite ca grafie de cele din Mesopotamia și Egipt. Ele sunt scrise pe fragmente de os, carapace de broască țestoasă, piatră sau bronz. S-au putut inventaria circa 2.500 de caractere care stau la originea celor circa 80.000 de ideograme actuale. Este cea mai veche scriere, din câte au supraviețuit până în prezent. Sunt și voci care susțin că originile ei sunt mai îndepărtate decât epoca hieroglifelor și a cuneiformelor, dar cele mai vechi inscripții chinezești, de pe vremea dinastiei Hia (2205 – 1756 î.Hr.), contrazic aceste ipoteze. Cert este faptul că poporul chinez a dezvoltat de timpuriu o civilizație materială și spirituală sui-generis, cu nimic mai prejos decât cea egipteană, greacă sau romană. "Cartea chineză – ne spune Albert Flocon – a existat fără îndoială din secolul al XIV-lea î.Hr. Existența ei pare dovedită prin caracterul *ts'e* (carte), care apare pe oase divinatorii și pe plăcuțe sau vase de bronz. Pictograma despre care este vorba reprezintă lame de lemn așezate margine lângă margine cu ajutorul a două șnururi, ce sunt de fapt paginile și legătura cărții primitive".[12] O asemenea carte, reprezentând unul din cele mai vechi texte (secolul VII î.Hr.) – *Cartea odelor* – conține 300 de poeme și este comparată cu *Iliada* în Grecia și cu *Biblia* în Occident, pentru că a stat mai mult de două milenii la baza învățământului chinezesc.

Bambusul – plantă existentă din belșug în China – a fost echivalentul papirusului egiptean. Este foarte probabil că obiceiul de a scrie în coloană de sus în jos provine de la forma lamelor de bambus, care măsoară de la 1 – 2 cm. lățime la 25 cm. lungime. Utilizarea bambusului, ca suport grafic, este generalizată până la inventarea hârtiei. Așa se explică descoperirea, în anul 281 d.Hr., într-un mormânt princiar, a nu mai puțin de 100.000 de lame confecționate din acest material. Apoi, tăblițele de bambus au fost înlocuite, fiind incomode, cu fâșii de mătase, material mai ușor și mai rezistent, formând rulouri înfășurate pe un baston de lemn. Pe bambus ori pe mătase se scria cu condeie tari sau bețișoare ori se picta cu pensula, obicei rămas și în zilele noastre, ca formă a exprimării estetice a ideogramelor. De altfel, pensula, ca invenție, este tot chinezească și este atribuită unuia din constructorii Marelui Zid, Men Tien, către anul 250 î.Hr.

Hârtia. Mătasea prezenta inconvenientul de a fi prea costisitoare, motiv pentru care i s-a căutat un substitut. Acest înlocuitor nu întârzie să apară. S-a descoperit că macerând cârpe vechi, cânepă, scoarță de dud, capete de sfoară și alte materiale organice se obține o pastă care, odată uscată, putea servi drept suport scrierii. Așa apare hârtia, invenție atribuită lui Tshai Lun, pe la anul 105 d.Hr. Hârtia înlocuiește progresiv mătasea, care nu a mai fost folosită decât pentru lucrările de lux. Inventarea hârtiei a fost o adevărată revoluție în istoria suporturilor de scris, ea impunându-se ca principal purtător de informație până în zilele noastre. Descoperirea hârtiei a permis chinezilor să folosească pentru nevoi normale un sistem care cuprindea de la 4.000 la 5.000 de ideograme, "făcându-i capabili pe cei care vorbeau idiomuri reciproc de neînțeles să converseze folosind scrierea în locul limbii".[13] Eficacitatea sa, având asemenea scopuri, a însemnat abandonarea încercării de a dezvolta un sistem alfabetic. Hârtia, fiind mai ieftină, a impulsionat dezvoltarea culturii scrise chineze în secolele următoare, acum apărând numeroase lucrări de valoare, de la opere literare la enciclopedii impresionante. În anul 1900, englezul Aurel Stein a descoperit, în *Peștera celor o mie de Buddha* de la Tun-Huan, un depozit cu peste 20.000 de manuscrise imprimate pe hârtie, cele mai multe în formă de rulouri, câteva îndoite în formă de acordeon. Ele se întind, ca datare, între secolul al III-lea d.Hr. și secolul al IX-lea, și cuprind atât texte religioase (budiste, taoiste), cât și profane (cărți de istorie, de topografie, poezii, povestiri etc.).[14]

O perioadă de aproape șase secole, chinezii dețin monopolul fabricării hârtiei, până când tehnologia producerii ei cade în mâna arabilor aflați în plină ascensiune teritorială, dar și culturală, între secolele al VIII-lea și al XIII-lea d.Hr. Se spune că în urma bătăliei de pe fluviul Talas (751 d.Hr.) ar fi fost capturați și soldați chinezi care cunoșteau secretul fabricării hârtiei. Aceștia au fost constrânși să-și continue munca la Samarkand. Interesul pentru producerea unei cantități cât mai mare de hârtie era legat de obligația de a recopia *Coranul* înainte de a-l învăța pe de rost, măsură care atenua și analfabetismul în rândul arabilor. S-a dezvoltat, însă, și o literatură profană în scrierea cufică, provenită din feniciană, prin intermediul aramaicei. Traducerile din greacă și sanscrită în limba arabă ating toate ramurile științei: astronomia, matematica, medicina, filosofia, istoria, dreptul, astfel că arabii sunt recunoscuți ca salvatori ai multor cunoștințe antice pe cale de a se pierde odată cu decăderea civilizațiilor greacă și romană. În secolul al IX-lea, la apogeul civilizației arabe în Orient, în capitala Bagdad (794 d.Hr.), fabricarea masivă de hârtie devenise baza unui interes puternic pentru activități culturale: existau circa 100 de librari și numeroase biblioteci. Califul Al Mamun a înființat *Casa înțelepciunii*, care era bibliotecă, academie și birou de traduceri. Aceasta devenea, după Academia din Alexandria, instituția culturală cea mai importantă a

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

lumii de atunci. După marile cuceriri arabe în Orient, folosirea hârtiei se răspândește rapid și, începând din secolul al X-lea, cantități importante sunt fabricate în toate centrele culturale musulmane: Damasc, Tripoli și Cairo. Totodată, arabii au făcut cunoscută hârtia în Europa, mai întâi exportând-o, apoi înființând fabrici locale. Primele așa-zise mori de hârtie, cunoscute cu certitudine în Occident, sunt cele de la *Jativa* în Spania (înainte de 1100 d.Hr.), *Fabriano* (1276) în Italia peninsulară, *Troyes* (1348) în Franța, *Nürenberg* (1390) în Germania.

Deși despre piatră și metale, ca suporturi ale scrierii, am mai amintit pe parcursul acestei lucrări, venim acum cu câteva completări interesante. Astfel, în 1812, săpăturile făcute la Negau, în Stiria, au scos la lumină douăzeci de coifuri de bronz. Unul din aceste coifuri poartă patru inscripții într-o limbă italică, iar un altul o inscripție care pare a fi cea mai veche inscripție germanică, datând din secolul al III-lea î.Hr., deci cam din vremea primului război punic, și atestă că încă de pe atunci unele triburi germanice utilizau un alfabet italic din care au derivat semnele numite *rune*. În Europa, scrieri cu asemenea semne apar îndeosebi pe pietre și monumente comemorative. În Suedia s-au găsit peste 2.500, în Norvegia, Islanda, pe insula Man și insulele Orkney cam 500, iar în Danemarca vreo 300. Textul cel mai lung îl poartă piatra de la Rök din Ostgotland, din Suedia, care datează din secolul al IX-lea. Există inscripții chiar și pe tăblițe de plumb. La Bremen, de pildă, a fost deschis, în 1420, marele sarcofag de piatră din mijlocul catedralei; în el s-au găsit mormintele a șase episcopi, din anii 839 și până în 1043, și fiecare avea lângă el un hrisov de plumb.

Scrieri și suporturi pe teritoriul României

Străvechii locuitori de pe teritoriul actual al României se pare că au cunoscut scrierea pictografică și ideografică, dacă luăm în considerare tăblițele de lut descoperite în anul 1961 la Tărtăria, de pe Valea Mureșului (jud. Alba). Alături de acest tip de scriere pe suport de argilă populația daco-getică întrebuința însemnări mnemotehnice și mesaje simbolice. Dio Cassius amintește că în timpul primului război daco-roman, Traian a primit de la Decebal un mesaj scris în latinește pe o ciupercă. Folosirea scrisului, în special de către casta sacerdoților, este atestată de numeroasele inscripții pe blocuri de piatră, cu caractere grecești, descoperite la Sarmizegetusa (pe Dealul Grădiștei), care datează din secolul I î.Hr. și reprezintă o dovadă a relațiilor intense pe care geto-dacii le aveau cu orașele-colonii grecești de pe țărmul Mării Negre. Perioadei romane (secolele I – III d.Hr.) îi corespunde scrierea latină atestată de peste 3.000 de inscripții pe piatră, cea mai veche fiind inscripția fundării coloniei Ulpia Traiana, din anul 110 d.Hr. Ultimele inscripții cunoscute cercetătorilor sunt din secolul al IV-lea d.Hr. Pentru scris s-au mai utilizat scoarță de copac, piei de animale și vasele de lut ars (cazul unui vas inscripționat în relief, prin stampilare, cu textul "Decebalus per Scorilo", de la sfârșitul secolului I d.Hr.). Evident că multe dintre suporturile organice, perisabile, nu au ajuns până la noi. Pentru însemnări și socoteli curente se foloseau tăblițele cerate, ca acelea descoperite în minele de aur de la Abrud. După părăsirea Daciei de către administrația romană scrisul va continua să fie folosit pe scară restrânsă. Persistența scrisului pare a fi dovedită de conservarea în limba română a cuvintelor de origine latină *a scrie* și *carte*, în sensul de text scris. În mediul rural o unealtă primitivă, mai mult pentru socotit, făcută din lemn, era răbojul. Acesta era alcătuit din două bucăți de lemn pe care se făceau crestături care desemnau datoriile părților. Bucata cea mai mică – țăncușa – era luată de creditor, iar cea mai mare – cotorul — rămânea debitorului. În Transilvania, răbojul se numea răvaș și se întrebuința la stâna satului pentru a se ține evidența găleților de lapte. Se mai întrebuința la pive, ca semn de recunoaștere, precum și în orice fel de afacere la care erau mai mulți participanți, sau la plata dărilor – de aceea, slujbașii care însemnau cât are să dea fiecare se numeau răbojari. Cotorul era prevăzut la o extremitate cu un orificiu așa încât răbojarul putea să înșire răboajele pe o sfoară. Începând cu secolul al X-lea d.Hr., locuitorii de pe actualul teritoriu al României au adoptat limba slavonă în biserică, mai întâi alfabetul glagolitic și apoi pe cel chirilic. Suportul pe care se scria a fost la început pergamentul, iar din secolul al XVI-lea și hârtia provenită, se pare, din Italia și Saxonia. Hârtia tipăriturilor lui Macarie, de exemplu, era de origine venețiană, dar cumpărată de la Sibiu. "Vechile noastre manuscrise – ne spune Mircea Tomescu în *Istoria cărții românești* – sunt legate în scoarțe de lemn învelite în piele ornamentată cu fierul rece. Manuscrisele bogat împodobite sunt adesea ferecate în argint aurit, încrustat cu pietre prețioase. Scoarțele de lemn sunt îmbrăcate în stofă scumpă, peste care sunt aplicate plăci metalice, unite la cotor prin împletituri de inele și împodobite cu scene biblice". Din secolul al XV-lea apar și primele informații referitoare la folosirea scrisului în limba română, iar cel mai vechi text ce s-a păstrat este *Scrisoarea lui Neacșu de la Câmpulung, trimisă în anul 1521 jupanului Haneș Begner*, judele Brașovului. Tot în această perioadă apar și primele mori de hârtie la Orlat și Tâlmaciu, lângă Sibiu, la Cluj, și în 1539 la Brașov, deschisă de Johann Fucs (Fuxen) și Johann Benkner. Moara era indispensabilă fiindcă aici funcționa, încă din anul 1535, tipografia înființată de Johann Honterus, tipografie care, între anii 1535 și 1557, va tipări 53 de lucrări, din care 33 în limba latină, 14 în greacă și 6 în limba germană. În anul 1583, pe timpul domniei lui Petru Șchiopul, se montează prima moară de hârtie din Moldova, iar în anul 1643, Matei Basarab înființează la Călimănești prima moară de hârtie din Țara Românească. Acestea foloseau ca materie primă zdrențele de cânepă și in, din care se obținea o hârtie de calitate superioară. Atunci a apărut o nouă ocupație, aceea a culegătorilor de zdrențe, a petecarilor. Trecerea la obținerea hârtiei din pastă de lemn se face după anul 1881, când s-a promulgat legea de încurajare a industriei hârtiei. Din acest an se hotărăște înființarea fabricii de hârtie Letea din jud. Bacău care, în 1885, își începe producția cu mașini moderne. În anul 1882 ia naștere și fabrica de hârtie de la Bușteni, care inițial era o fabrică de mucava și carton, trecând apoi, în 1904, la producerea hârtiei fine după extinderea exploatării lemnului, prin construirea fabricii de cherestea din apropiere.

Evoluția hârtiei

Spre deosebire de pergament, hârtia prezenta două avantaje substanțiale – un cost mai redus și posibilități mai largi de fabricare. Ea nu va înlocui complet pergamentul, decât câteva secole mai târziu. Suportul de piele va fi folosit pentru manuscrisele de lux, crescându-i chiar valoarea. Hârtia va fi utilizată pentru manuscrisele mai obișnuite și de uz curent, ca textele pentru învățământ. Introducerea hârtiei în procesul

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

editorial va accentua producția de manuscrise în scriptoriile medievale. Copiștii încep să producă manuscrise nu doar la comandă, ci și pentru a fi introduse pe piața liberă. Comerțul cu manuscrise devine înfloritor, de exemplu în Italia (la Florența și Veneția), care timp de două secole va deține supremația comerțului cu cărți. Odată cu apariția tiparului, în secolul al XV-lea, cartea și jurnalele vor deține preeminența în rândul mijloacelor de comunicare, iar hârtia, ca suport principal, nu va fi concurată până în secolul al XX-lea de alt mijloc de stocare și conservare a informației.

Optimizarea calitativă a hârtiei nu cunoaște în timp salturi spectaculoase. În cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, John Baskerville, muncitor într-o turnătorie de caractere și tipograf la Birmingham, alături de John Whatman, se preocupă de fabricarea hârtiei albe, numită velină. Suportul esențial al cărții, hârtia, rămânea totuși limitat de relativa raritate a materiei prime (zdrențele, cu tot monopolul instaurat pentru colectarea lor, deveniseră cu totul insuficiente) și de fabricarea manuală, îndelungată și delicată. Aceste două probleme sunt rezolvate la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea. Inovațiile priveau prepararea unei paste din substanță abundentă și ușor de găsit și mecanizarea procesului de producție, care să amplifice capacitatea de fabricație. În acest sens, fizicianul francez R. Reamur și apoi chimistul german Ch. Schäffer, pornind de la modul cum fabrică viespile cartonul fagurilor, au sugerat folosirea unor specii vegetale de mare randament. Este vorba în primul rând de lemnul arborilor și mai ales al coniferelor, care au în componență un hidrat de carbon macromolecular numit celuloză. Procentul de celuloză din plante este variabil. Cantitatea cea mai mare este conținută în fibrele de bumbac (85-95%). Lemnul conține în medie 65%. Celuloza se extrage din lemn pe cale mecanică, prin măcinarea fibrelor vegetale până la transformarea lor într-o pulbere fină, și chimic, prin tratarea materiei fibroase cu acizi, eliminându-se astfel incrustațiile și obținându-se celuloza pură. Din amestecul celor două procedee se prepară o pastă, care este separată, spălată, stoarsă, scămoșată pentru egalizare, uscată și înălbită cu clor. Dar atât măcinarea, cât și tratarea chimică se fac cu ajutorul unor agregate mecanizate. Prima mașină de fabricat hârtie, aparținând inventatorului francez *Nicolas Louis Robert*, a intrat în funcțiune în anul 1798 și a fost ulterior perfecționată în Anglia de către *Gamble*, *Fourdrinier* și *Donkin*. Primele fabrici moderne au apărut în jurul anului 1840. În anul 1843, se introduce, ca materie primă, pasta din paie, care va fi înlocuită abia între anii 1870 – 1880 de pasta de lemn obținută prin procedeul mecanic. Acest procedeu este foarte eficient, deoarece peste 90% din lemn este transformat în pastă, reducând astfel costul de fabricație. Însă hârtia obținută din pasta de lemn, prin procedeul mecanic, prezintă dezavantajul prezenței în cantitate mare a ligninei, substanță nesaturată, care face ca hârtia să se îngălbenească în timp și să devină casantă, fărâmicioasă. Acest fel de hârtie nu rezistă trecerii vremii decât circa 70 de ani, și aceasta în condiții corecte de conservare. Pasta de hârtie obținută prin procedee chimice (folosite pentru prima dată pe scară industrială, începând din anul 1874) are avantajul dizolvării ligninei prin bisulfare. Se obține astfel o hârtie superioară calitativ și mai rezistentă. Tot din lemn, ca produs secundar în procesul de prelucrare a celulozei, rezultă și nitroceluloza care, în combinație cu o soluție de camfor, dă *celuloidul*, a cărui principală folosire rămâne pelicula cinematografică și fotografică. Dezavantajele hârtiei obținute prin procedee mecanice au determinat impunerea fabricării hârtiei numai din pastă chimică, așa-zisa *hârtie permanentă*. Primul standard internațional pentru hârtie (ISO 9706) a fost publicat de Organizația Internațională pentru Standardizare în martie 1994 și fixează *necesitatea și permanența hârtiei pentru documente*, ceea ce înseamnă că o astfel de hârtie rămâne, din punct de vedere chimic și fizic, stabilă pentru o perioadă lungă de timp.

Pentru ca hârtia să se confrunte cu standardul ISO trebuie să se supună următoarelor condiții:

- ph-ul extractului de apă al pastei de hârtie să fie între 7,5 și 10;
- numărul Kappa al pastei de hârtie, care indică rezistența la oxidare (și măsoară prezența ligninei) trebuie să fie sub 5;
- rezerva alcalină trebuie să fie mai mare sau egală cu 2% din echivalentul de carbonat de calciu;
- rezistența la rupere trebuie să fie mai mare de 350 mN pentru o hârtie a cărei greutate este mai mare de 70 g/mp.

Astăzi se vorbește de noi tipuri de hârtie ca, de pildă, *hârtia magnetică* – un sandviș de substanță vâscoasă în care plutesc bile magnetice, fiecare jumătate albă, jumătate neagră, între două folii ultrasubțiri de plastic. Cu un câmp magnetic, bilele sunt orientate cu negrul sau cu albul în sus, astfel încât pot forma litere sau imagini. De asemenea, se preconizează *hârtia electronică*, un ecran dintr-o foaie de plastic impregnată cu tranzistori plastici pe care se pot afișa paginile cărților electronice. *Cartea electronică* – iată o sintagmă pe cale de a se familiariza în iureșul tehnologiilor magice de informare și comunicare specifice noului început de mileniu.

Suporturi moderne

Povestea *e-book*-ului este lungă și începe în secolul al XIX-lea, când s-au făcut primii pași în descoperirea unor principii și tehnologii apte să-l metamorfozeze pe homo sapiens în homo conecticus (cultura rețelelor). Iată pe scurt această poveste, care va releva apariția suporturilor moderne: în anul 1827, fizicianul francez *Nicephore Niepce* (1765 – 1833) fixează primele imagini pe o placă fotosensibilă; în 1839 *Jacques Daguerre* (1787 – 1851) perfecționează invenția prin procedeul *dagherotipiei* (fixarea imaginilor pe plăci de cupru argintate); englezul *Fox Talbot* (1800 – 1877) introduce ca suport *hârtia fotografică*; fizicianul *Alexandre Bequerel* (1820 – 1891) realizează primele fotografii color. Simultan, se fac primii pași în cinematografie. Pe baza "principiului persistenței imaginii" apar *Thaumatropul* (1825) și *Zootropul* (1834), care foloseau tehnica desenelor animate de azi; în anul 1880, francezul *Émile Reynaud* realizează *praxinescopul* – un proiector rudimentar pentru proiectarea de desene pe un ecran cu care, din 1892, oferă spectacole în "Teatrul optic", la Muzeul Grévin din Paris; între anii 1889 – 1891, *T. A. Edison* și asistentul său *W. Dickson* construiesc prima cameră de luat vederi și dispozitivul de vizionare, *kinetoscopul*; între anii 1894 – 1895, frații Louis și Auguste Lumière optimizează kinetoscopul, realizând un dispozitiv numit cinematograf, capabil nu numai să filmeze și să proiecteze, dar să și copieze imaginile prezentate; francezul Georges Méliès exclude regula "filmelor-minut" și inaugurează filmul de o bobină lungă de 300 m; în 1927, americanul Lee De Forest transferă sunetul pe peliculă, iar în 1932 apare și pelicula color. Iată cum, pe ne-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

simțite, își face apariția un nou suport de exprimare – *banda de celuloid*.[15]

În anul 1877, T. A. Edison inventează un dispozitiv rudimentar apt să înregistreze și să reproducă sunetele, numit fonograf ("mașina vorbitoare" – era alcătuită dintr-un *cilindru învelit într-o foiță subțire de staniol*, care putea conserva sunetele); Graham Bell inventează grafofonul, înlocuind staniolul cu un *cilindru de ceară*, iar în 1887, E. Berliner construiește gramofonul, aparat care înlocuiește cilindrul cu un *disc de șerlac*, suport ideal pentru înregistrarea și stocarea sunetelor, care cunoaște un adevărat boom de distribuire odată cu introducerea, în anul 1933, a tonomatelor în baruri și cafenele, și extinderea rețelei radio, căreia îi devine principal furnizor de "materie primă".

Istoria radioului începe cu inventarea telegrafiei (1837) de către S. F. Morse (1791 – 1872), continuă cu telefonul (1871) construit de italo-americanul Antonio Meucci, care-i devansează pe A.G. Bell și T. A. Edison; H. R. Hertz demonstrează experimental (1887) existența undelor electromagnetice, iar în anul următor produce unde radioelectrice (hertziene); italianul G. Marconi va reuși, în 1896, să trimită un semnal radio la o distanță de două mile fără să utilizeze fire electrice, semnând astfel actul de naștere a radioului; americanul R. Fessenden, cu ajutorul companiei General Electric, care a fabricat un generator de mare putere, va realiza, în ajunul Crăciunului din anul 1906, cea dintâi transmisie radio din lume, receptată de navele dotate cu sisteme de comunicații fără fir; la 15 iunie 1920, din gara Chelmsford (SUA) se transmite un concert al cântăreței Nellie Melba; în anul 1921, pe "Marconi House" din Londra începe activitatea uneia din primele stații europene de radiodifuziune; din 1923, odată cu apariția noului "sistem Marconi cu unde scurte", aplicat pentru prima dată în Anglia, putem spune că radioul intră în istoria mijloacelor de comunicare cu aport considerabil.

Televiziunea este rezultatul unui complex de invenții și succese obținute în domeniul electricității, fotografiei, cinematografiei și radiofoniei. Primele încercări de transmitere a imaginilor la distanță – prin intermediul firelor electrice – se fac încă de la începutul secolului al XIX-lea, englezul Bain (1842), dar trebuie să treacă aproape un secol și un șir întreg de invenții pentru a se pune la punct tehnologia de transmisie a imaginii: în 1884, Nipkow (rus stabilit în Germania) inventează discul care-i poartă numele – un aparat de baleiaj al imaginilor; Elsler și Geitel (1890) inventează celulele electrice; Braun (1897) – tubul cu raze catodice; Tesing (1907) – receptorul cu raze catodice; Campbell Swinton (1911) – camera electronică de luat vederi; V. K. Zworykin (1923) – iconoscopul (primul tub electronic analizator de imagini); în anul 1925, Ch. Jenkins (SUA) și J. L. Bird (Anglia) realizează prototipurile televiziunii mecanice; în 1926, J. L. Bird efectuează prima demonstrație publică de televiziune cu un aparat de construcție proprie și, tot el, în 1928, prima emisiune de televiziune în culori; V. K. Zworykin și Philo Farnsworth pun bazele televiziunii electronice, primul inventând cinescopul (1927) și tubul analizator al camerei (1931), cel de-al doilea creează prima telecameră electronică (1927) și optimizează sistemul video de la 60 de linii la 400 de linii[16]; până în 1940, o singură țară din lume avea un serviciu de televiziune regulat: Marea Britanie. În următoarele cinci decenii, televiziunea va trece prin diferite stadii de dezvoltare concretizate în apariția unor noi forme de înregistrare a imaginii, ca de pildă: CATV (Community Antena Television) – introdusă în anul 1950 de către Robert Tarlton, depanator radio-tv american, sistemul digital, sistemul interactiv și televiziunea prin satelit.

Principiile fundamentale pentru înregistrarea semnalelor pe un mediu magnetic au fost stabilite de către Oberlin Smith în anul 1880. În anul 1898 Valdemar Poulsen dezvoltă sistemul de înregistrare prin cablu electric. La mijlocul anului 1930, în Germania, apare caseta magnetică pentru înregistrarea și înmagazinarea sunetelor, dar ea nu se va răspândi cu repeziciune, dovadă că BBC mai folosea, încă, prin deceniul șase discurile de vinil. Industria înregistrărilor și a mijloacelor de conservare a informației nu stă pe loc: în anul 1948 se inventează magnetofonul – aparat de înregistrare-redare a sunetului pe un nou suport – *banda magnetică*; ideea de a înregistra semnale video pe un suport reutilizabil, datând încă din anul 1930, este pusă în practică abia în anul 1957, când se creează magnetoscopul și *banda magnetică video*; dezvoltarea industriei de calculatoare face posibilă apariția discurilor magnetice: *hard-discuri* și *floppy-discuri*; la sfârșitul deceniului opt apare *CD*-ul (compact discul), înlocuind vechea "placă" și având o mai mare capacitate de stocare și o deosebită calitate a înregistrării, ceea ce a făcut ca în anul 1983 să fie vândute 800.000 de CD-uri și mai mult de 35.000 de CD-player-e.[17] Spre sfârșitul deceniului nouă al secolului XX se înregistrează o nouă performanță în privința suporturilor: apariția video-discului din categoria suporturilor optice citibile cu raze laser – CD-ROM.

Noul tip de disc, provenit din aceeași familie ca și audiodiscul cu citire laser, poate stoca pe cei 12 cm. diametru, simultan, sute de cărți, muzică, soft pentru diferite aplicații, grafice, fotografii etc., în total echivalentul a 300.000 de pagini de text, deci o enciclopedie întreagă pe un disc. "Deosebirea între audiodisc – devenit aproape «clasic» – și CD-ROM este una fundamentală: cel din urmă are înscrisă pe el informația sub formă numerică – în niște mici adâncituri – ceea ce îl face să fie perfect compatibil cu echipamentele informaticii". (vezi în acest sens: Gorodcov Mihaela și M. Oncescu, *Interferențe în lumea calculatoarelor*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989). Această diferență este dată de posibilitatea gravării a circa 1 milion de adâncituri pe o suprafață de 1 mm/p, cu ajutorul unui fascicul laser, într-o peliculă termosensibilă de 0,03 microni grosime. Compoziția acestei pelicule este unul dintre punctele critice ale sistemului, deoarece ea presupune materiale rare și scumpe, cum ar fi telura de arsen și seleniu. Pe lângă acest inconvenient surmontabil mai este și un altul, care, deocamdată, nu este depășit: inadaptarea pentru înregistrarea imaginilor de televiziune animate.

Faptul că CD-ROM-ul nu poate fi inscriptibil de către beneficiar a fost înlocuit cu o "variantă numită sugestiv Tonomat, cu pachete de o sută de astfel de discuri care pot fi șterse și reînscrise optic de către utilizator".

După 1990, apare noul disc optic numeric (CD-I = Compact Disc Interactiv), echipament care funcționează off-line, deci necuplat la calculator. El folosește un aparat TV și un aparat de redare CD-I. Disputa memoriilor, a suporturilor moderne de stocare continuă. Intrată în lumea informaticii, tehnologia videodiscului se dezvoltă cu realizarea de memorii de masă de tip DVD (Digital Video Disc), caz în care fiecare disc poate înmagazina circa 10 biți, adică echivalentul a 400.000 de pagini de text, inclusiv imagini, ceea ce poate avea

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

un impact deosebit în învățământ și în salvgardarea patrimoniului istoric, artistic și de bibliotecă.[18] O realizare cu totul deosebită în acest domeniu o are și fizicianul român Eugen Pavel. Se știe că o caracteristică generală a CD-ROM-urilor și DVD-urilor constă în faptul că informația este înscrisă bidimensional. Fizicianul român vine cu o nouă soluție: "stocarea informației în volum, ajungând la capacități teoretice de înmagazinare de 10 biți cm./cub, ceea ce înseamnă că pe un astfel de hiper CD-ROM, cu diametrul de 120 mm și grosimea de 10 mm, putem stoca de la 10 până la 100 TB (adică de la 10.000 GB până la 100.000 GB). Rezultatul este extraordinar, dacă facem comparația cu CD-urile, care pot stoca până la 0,64 GB sau DVD-urile care pot înmagazina până la 18 GB".[19] Se consideră că 5 asemenea hiper CD-ROM-uri ar fi de ajuns să cuprindă întreaga Bibliotecă a Academiei Române actuale. Dar, deocamdată, invenția stă pe loc din lipsă de fonduri. Iată că, de un secol și ceva, suportul papetar are abili concurenți, care vin puternic din urmă, încercând să-i zdruncine supremația. Aceste noi suporturi de exprimare, utilizate îndeobște în industria divertismentului, prezintă avantaje ca: marea capacitate de stocare de informație pe o suprafață mică și, deci, exces de spațiu de depozitare, în comparație cu produsele culturale pe suport tradițional. Timpul de conservare nu este normat, dar orice informație poate fi perpetuată prin "clonare" – copiere. Dezavantajul cel mai mare, însă, cel puțin în această perioadă, îl reprezintă costul inaccesibil pentru generalizarea în masă, datorită echipamentelor de înregistrare-redare (citire) foarte scumpe.

Bibliografie și note:

1. Creta – insulă grecească în Marea Mediterană. Aici s-a dezvoltat o strălucită civilizație minoică între secolele 26 – 15 î.Hr.

2. Micene (Micenieni) – oraș străvechi în Argolida, Grecia. Centrul principal al culturii miceniene (mileniul 2 î.Hr.).

3. Hering, E. – *Povestea scrisului*, București, Editura Tineretului, 1960.

4. Giovannini, G. – *De la silex la siliciu*, București, Editura Tehnică, 1989.

5. Solon (c. 640 – c. 558 î.Hr.). Om de stat atenian, considerat unul dintre cei șapte înțelepți ai Greciei antice. Ales primarhonte în 594 î.Hr., a reformat Constituția Atenei, împărțind populația în patru clase, repartizând sarcinile și drepturile publice după avere. A pus bazele democrației sclavagiste ateniene.

6. Flocon, Albert – *Universul cărților*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976.

7. Strabon (c. 63 î.Hr. – 17 d.Hr.), geograf și istoric grec, originar din Pont. Autor al celei mai importante opere geografice a antichității, *Geografia*, în 17 volume, important izvor referitor și la teritoriul locuit de geto-daci.

8. Flocon, Albert – *Idem*.

9. Hering, E. – *Idem*.

10. Flocon, Albert – *Idem*.

11. Hering, E. – *Idem*.

12. Flocon, Albert – *Idem*.

13. Giovannini, G. – *Idem*.

14. Flocon, Albert – *Idem*.

15. Labarre, Albert – *Istoria cărții*, Iași, Editura Institutului European, 2001.

16. Popa, Dorin – *Introducere în studiul și istoria mass-media*, Iași, Editura Universității "A1. I. Cuza", 2002.

17. Butuc, L. – în revista "Biblioteca Bucureștilor", nr. 11, București, 2001, pp. 17 – 21.

18. Popa, Dorin – *Idem*.

19. Giovannini, G. – *Idem*.

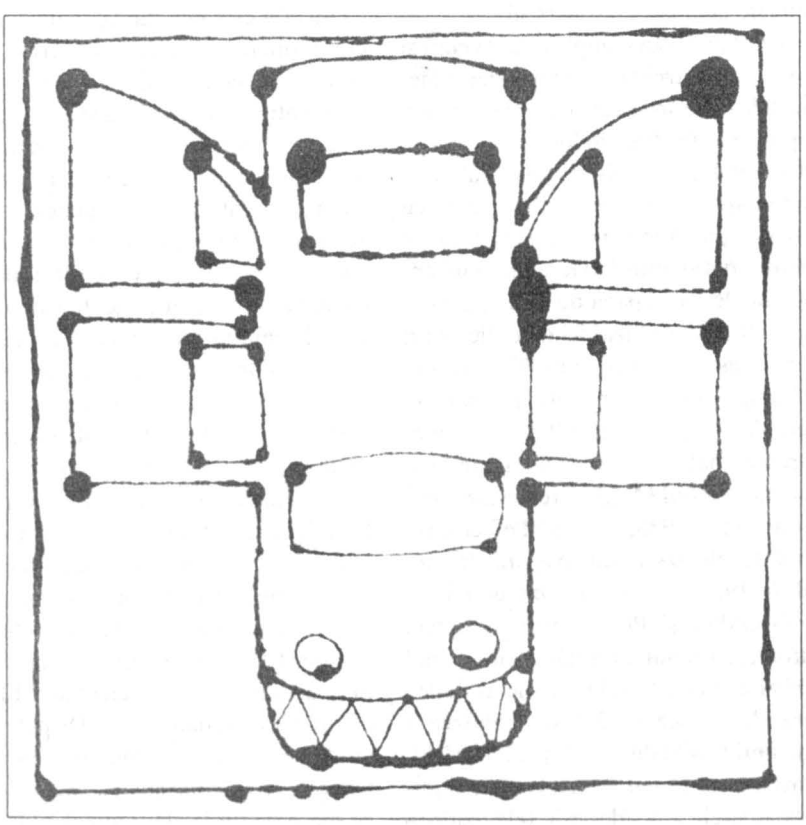

Gravură de Yves Olry
Din albumul *La route. Traces, gravures & écrits*, Editions Stéphane Bachès, Lyon, 2000

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BIBLIOTECILE SCANDINAVE

Bibliotecile în schimbare

Asbjørn LANGELAND

Oricine cunoaşte municipalităţile din Norvegia nu poate să nu vorbească despre situaţia comunităţilor mici. De fapt, municipalităţile mici (sub 5.000 de locuitori) sunt superioare ca număr municipalităţilor mari, iar această distribuţie inegală a populaţiei a afectat dezvoltarea serviciilor publice. Ca oriunde în altă parte în Scandinavia, multe servicii publice sunt în responsabilitatea autorităţilor locale, şi aceasta include şi sectorul bibliotecilor publice. Legea norvegiană a bibliotecilor prevede ca toate municipalităţile să deţină o bibliotecă publică şi, deşi legea permite ca două sau mai multe municipalităţi să-şi împartă această responsabilitate, concesia a fost puţin exploatată. În municipalităţile cu un număr mic de locuitori pot exista un număr mare de şcoli, mai multe biblioteci filiale şi multe centre comunitare. De exemplu, cele 244 de municipalităţi cu mai puţin de 5.000 de locuitori au împreună un total de 490 de biblioteci centrale şi biblioteci filiale, o medie de două biblioteci publice pe municipalitate. O urmare firească este faptul că marea majoritate a acestor biblioteci sunt unităţi mici şi chiar acolo unde autorităţile municipale sunt dispuse să cheltuiască o sumă semnificativă pe cap de locuitor, bugetul bibliotecilor rămâne la un nivel foarte modest.

Schimbări şi provocări

Municipalităţile norvegiene trec, totuşi, printr-o schimbare. Există o semnificativă migraţie a populaţiei din oraşele mai îndepărtate spre oraşele mai mari şi regiunile lor învecinate. Chiar în cadrul fiecărei municipalităţi există tendinţa de a locui mai aproape de centrele municipale. Comunicaţiile, cu poduri şi tunele care leagă insulele cu principala reţea de trafic, se dezvoltă în mod constant. Acolo unde înainte au existat munţi care trebuiau traversaţi şi pericolul unor alunecări de teren, au fost construite tunele iar standardul drumurilor a fost îmbunătăţit continuu. În consecinţă, are loc o mai mare concentrare în cadrul fiecărei municipalităţi. Districtele şcolare se unesc iar elevii sunt transportaţi cu autobuzul. Magazinele mici, de cartier dispar, în timp ce marile magazine din zonele centrale se extind.

O tendinţă similară se observă în sectorul bibliotecilor publice. În anii 1991 – 2000, numărul bibliotecilor publice a scăzut de la 1.218 la 1.005, şi această tendinţă s-a accelerat în ultimii 4 – 5 ani. Lucrul acesta trebuie privit ca o evoluţie necesară şi naturală. Dacă bibliotecile trebuie să reprezinte mai mult decât împrumutul unor cărţi populare, eforturile trebuie să se concentreze pe mai puţine unităţi.

Această concentrare a serviciilor în fiecare municipalitate trebuie să fie considerată ca un pas în direcţia bună, dar dacă Norvegia trebuie să ofere servicii de bibliotecă moderne în toată ţara, trebuie avute în vedere soluţii care trec de graniţele municipale. Este adevărat că unele municipalităţi au fuzionat în ultimii ani, dar nu a existat o schimbare semnificativă în structura generală. Una dintre provocările prezente este realizarea unei cooperări intermunicipale mai intense. În multe locuri, îmbunătăţirea comunicării în ultimii ani şi schimbările în distribuţia populaţiei au creat posibilitatea ca mai multe municipalităţi să-şi rezolve problemele prin împărţirea serviciilor de bibliotecă. Pentru o municipalitate mare poate fi avantajos să-şi vândă serviciile de bibliotecă municipalităţilor mai mici, permiţându-le acestora să-şi menţină bibliotecile în forma de filiale. Aceste idei nu sunt noi în politica biblioteconomică norvegiană, dar până în prezent a existat un interes limitat faţă de această problemă. Există astăzi o mai mare presiune din partea utilizatorilor, care aşteaptă servicii performante. Cu alte cuvinte, publicul de astăzi cere ca bibliotecile să fie mai mult decât o colecţie de cărţi. Totuşi, aceste biblioteci au nevoie de o bază adecvată de populaţie şi de resurse considerabile.

Două alternative

Municipalităţile au, de fapt, două alternative. Prima este menţinerea structurii descentralizate a sistemului, cu multe biblioteci mici care oferă servicii limitate în ceea ce priveşte colecţiile, orarul, personalul calificat şi tehnologia de ultimă oră. A doua alternativă este cooperarea cu alte municipalităţi în dezvoltarea bibliotecilor regionale mari, situate central şi care oferă toate serviciile aşteptate în prezent de la o bibliotecă bine echipată.

Ambele alternative îşi au suporterii şi criticii în rândul populaţiei. Având în vedere că acestea sunt singurele soluţii valabile, cred că majoritatea populaţiei va prefera o bibliotecă bine echipată, cu o gamă largă de servicii, chiar dacă mulţi locuitori vor avea un drum lung de făcut.

În prezent, problema unei mai mari cooperări intermunicipale se află pe agenda politică a autorităţilor locale şi centrale. Prin urmare, cred că intrăm într-o perioadă de schimbări considerabile în sectorul bibliotecilor.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Internetul pentru toți la Biblioteca Publică din Ringsted

Peter Gorm LARSEN

Proiectul „Internetul pentru toți", desfășurat în perioada octombrie 2000 – iulie 2001, a fost lansat de municipalitatea din Ringsted, care are 30.000 de locuitori, dintre care în jur de 600 au participat la proiect. Pe lângă sprijinul financiar acordat de municipalitate, proiectul a fost finanțat și de Autoritatea Națională Daneză a Bibliotecilor, Directoratul General pentru Plasarea Forței de Muncă și Instruire Profesională, Biblioteca Națională Daneză pentru Nevăzători și firma Kommunedata A/S.

Proiectul a urmărit stimularea utilizării Internetului printr-o selecție mai largă a populației, identificarea obstacolelor și dezvoltarea modelelor de depășire a unor astfel de obstacole.

Aspectul pedagogic

Bibliotecarii au experimentat modalități de predare/instruire, au lucrat în echipe și au elaborat proiectul unui curs de profil, dar, la sfatul consultantului de specialitate, au ales să-și regândească activitatea, în care au inclus multă demonstrație și prea puțină inspirație și practică. Instruirea a fost înlocuită de învățare, iar accentul s-a pus mai curând pe nevoile și problemele participanților decât pe cursul conceput. Profesorul a fost înlocuit de îndrumător, computerul și tabla au fost părăsite în favoarea unui contact mai apropiat cu „studenții", care au fost invitați să aleagă între diferite proiecte din domeniile de interes, cum ar fi automobilele, sportul, literatura.

Organizarea

Nu a fost vorba de un curs Internet, ci de activități într-un „atelier Internet". Un atelier este mai puțin formal și mult mai flexibil decât un curs obișnuit de la școală. Ca și grupul căruia îi era destinat proiectul, mulți dintre participanți aveau amintiri neplăcute din timpul școlii. Atelierul a fost organizat în bibliotecă, într-un spațiu cuprinzând un proiector, un ecran și 16 computere, captând și interesul vizitatorilor bibliotecii. Bibliotecarii au dorit să creeze o atmosferă neprotocolară, cu accent pe dialog și cooperare. Atelierul a cuprins două părți, cu o durată de două ore și jumătate, cu 8 – 12 participanți și doi bibliotecari.

Proiectul a fost promovat în presa locală și în bibliotecă și s-a făcut un marketing intensiv în raport cu potențialele grupuri-țintă.

Evaluarea

A fost făcută, pe de-o parte, pe baza notațiilor zilnice ale bibliotecarilor și prin chestionare de evaluare, iar pe de altă parte de către un evaluator extern care a realizat 13 interviuri. Toată lumea a fost mulțumită de atelier. Unii participanți au apreciat că aspectul pedagogic a fost superior față de experiențele lor anterioare. Pentru alții, cursurile de tehnologie informațională la care au participat înainte aveau fie un ritm de lucru rapid, fie o durată prea mare.

Internetul a fost demistificat, bibliotecarii doresc să continue această experiență. Deși au existat dificultăți legate de lucrul în rețea, în mod cert a avut loc o schimbare de atitudine. Entuziasmul și dialogul au oferit premise pentru întărirea în continuare a competenței participanților în utilizarea tehnologiei informaționale.

Atelierul a fost un model de depășire a barierelor în utilizarea Internetului de către persoane din afara sistemului școlar, și acesta este un concept care trebuie dezvoltat în continuare.

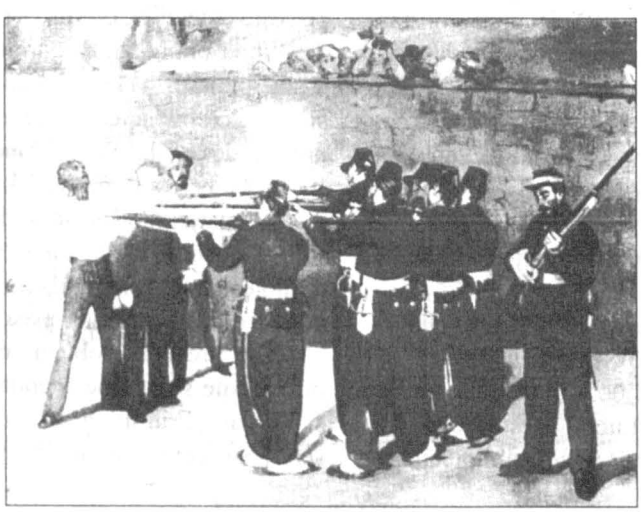

Edouard Manet, *Execuția împăratului Maximilian*, 1867

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Interesele utilizatorilor drept raţiune pentru activitatea bibliotecii
O critică

Vesa SUOMINEN
Conferenţiar, Universitatea din Oulu,
Departamentul de Studii informaţionale, Finlanda

Lunga tradiţie a orientării spre utilizator

Domeniul bibliotecii şi cercetarea de profil se bazează pe o lungă tradiţie a orientării spre utilizator pentru a justifica şi dezvolta activităţile bibliotecii. Numesc aceasta „uzitarism".

Mai ales în ultimii zece ani ai secolului XX, cercetarea a produs în mod explicit „paradigma orientării spre utilizator", deşi aceasta îşi are critica ei (Ingwersen 1992). În mod similar, în munca de cercetare informaţională şi de achiziţie se pot identifica „mişcări în direcţia orientării spre utilizator" (Dervin şi Nilan 1986). Totuşi, eu mă refer aici la un înţeles mai adânc al acestor ambiţii doctrinare dar care sub nici un motiv nu se limitează la ele. La nivel doctrinar, putem găsi expresii despre orientarea mai clasică spre utilizator, de exemplu din Ranganathan, din cunoscutele sale *Cinci legi ale biblioteconomiei*: *Cărţile există pentru a fi folosite*, *Fiecare carte îşi are cititorul său*, *Fiecare cititor îşi are cartea lui*, *Economisiţi timpul utilizatorului*, *Biblioteca este un organism în creştere*. Primele patru dintre aceste legi reflectă modul de gândire pe care îl numesc uzitarism. În conformitate cu aceste legi, raţiunea de a exista a bibliotecii stă în relaţia cu utilizatorii şi cu utilizarea (Kuronen 1996, 17 – 23, un alt exemplu de interpretare orientată spre utilizatori).

Există o lungă tradiţie de uzitarism în modul cum domeniul biblioteconomic se autopercepe. Lucrul acesta s-a accentuat în ultimii zece ani şi reflectă dezvoltarea unei percepţii mai generale culturale şi sociale. Creşterea influenţei uzitarismului în gândirea biblioteconomică actuală poate fi înţeleasă, parţial, în legătură cu dominaţia concepţiei neo-liberaliste despre societate. Când fiinţele umane sunt reduse la nivelul de clienţi, consumatori sau utilizatori, societatea poate fi redusă la o piaţă. Se impune, aşadar, o critică serioasă a uzitarismului.

Uzitarismul ideologic şi naiv

Încep prin a face deosebirea dintre orientarea bună şi valoroasă spre utilizator, pe de-o parte, şi uzitarismul naiv, părtinitor şi ideologic, pe de altă parte. Se poate vorbi de acesta din urmă atunci când interesele utilizatorilor sunt admise ca singurele raţiuni posibile pentru activitatea bibliotecii, în aşa măsură încât alte raţiuni nu sunt luate în considerare. Acest lucru poate fi ilustrat printr-un exemplu simplu. Există ceva convingător în afirmaţia că

1. bibliotecile există pentru utilizatori. În acest caz, interesele utilizatorilor trebuie să fie baza activităţii bibliotecii.

Fără îndoială, se poate accepta şi opinia că

2. bibliotecile există pentru scriitori, astfel că interesele scriitorilor constituie punctul central al politicii bibliotecii.

Acest al doilea argument se asociază, printre alte lucruri, cu libertatea de exprimare în mediul social şi ideologic în care au fost create bibliotecile publice. Bibliotecile sunt o parte din acea „sferă publică burgheză", în care cetăţenii participă la dezbaterea politică (Emerik şi Orum 1997, Westheim 1997 şi Kuronen 2000).

Sau se poate afirma că

3. bibliotecile există pentru societate / stat şi trebuie să servească interesele societăţii şi ale statului.

Se poate susţine că aceste trei afirmaţii nu se exclud reciproc, pentru că în mod sigur interesele societăţii şi ale statului sunt interesele cetăţenilor, astfel că afirmaţiile 1 şi 2 sunt incluse în afirmaţia 3.

În plus, se poate susţine că aceste interese sunt unite prin istoriile lor de origine. S-ar putea spune că interesele individuale duc la interesele colective prin modul în care cultura colectivă contribuie la creaţia individuală, „cultura vorbeşte în noi". Acest mod de presupunere a reducerii este nechibzuit şi poate fi bazat pe o idee nerealistă şi naivă despre stat. Aici admit, fără discutarea în continuare a relaţiilor lor reciproce, faptul că în ceea ce priveşte interesele referitoare la cele trei afirmaţii de mai sus, nici unul dintre ele nu se reduce la altul fără probleme.

Din punctul de vedere al tendinţelor sociale prezente, afirmaţia 3 poate părea puţin ciudată, deşi ar putea fi justificată în multe feluri. Într-o societate unde tendinţele individualiste sunt puternic legate de eficienţa economică, educaţia sau cultura nu se bazează, de fapt, niciodată numai pe interesele individului, ale cetăţeanului sau ale „utilizatorului". În plus, afirmaţia 3 poate fi susţinută din puncte de vedere mult mai idealiste care se referă la cultura şi comunitatea umană, la caracterul ei social şi colectiv. Cultura nu poate lua naştere numai din interesele indivizilor şi să se manifeste ca o entitate prin intermediul societăţii şi al statului, chiar dacă aceasta este o interpretare prin „moralitatea obiectivă" a lui Hegel. Poate fi apărat în mod rezonabil punctul de vedere că o istorie comună depăşeşte interesele şi dorinţele consumatorilor, ale utilizatorilor şi ale indivizilor în general.

Atitudinea noastră actuală faţă de argumentele privind afirmaţiile 2 şi 3 nu este importantă pentru teza mea. Potenţiala naivitate şi ideologie a uzitarismului rezultă din faptul că posibila existenţă şi potenţiala semnificaţie a unor astfel de puncte de vedere alternative nu sunt nici măcar luate în considerare.

Anumite percepţii ale culturii umane şi ale vieţii culturale a oamenilor sunt considerate ca evidente; ca adevăruri care se înţeleg de la sine, ele nu au nevoie de justificare deoarece, în mod firesc, nu există alternativă la ceva evident prin sine. Totuşi, truismele bazate pe presupuneri pot fi foarte puternice şi de aceea pot fi potenţial controversate. Există o anumită naivitate, chiar ignoranţă, în nerecunoaşterea faptului că există diferite moduri de apreciere a culturii şi a societăţii sau că alte direcţii sunt potenţial mai importante.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Primii pași spre o filosofie socială și culturală a biblioteconomiei

Din cele de mai sus rezultă concluzia că teoria biblioteconomică nu poate exista separat de teoriile sociale și culturale. De fapt, ea trebuie privită ca subordonată ideilor culturale și sociale. Dacă lucrurile stau așa, atunci nici o teorie serioasă de biblioteconomie nu poate fi formulată prin percepții presupuse despre cultură în mod superficial și fără reflecție. În mod implicit, ideile despre societatea informațională adoptate din manifestele politice nu pot deveni baza pentru o serioasă teorie biblioteconomică, deși ele nu pot fi total ignorate întrucât sunt fapte sociale și politice.

Atunci când afirmăm că ideile noastre despre societate și cultură, pe care se bazează opiniile noastre despre bibliotecă, nu trebuie să fie naive, ne confruntăm cu problema că niciodată nu poate exista un adevăr ultim despre filosofia culturală și socială. Ignorarea naivității înseamnă, în acest caz, că trebuie să ne bazăm teoria biblioteconomică pe o percepție a culturii și a societății care ia în considerare dezbaterea serioasă despre cultură și societate, fără limitarea ei la tendințele actuale. Orice concepție despre cultură și societate are, poate, un final deschis, așa că este firesc și justificabil pentru domeniul bibliotecilor să aibă punctul propriu de vedere, să pledeze pentru acele elemente de care este cel mai strâns legat și, astfel, să-și îmbogățească imaginea generală. Am încercat să fac acest lucru în cartea mea *A little library philosophy: the concept and professional, disciplinary and politico-cultural practice of librarianship* (Suominen 2001).

Documentele sunt în principal mesaje cu o permanență considerabilă și sunt esențiale în activitatea de bibliotecă. În mod inevitabil, lunga istorie a culturii și comunitatea sunt reflectate în filosofia culturală și socială a biblioteconomiei. Aceasta se leagă de tema lui Hans Georg Gadamer (1960/1986, 277) despre „reabilitarea tradiției și autorității". Documentul, ca un mesaj cu o permanență considerabilă, se dovedește o autoritate esențială pentru istoria culturală și pentru comunitate, și de asemenea ca reprezentând autoritatea. Poate că nu ar trebui să abandonăm sloganul din domeniul bibliotecar și al informației – „informația și cunoașterea sunt resurse" – dar ar trebui să-i dăm mai multă substanță.

Ca o persoană care privește societatea dintr-o perspectivă oarecum socialist liberală, se impune să reflectez asupra semnificației unei anumite tendințe conservatoare în societate și cultură, cu referire la Birdsall (1994, 110), care combină elemente conservatoare, liberale și socialiste atunci când ia în considerare conceptul de „politici de biblioteconomie". În mod similar, uzitarismul ideologic și naiv, cu accentul pus cu predilecție pe interesele utilizatorilor, ridică probleme.

Nu trebuie să se înțeleagă din toate acestea că interesele utilizatorilor nu trebuie privite cu seriozitate, că sunt favorizate punctele de vedere politice despre bibliotecă, de exemplu cele referitoare la politica despre colecții, sau punctele de vedere conservatoare susținând autoritatea. Fără îndoială, opiniile mele ar putea forma un cadru pentru o dezbatere necesară. De fapt, pentru ca o critică să fie luată în serios, consider că este necesar ca autoritatea culturii să fie recunoscută.

Am făcut scurte referiri la propria mea filosofie biblioteconomică. Aceasta doar pentru a demonstra că teoriile bazate pe concepte semnificative de cultură și societate pot fi dezvoltate pentru testarea conceptelor similare întâlnite în gândirea biblioteconomică naiv uzitaristă. Cititorii își pot forma opinia despre modalitatea mea de dezvoltare a teoriei și filosofiei biblioteconomice; totuși, ei nu ar trebui să permită ca acele opinii să le deformeze judecata despre această critică a uzitarismului ideologic și naiv.

Biblioteca accesibilă

Tone Eli MOSEID
Directoratul Norvegian pentru Biblioteci Publice

Directoratul Norvegian pentru Bibliotecile Publice a inițiat un proiect de cooperare cu scopul de a face serviciile bibliotecii publice mai accesibile tuturor categoriilor de public, inclusiv acelor persoane care solicită facilități speciale.

Mijloacele de realizare a acestui obiectiv se află în tehnologia informației și în proiectul unui model universal al echipamentelor. Este important să se creeze stații de lucru asociate cu recrutarea unor supervizori tehnici pentru cele trei biblioteci care cooperează la proiect.

Tehnologie nouă – bariere noi?

"Norvegia este o societate a posibilităților", a afirmat ministrul norvegian al Comerțului și Industriei în legătură cu lansarea celei de-a treia versiuni a planului "eNorge". Principalele obiective ale guvernului pentru societatea informațională includ și deschiderea ei pentru toți. Accesibilitate 24 de ore pe baza serviciilor electronice, dezvoltarea comerțului electronic și educația permanentă prin cursuri Internet sunt elemente importante în această viziune a societății de astăzi și de mâine.

Noua tehnologie poate oferi persoanelor în vârstă și celor cu deficiențe posibilități mai mari de participare activă la viața comunității, dar poate crea și bariere noi. Acolo unde există un decalaj între așteptările persoanei și exigențele funcționale ale mediului, tehnologia informațională poate crea noi obstacole în loc de a îmbunătăți accesibilitatea. De aceea, este important ca fiecare persoană să aibă acces la noua tehnologie. Drept urmare, versiunea 3.0 a planului "eNorge" dă prioritate satisfacerii nevoilor persoanelor cu deficiențe.

În același timp, în Norvegia se elaborează o strategie

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

de eliminare a barierelor cu care se confruntă persoanele cu deficiențe. Un raport special pe acest subiect a fost trimis pentru audiere în primăvara anului 2002. Se urmărește realizarea obiectivului de participare totală și de egalitate în cadrul comunității. Accesibilitatea pentru toți este un drept social și ar trebui, în principiu, să fie realizat într-un mod nediscriminatoriu printr-o extindere a disponibilității prezente. Accesibilitatea pentru toți pretinde un model universal.

De mai mulți ani, bibliotecile publice din Norvegia și-au sporit cunoștințele de tehnologie informațională și infrastructură tehnologică pentru a fi în pas cu dezvoltările societății informaționale. Măsura cea mai recentă din cadrul strategiei naționale poate fi considerată instalarea tehnologiei de bandă largă în bibliotecile publice, finanțată de guvern. Unul dintre scopurile acestei inițiative este acela de a încuraja bibliotecile nu numai să dezvolte servicii noi dar și să le îmbunătățească pe cele existente. Nu mai puțin importantă este provocarea de depășire a limitelor în utilizarea tehnologiei informaționale de către acele persoane care au nevoie de măsuri speciale și de adaptarea serviciilor oferite de bibliotecă. În prezent, serviciile bibliotecilor sunt legate, în egală măsură, de Internet și de biblioteca fizică; există nu numai o simplă căutare în catalog dar și servicii de referință on-line, baze full text și portaluri. În concluzie, cât de autentic accesibile vor fi serviciile bibliotecilor, dacă ele nu sunt destinate să asigure accesul pentru toată lumea?

Modelul universal

Acest proiect constă în conceperea produselor și ambientelor astfel încât să poată fi utilizate de fiecare individ pe o scară largă, fără a avea nevoie de adaptări suplimentare sau de un design individual. Se urmărește astfel simplificarea vieții pentru fiecare individ pentru ca produsele, mijloacele de comunicare și ambientul să fie utilizabile pentru un număr mare de persoane la un preț cât mai mic. Toate persoanele, indiferent de vârstă sau de abilități, reprezintă grupul-țintă pentru acest proiect. Sub motto-ul "Cel mai bun pentru unii, bun pentru toți", pragul de utilizare este coborît fără crearea unor noi grupuri cărora să li se refuze accesul. Un exemplu simplu ar fi nevoia unui iluminat general mai bun în bibliotecile publice. O necesitate pentru persoanele cu deficiențe vizuale devine un beneficiu pentru toți utilizatorii.

"Biblioteca accesibilă"

Directoratul Norvegian pentru Bibliotecile Publice a luat în considerare o serie de astfel de probleme pentru găsirea celor mai bune soluții. Sursa de inspirație a constituit-o proiectul suedez "Open Media", în cadrul căruia Biblioteca Municipală din Gothenburg a testat în anii 1993 – 1996 echipamente, software, hardware și diferite metode de lucru pentru a face, în primul rând, biblioteca mai accesibilă persoanelor cu handicap vizual. Acest proiect face parte în prezent din activitatea curentă a bibliotecii.

Împreună cu Biblioteca Districtuală din Østfold, Centrul Delta și Centrul pentru Reabilitare Profesională, Directoratul pentru Bibliotecile Publice a dezvoltat proiectul "Biblioteca accesibilă" care urmează să se desfășoare pe o perioadă de doi ani. Din momentul lansării proiectului, în aprilie 2001, s-a asigurat un suport financiar și s-a creat un program de cooperare cu trei biblioteci, din Oslo și din districtele Østfold și Vestfold. De asemenea, s-au stabilit contacte cu organizațiile locale și centrale ale utilizatorilor, cu producătorii de echipamente precum și cu o companie de consultanță care să acorde asistență în încurajarea participării utilizatorilor.

Care este scopul proiectului?

Primul pas a fost luarea în considerare a accesibilității fizice, atât la intrarea în bibliotecă cât și în interiorul acesteia. Cum pot fi accesibile serviciile bibliotecii, dacă treptele de la intrare sunt prea abrupte sau dacă indicatoarele din interiorul clădirii sunt așa de mici încât vizitatorii cu deficiențe de vedere nu pot fi ajutați? Bibliotecile publice s-au gândit în principal la construirea facilităților pentru persoanele care se deplasează în scaun cu rotile, dar cum rămâne cu celelalte deficiențe funcționale? Și ce înțelegem în prezent prin accesibilitate? Centrul Delta are experiență în acest domeniu, aplică o normă generală de accesibilitate care prezintă punctul de pornire în elaborarea unei norme de accesibilitate a bibliotecii.

Versiunea 1 a acestei norme a fost transferată pe Internet în februarie 2002 în speranța că va fi aplicată nu numai de bibliotecile care participă la proiect, ci și de alte biblioteci care își construiesc clădiri noi sau le renovează pe cele existente. O versiune tipărită a acestei norme este planificată pentru următoarea fază a proiectului.

La nivel local, bibliotecile participante la proiect și-au elaborat planuri proprii conform noii reglementări și, în timp, aceste măsuri vor îmbunătăți accesibilitatea bibliotecii.

Directoratul Norvegian pentru Biblioteci Publice se află în subordinea Ministerului Afacerilor Culturale și își are baza în legea bibliotecilor. Pe lângă obligațiile administrative și aplicarea legislației bibliotecare, Directoratul trebuie să asigure ca toate grupurile din societate să aibă acces adecvat la serviciile oferite de bibliotecă, indiferent de limbă, cultură sau deficiențe fizice. De la 1 ianuarie 2003, Directoratul va deveni o parte din noua inițiativă ABM, un organism de dezvoltare strategică națională pentru sectorul arhivelor, bibliotecilor și muzeelor.

Următoarea etapă trebuie să analizeze accesibilitatea serviciilor bibliotecii. Lucrul acesta se aplică atât la serviciile tradiționale, asociate cu fondul de media deținut de bibliotecă, localul actual, înscrierea cititorilor etc., cât și la serviciile virtuale, cataloagele bazate pe rețea și paginile proprii pe Internet. Ce experiență trebuie să aibă personalul bibliotecar în ceea ce privește nevoile speciale ale diferitelor grupuri de utilizatori? Cât de bune sunt informațiile și marketingul adresat acestor grupuri de utilizatori? Una dintre sarcinile proiectului este realizarea unui chestionar pentru un studiu privind cerințele utilizatorilor.

Fiecare dintre bibliotecile participante la proiect își vor forma un grup din 5 – 6 membri care să reprezinte diferitele tipuri de utilizatori cu deficiențe. Alături de bi-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

blioteci şi de o companie de cercetare cu rol de consultare, aceste grupuri urmăresc să ofere mai multe informaţii şi cunoştinţe despre modul cum accesibilitatea pentru toţi poate fi o realitate.

Una dintre măsurile importante ale acestui proiect va fi crearea unor staţii publice de lucru care să răspundă nevoilor utilizatorilor cu handicap, bazate pe conceptul modelului universal. Aceste staţii de lucru vor consta în computere cu acces Internet, combinate cu dispozitive speciale şi software care să permită conversia textului în redare vocală şi tipărirea în Braille. Va fi posibilă prelucrarea interfeţei grafice Internet, pentru o mai mare accesibilitate, iar un echipament adiţional va simplifica utilizarea staţiei de lucru, indiferent de tipul de deficienţă. Acest echipament este costisitor şi numai cu asistenţa amabilă a unuia dintre producători a fost posibil să pornească acest segment al proiectului.

Biblioteca Districtuală din Østfold reprezintă nivelul regional de bibliotecă din acest district. Ea este un centru de competenţă pentru bibliotecile municipale ale districtului şi a acordat prioritate tehnologiei informaţionale "cu accent mai mare pe informaţie decât pe tehnologie". Biblioteca şi-a adaptat serviciile la cerinţele utilizatorilor cu nevoi speciale.

În a treia etapă a proiectului, vor fi angajaţi, în bibliotecile participante la proiect, supervizori tehnici, cu experienţă în asistarea persoanelor cu handicap în vederea utilizării acestui echipament special. Supervizorii vor promova aceste servicii în faţa organizaţiilor de utilizatori, în faţa forurilor de decizie şi a comunităţii locale în general. Ei vor fi recrutaţi prin Centrul de Reabilitare Profesională care, potrivit profilului său, va orienta către aceste poziţii persoane cu deficienţe vizuale, aflate în căutarea unui loc de muncă. Vor fi luate măsuri pentru a le asigura pe termen lung un loc de muncă permanent şi condiţii de muncă, pentru o cât mai bună integrare. Supervizorii vor avea domeniul propriu de muncă în bibliotecă, cu responsabilităţi clar definite. Cooperarea dintre supervizorii tehnici şi bibliotecari va presupune cunoaşterea reciprocă a domeniului de expertiză, pentru asigurarea celor mai bune servicii pentru utilizatori. Se apreciază că această iniţiativă va oferi proiectului un plus de complexitate.

Directoratul Muncii – Centrul pentru Reabilitare Profesională reprezintă cea mai mare bază de cunoştinţe în domeniul muncii. Centrul oferă locuri de muncă persoanelor cu afecţiuni cerebrale, deficienţe vizuale sau auditive, preocupându-se de îmbunătăţirea şanselor lor de ocupare a unui loc de muncă. De asemenea, Centrul pune la dispoziţie şi alte tipuri de servicii, împărtăşind din experienţa sa şi altor instituţii din domeniu.

Importantă pentru întregul proiect este problema participării utilizatorilor şi nevoia de documentare în procesul de recrutare şi plasare a supervizorilor tehnici. Această sarcină va fi tratată separat (etapa a patra a proiectului), în scopul folosirii experienţei dobândite în beneficiul altor instituţii implicate în acelaşi domeniu. Se va pune accent pe metodele folosite şi pe colaborarea dintre toţi factorii implicaţi în proiect.

Centrul Delta este instituţia naţională de competenţă pentru participarea şi accesibilitatea persoanelor cu handicap. De la 1 ianuarie 2002, Centrul Delta a devenit parte din noul Directorat pentru Sănătate şi Asistenţă Socială. Centrul răspunde de elaborarea normelor de accesibilitate pentru şcoli şi muzee şi furnizează informaţii despre accesul la Internet al persoanelor cu deficienţe.

La încheierea proiectului, în octombrie 2003, sperăm să obţinem cunoştinţe valoroase atât pentru beneficiul întregului sector al bibliotecilor, cât şi în afara graniţelor Norvegiei. Informaţiile despre evoluţia proiectului vor fi afişate în permanenţă pe pagina de Internet a proiectului, cu legături de la Centrul Delta şi Directoratul pentru Bibliotecile Publice.

În final, se va elabora un raport şi există intenţia organizării unor seminarii în scopul răspândirii informaţiilor despre experienţa dobândită.

(Din "Scandinavian Public Library Quaterly",
nr. 2/2002)
Traducere de Ortansa ENĂŞESCU

Picasso, *Guernica*, 1937

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Comemorare

François Rabelais – 450

N.N. CONDEESCU

... Rabelais, omul, a fost deci o figură curioasă, o personalitate unică, dar, totodată, prin unele laturi, puternic reprezentativă a epocii sale. Un călugăr fără vocaţie condamnat la claustrare prin prejudecăţile timpului împărtăşite de părinţii lui, iată cum ni se înfăţişează scriitorul pînă la vîrsta maturităţii. Nu este însă un resemnat: de la prima lui scrisoare către Budé şi pînă la secularizarea mănăstirii St. Maurles-Fossés, face mai multe încercări, sub chipuri diferite, de a lepăda rasa şi "regula". Rămîne totuşi preot, fiindcă o ruptură făţişă cu Biserica, ale cărei dogme le repudia, l-ar fi dus la rug sau la spînzurătoare. Le-a evitat cu prudenţă pe amîndouă, mulţumită şi unor protectori puternici. A practicat cuminte deviza urmaşilor săi, libertinii din secolul al XVII-lea, *intus ut libet, foris cum moris est* – în cuget, cum îţi place; în exterior, poartă-te după timpuri. Acest principiu de viaţă – impus de vremurile acelea în care catolicismul, încleştat în lupta împotriva protestantismului şi a filosofilor antice repuse în circulaţie de umanişti, oprima ideile înaintate – era singurul capabil să asigure unui savant, dublat de un mare scriitor, clipe de răgaz pentru creaţie. Desele călătorii, prin care i se mai pierdea urma în caz de primejdie acută, l-au pus, de asemenea, nu o dată, la adăpost de

GARGANTVA

ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ

LA VIE INESTIMA. BLE DV GRAND Gargantua, pere de Pantagruel, iadis cō. posee par L'abstra. cteur de quite elsece.

Liure plein de pantagruelisme.

M. D XXXV.

Dñ lee Benā a Lvonnoys strācoys Iuſtes nāt noſtre Dame de Conſoit.

CITITORILOR

Prieteni cititori, citindu-mi opul
De părtiniri vă dezbăraţi, şi patemi.
În cartea mea nu scándela e scopul –
Nici stricăciuni, nici răul demn de-anatemi.
Ce-i drept, desăvîrşirea,-n ce dezbatem,
Nu-i multă; dar a rîsului, e sigur.
Subiect alt, n-are inima-mi, v-asigur,
Văzînd griji cîte prind să vă-ncolţească;
Scriu despre rîs nu despre plîns, desigur,
Căci rîsu-i însuşire omenească.

[TRĂIŢI VOIOŞI]

neplăceri. S-a ridicat mult deasupra stării lui iniţiale de călugăr franciscan printr-o sete niciodată potolită de cunoştinţe.

Rabelais este un om al Renaşterii prin universalitatea culturii lui din care şi-a clădit un sistem de idei noi, progresiste. Teologia încetase de a îndestula nestăvilita *libido sciendi* a oamenilor Renaşterii, şi Rabelais o depăşeşte pentru a o lua în rîs; îşi însuşeşte medicina, filologia, dreptul, precum şi toate acele limbi în care Panurge se adresează lui Pantagruel în momentul primei lor întîlniri. Conştient de puternica lui personalitate, a deschis drumuri noi, atît în medicină (prin folosirea textelor originale, greceşti, ale medicilor din Antichitate, punînd deci filologia în slujba depistării boalelor şi a vindecării oamenilor), cît, mai ales în literatură, domeniu în care a creat un gen al lui, ilustrat inimitabil de o forţă uluitoare de plăsmuire. În înfăptuirea acestei opere a dovedit un curaj neînfricat şi o perseverenţă uimitoare din partea unui persecutat, mereu lovit de cenzura Sorbonei. A făcut-o convins că slujeşte omenirea, luptînd împotriva putregaiului social, pentru regenerare în numele unui ideal nou. Cel mai înalt titlu de glorie al lui Rabelais este, aşadar, cununa de umanist militant.

Studiu introductiv
la ediţia RABELAIS,
Gargantua,
traducere, note,
comentarii şi indice de
Romulus VULPESCU,
ELU, 1962

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

Nichita STĂNESCU şi Victor CRĂCIUN, *Cartea vorbită*
Liga Culturală pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni şi Editura Semne, restabilirea textelor şi note de Cristiana Crăciun, Bucureşti, 2003

La masa de taină...

În ultima jumătate de secol, bolta poeziei româneşti a mai strălucit cu un astru. Obişnuită cu patima naţională a lui Bolintineanu şi Alecsandri, peste care s-a aşezat lumina cosmică eminesciană; cutremurată de blestemele argheziene şi de înflăcărata torţă a lui Goga, irizată de cugetarea blagiană, cu smârcuri de lacustră, de gânduri albe sau de alabastru de la Bacovia, Voiculescu şi Barbu, versul românesc îşi aşteaptă acel tunel al timpului care să-l transporteze într-un nou mileniu. Generaţii întregi, distinse şi originale generaţii, s-au osârdit, după Gyr, Crainic, Cotruş, Beniuc şi Stelaru să descopere noua expresie de lumină a verbului românesc, dar cei care i-au dat arderea după anii cincizeci – şaizeci s-au numit Nicolae Labiş, Marin Sorescu şi Nichita Stănescu... (Victor Crăciun)

Petre GHELMEZ, *Biblii şi oameni de plastic*
Editura Coresi, Bucureşti, 2002

Poemul

În fond aici şi mereu, / Poemul aparţine lui Dumnezeu. // Fără de lege, / Omul de plastic nu-l gustă, / Nu-l înţelege. // Melc în albuş, / Topindu-se-n zgură, / Poemul / Duce Steaua Polară în gură. // Taci, suflete, nu plânge! / În mădularele polivinilinacetice / Te poţi şi tu răsfrânge. // Veacul vesel – e trist, / Şi, fără pricină, / Spada inimii tale se-nclină...

Petre GHELMEZ, *Marele calendar*
Cu 12 desene ale autorului, Editura Coresi, Bucureşti, 2002

Aprilie Înlăcrimatul

Plângi, fata mea? Plângi, dragostea mea?! / Ţi-a înflorit prin ia din raze de lună o stea. / Mugurii – doi, de foc, de care te-ai speriat, / Tu – salcie, despletită în vânt, eu – bărbat. // Cântecul, jocul nu mai au temei, / Şi nu ştii ce vrei! // Aripile ţi-s transparente şi lungi, / Pipăi cu tălpile poteca şi n-o mai ajungi. / Palmele-ţi sunt ale nu ştiu cui, / N-ai unde să le mai ţii, unde să le mai pui. / Umerii ni s-au ascuţit, / S-au atins, au sclipit, / Ca vârfurile de cuţit. / Parcă-am fi mereu pe un deal, pe un dâmb, / Alunecăm, ne-nţepăm în muşchi şi licheni, călcăm strâmb... // Glezna gândului doare / Ca o pasăre care moare. // Ne-am trezit, fără să vrem, şi fără vină, / Într-o dimineaţă străină. // Aprilie Înlăcrimatul / Ne populează cu umbre neînţelese Palatul.

Vasile SPERANŢA, *Divina călăuză. Sonete fără umbră*
Editura Floare Albastră, Bucureşti, 2002

Când trecuse de 50 de ani, Vasile Speranţa, poet până atunci de ţinută romantică, sentenţios şi incantatoriu, a simţit o chemare sublimă, mistică poate, pentru vocaţia sacerdotală şi a devenit student la Academia de Teologie greco-catolică de la Blaj... Prin aceste determinări biografice şi prin datele structurii sale mentale, Vasile Speranţa a ajuns să scrie o poezie religioasă de cea mai profundă simţire şi trăire evanghelică. Muzicianul superperformant care era şi Poetul care se afirmase ca un recipient al cuvântului iluminat s-au contopit în adoraţia Logosului originar ca să "ardă în sensul lumii către Dumnezeu"... (Aureliu Goci)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

M. EMINESCU, *Poezii. I Satire*
Ediție critică sinoptică de N. Georgescu, Editura Floare Albastră, București, 2002

Interesul de care s-a bucurat prima broșură a acestei ediții ne face să continuăm. O ediție în serial nu este chiar lipsită de avantaje, dimpotrivă: cărțile sunt mai mici, dând iluzia lucrului ușor, apoi acest punct fix al oricărei ediții numit "Cuvânt înainte" se fragmentează, lăsând să se înțeleagă că este vorba de un dialog prelungit, mereu cu "va urma" *(și ce nu s-a spus încă – sau ce nu găsește cititorul – urmează să se spună în "episodul" următor), în fine, impresiile care se culeg pot fi puse la lucru pentru ediția întreagă, definitivă care, la rândul ei, devine imperios firească...* (N. Georgescu)

N. GEORGESCU, *Cercul strâmt. Arta de a trăi pe vremea lui Eminescu*
Editura Floare Albastră, București, 1995

... De la început intenția noastră a fost una demonstrativă: să argumentăm, cu probe noi, că viața politică a lui Eminescu a fost o experiență politică asumată, adică un mod de a trăi, o ars vivendi chiar, într-o lume a cărei sumă politică nu s-a făcut. Am construit mai multe demonstrații pe această temă, fiecare dintre ele independentă de celelalte. Nu ni s-a părut necesar să topim aceste abordări separate într-una singură, concentrată și plină de note ori vastă, integrându-le în textul de bază. Aceasta, pe care o prezentăm astăzi cititorului binevoitor, privește un segment din viața de ziarist a lui Eminescu, oarecum strict delimitat cronologic...

Delmira AGUSTINI, *Dulci elegii*
Așezare lirică: Radu Cârneci, traducere: Ileana Scipione, Valeriu Pop, Editura Paideia, București, 2002

... Deși a tins constant spre exprimarea ființei nude, până la noi a ajuns doar taina neexplicată a Delmirei: misterul ființei legate de un destin straniu, semn al înaltei poezii, care ne lasă adăstând la nesfârșit în pragul sufletului poetei. Viața și moartea sa continuă astfel să fie secrete pentru noi, cum secret rămâne, în ultimă instanță, și versul său care, în pofida atât de sincerei sale dăruiri, se supune numai rigorilor și puterilor Artei. Asemenea marelui poet grec, orb și nemuritor, și Delmira Agustini cântă noaptea și misterele: "Nu știu... / Dar ce ciudată orbire-mi șterge lumea..." (Ileana Scipione)

Nicolae SINEȘTI, *Printre stele o pasăre*
Editura Semne, București, 2002

Nu tace tăcerea, / nu țipă veșnicia!... / Îmi țiuie auzul, / Radioul dă ora exactă. // Îmi întorc privirea, / Ascult zgomotul ideilor... / nici un punct de vedere. // Să cânte muzica!... / Mesenii mi-au adormit / pe nuntă / Nu se mai știe Poetul?... / Timpul – / greier înzăpezit; / Struniți Vioara veciei.

NOTĂ: Cărți achiziționate de Serviciul Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Agenda culturală

Programul "2003 – Anul Nichita Stănescu"

Pe fondul unei lumi în schimbare brutală, când imperativele pragmatice prevalează şi entropia sensibilităţii umane se accentuează, a-ţi aminti de un mare poet şi a-i recita versurile în public constituie un gest de generoasă iubire faţă de tot ceea ce este etic şi frumos în structura spirituală a speciei umane. Este vorba de POETUL Nichita Stănescu care, dacă ar fi trăit, ar fi împlinit anul acesta, la 31 martie, 70 de ani.

"Trimbulindul" elegiac şi-a trăit viaţa obsedat de himera geniului eminescian (la vârsta inocenţei îl văzuse pe Eminescu în ochii lui Arghezi care...), şi-a consumat destinul într-o clocotitoare risipire de talent şi de iubire a aproapelui. Pentru a marca importanţa apariţiei sale în lirica românească şi universală, Biblioteca Metropolitană Bucureşti, Primăria Sectorului 2 şi Inspectoratul Şcolar al Sectorului 2 au lansat în ziua de 31 martie, la Colegiul Naţional "Iulia Hasdeu" din Capitală, programul educaţional pentru elevi "Nichita Stănescu, Cuvântul – Axis Mundi".

Debutul programului s-a făcut cu o expoziţie omagială amenajată în holul Colegiului "Iulia Hasdeu", care a inclus manuscrise, cărţi, fotografii şi obiecte personale ale poetului. Buni prieteni şi admiratori ai autorului *Necuvintelor*, complici ai revigorării operei acestuia în memoria posterităţii (poetul Ion Horea, pictorul Mihai Bandac, actorii Cristina Deleanu şi Ştefan Velniciuc, muzeograful Aurelia Dumitraşcu şi alţii) şi-au cotrobăit prin amintiri şi, pentru câteva momente, au reconstituit în ochii numeroasei asistenţe icoana eterică a celui ce a fost Nichita Stănescu – omul şi poetul. De asemenea, cu sprijinul Consiliului Judeţean Ilfov, a fost editată publicaţia omagială: "Nichita 70", iar biblioteca omonimă i-a consacrat un frumos număr din foaia cartierului – "Alfa".

Destinat să se desfăşoare de-a lungul întregului an, programul va include trei concursuri pe teme legate de viaţa şi opera poetului şi se adresează elevilor cu scopul de a descoperi tinere talente care pot fi sprijinite de comunitate.

Primul concurs: "Nichita Stănescu – inventatorul" va avea în conţinut cunoştinţe generale privind viaţa şi opera scriitorului şi se va desfăşura în două etape. Prima etapă este cea pe şcoală, în intervalul 15 aprilie – 21 mai a.c., care va desemna un singur câştigător. Acesta va fi înscris la faza finală, pe sector, ce se va concretiza în perioada 26 – 31 mai, la Colegiul Naţional "Iulia Hasdeu" din Capitală şi va consta dintr-o lucrare scrisă. La faza pe sector se vor acorda trei premii.

Concursul "Noduri şi semne" este de desene cu temă dată (11 poezii din opera poetului). Elevii se pot înscrie în perioada 1 – 14 aprilie, iar data limită de depunere a lucrărilor este de 31 mai anul acesta. Jurizarea lucrărilor se va face în luna octombrie, iar premiile se vor acorda pe 13 decembrie.

"Sensul ascuns al cuvintelor" – al treilea concurs – este de creaţie literară modernă, şi are ca temă principală simbolistica universului imaginar. Înscrierea se va face între 1 – 14 aprilie, lucrările urmând a fi depuse cel mai târziu la 1 octombrie a.c. Jurizarea, anunţarea rezultatelor şi premierea vor avea loc în ziua de 13 decembrie, data la care, în anul 1983, poetul a trecut în lumea umbrelor şi a eternităţii.

Liviu BUTUC

Ziua Internaţională a Francofoniei

Cu ocazia Zilei Internaţionale a Francofoniei, Biblioteca Metropolitană Bucureşti a organizat joi, 27 martie a.c., la Club A, o manifestare culturală la care au luat parte numeroşi elevi şi studenţi bucureşteni. Cu această ocazie, Compania de Artă "Studio 24" a prezentat spectacolul "Conversaţie în jurul mesei", după un text de Rolland Dubillard. Programul a fost completat cu recitalul muzical "Les Trouvers" alcătuit din cîntece medievale franceze. În încheiere, un grup de elevi ai Şcolii Centrale a oferit publicului un florilegiu de poezie franceză contemporană. Manifestarea a fost realizată în colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe.

Horia FRUNZĂ

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendar

aprilie 2003

♦ 1 aprilie 1868. 135 de ani de la nașterea lui **Edmond Rostand**, dramaturg francez (1 apr. 1868 – 2 dec. 1918)

♦ 1 aprilie 1873. 130 de ani de la nașterea lui **Serghei Vasilievici Rahmaninov**, compozitor, pianist și dirijor rus (1 apr. 1873 – 28 mart. 1943)

♦ 1 aprilie 1888. 115 ani de la nașterea lui **Mircea Florian**, filosof (1 apr. 1888 – 1960)

♦ 1 aprilie 1903. 100 de ani de la nașterea lui **Matei G. Marinescu**, inginer electromecanic, inventator, profesor universitar și academician

♦ 2 aprilie. **Ziua Internațională a Cărții pentru Copii** (instituită din 1967, în ziua de naștere a scriitorului Hans Christian Andersen)

♦ 2 aprilie 1923. 80 de ani de la nașterea lui **Lucian Dumitrescu**, scriitor (2 apr. 1923 – 16 dec. 1992)

♦ 3 aprilie 1893. 110 ani de la nașterea lui **Damian Stănoiu**, prozator (3 apr. 1893 – 8 iul. 1956)

♦ 4 aprilie 1873. 130 de ani de la nașterea lui **Elie Faure**, eseist și critic de artă francez (4 apr. 1873 – 29 oct. 1937)

♦ 5 aprilie 1908. 95 de ani de la nașterea actriței americane **Bette Davis** (5 apr. 1908 – 6 oct. 1989)

♦ 5 aprilie 1923. 80 de ani de la nașterea **Floricăi Ioan**, sculptoriță

♦ 5 aprilie 1933. 70 de ani de la nașterea poetului **Romulus Vulpescu**

♦ 6 aprilie 1933. 70 de ani de la nașterea scriitoarei maghiare **Maria Toth**

♦ 7 aprilie 1903. 100 de ani de la nașterea lui **Grigore Cugler**, prozator avangardist (7 apr. 1903 – 1972)

♦ 8 aprilie 1848. 155 de ani de la moartea lui **Gaetano Donizetti**, compozitor italian (29 nov. 1797 – 8 apr. 1848)

♦ 8 aprilie 1913. 90 de ani de la moartea lui **Panait Cerna**, scriitor (25 sept. 1881 – 8 apr. 1913)

♦ 8 aprilie 1973. 30 de ani de la moartea lui **Pablo Picasso** (25 oct. 1881 – 8 apr. 1973)

♦ 9 aprilie 1553. 450 de ani de la moartea lui **François Rabelais** (1494 – 9 apr. 1553)

♦ 10 aprilie 1813. 190 de ani de la moartea lui **Joseph Louis Lagrange**, astronom și matematician francez (25 ian. 1736 – 10 apr. 1813)

♦ 11 aprilie 1898. 105 ani de la nașterea dramaturgului **Mircea Ștefănescu** (11 apr. 1898 – 23 oct. 1982)

♦ 11 aprilie 1923. 80 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Spiridon**, pictor

♦ 12 aprilie 1823. 180 de ani de la nașterea lui **Aleksandr Nicolaevici Ostrovski**, dramaturg rus (12 apr. 1823 – 14 iun. 1886)

♦ 12 aprilie 1938. 65 de ani de la moartea lui **Feodor Ivanovici Șaliapin**, bas-bariton rus (13 feb. 1873 – 12 apr. 1938)

♦ 13 aprilie 1938. 65 de ani de la nașterea **Cătălinei Buzoianu**, regizor

♦ 14 aprilie 1943. 60 de ani de la nașterea actriței **Rodica Mandache**

♦ 15 aprilie 1873. 130 de ani de la nașterea lui **Henry James**, scriitor american (15 apr. 1873 – 8 feb. 1916)

♦ 16 aprilie 1788. 215 ani de la moartea lui **Georges Louis Leclerc de Buffon**, naturalist și scriitor francez (7 sept. 1707 – 16 apr. 1788)

♦ 18 aprilie 1848. 155 de ani de la desfășurarea, la Blaj, a **primei adunări a românilor din Transilvania**

♦ 18 aprilie 1928. 75 de ani de la nașterea lui **Dumitru Popescu**, poet, prozator și publicist

♦ 18 aprilie 1928. 75 de ani de la nașterea lui **Alexandru D. Lungu**, scriitor și actor

♦ 19 aprilie 1848. 155 de ani de la nașterea lui **Calistrat Hogaș** (19 apr. 1848 – 28 aug. 1917)

♦ 20 aprilie 1828. 175 de ani de la nașterea lui **Carol Davilla**, medic (20 apr. 1828 – 26 aug. 1884)

♦ 20 aprilie 1903. 100 de ani de la nașterea lui **Ion Andrei Deleanu**, traducător (20 apr. 1903 – 12 iun. 1980)

♦ 20 aprilie 1968. 35 de ani de la moartea lui **Adrian Maniu**, poet și dramaturg, membru corespondent al Academiei Române (7 feb. 1891 – 20 apr. 1968)

♦ 21 aprilie 1863. 140 de ani de la nașterea lui **Max Wolf**, astrofizician german (21 apr. 1863 – 3 oct. 1932)

♦ 21 aprilie 1923. 80 de ani de la nașterea lui **Mircea Popovici**, poet

♦ 21 aprilie 1928. 75 de ani de la nașterea lui **Vasile Liveanu**, istoric și academician

♦ 22 aprilie 1768. 235 de ani de la nașterea **Doamnei de Staël**, eseistă și romancieră franceză (22 apr. 1768 – 13 iul. 1817)

♦ 23 aprilie. **Ziua Mondială a Cărții și a Dreptului de Autor**, instituită în 1995

♦ 23 aprilie 1903. 100 de ani de la nașterea lui **George Buznea**, poet și traducător (23 apr. 1903 – 13 sept. 1976)

♦ 25 aprilie 1923. 80 de ani de la nașterea lui **Barbu Câmpina**, istoric (25 apr. 1923 – 18 sept. 1959)

♦ 25 aprilie 1933. 70 de ani de la moartea lui **Mina Minovici**, medic legist și farmacist (30 apr. 1858 – 25 apr. 1933)

♦ 25 aprilie 1993. 10 ani de la moartea lui **Valentin Deșliu**, poet și traducător (9 oct. 1927 – 25 apr. 1993)

♦ 26 aprilie 1798. 205 ani de la nașterea lui **Ferdinand Victor Eugène Delacroix**, pictor francez (26 apr. 1798 – 13 aug. 1863)

♦ 26 aprilie 1963. 40 de ani de la moartea lui **Vasile Voiculescu**, poet, prozator și publicist (27 nov. 1884 – 26 apr. 1963)

♦ 28 aprilie 1853. 150 de ani de la moartea lui **Johan Ludwig Tiek**, poet, romancier și critic literar german (21 mai 1773 – 28 apr. 1853)

♦ 28 aprilie 1893. 110 ani de la moartea lui **Emanuel Protopopescu-Pache**, avocat, primar al Bucureștiului (12 ian. 1845 – 28 apr. 1893)

♦ 28 aprilie 1908. 95 de ani de la înființarea **Societății Scriitorilor Români**, al cărei prim președinte a fost Cincinat Pavelescu

♦ 29 aprilie 1868. 135 de ani de la înființarea **Filarmonicii Române din București**, astăzi Filarmonica "George Enescu"

♦ 29 aprilie 1918. 85 de ani de la moartea lui **Barbu Ștefănescu Delavrancea**, scriitor (12 apr. 1858 – 29 apr. 1918)

♦ 30 aprilie 1883. 120 de ani de la moartea lui **Edouard Manet**, pictor francez (23 ian. 1832 – 30 apr. 1883)

♦ 30 aprilie 1883. 120 de ani de la nașterea lui **Jaroslav Hašek**, scriitor ceh (30 apr. 1883 – 3 ian. 1923)

♦ 30 aprilie 1933. 70 de ani de la moartea **Annei de Noailles** (Principesa Brâncoveanu), scriitoare franceză de origine română (15 nov. 1876 – 30 apr. 1933)

NOTĂ: Rubrică realizată de Serviciul Bibliografic al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

Veronica ALDEA, Adriana GAGEA, Angela OPREA – 'I. V. Socec' Foundation Popular Library 2

Bucharest History in 1936 'Gazeta Municipală' 5

Patrimony 11

Poetical Work of Charles d'Orléans 12

Contemporary Autographs – *Romulus VULPESCU – 70* 14

Victor PETRESCU – Library Tradition in Târgoviște (I) 16

National Library Service in Italy 20

Liviu BUTUC – Short History of Communication. From Cave Painting to CD-ROM [II] 22

Scandinavian Libraries 29

Comemoration – François Rabelais – 450 35

Catalogue 36

Bucharest Metropolitan Library – Cultural Events 38

Calendar 39

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

București, str. Take Ionescu nr. 4
sector 1, cod poștal 79711
Tel/Fax: 211.36.25; 212.83.11
E-mail: abidob@email.ro
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redactor șef: Ion HOREA
Secretar de redacție și Culegere text: Iulia MACARIE
Tehnoredactare computerizată: Elisabeta BENYI
Marian TĂNASE

CUPON

ABONAMENT LA
"BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR"

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **"Biblioteca Bucureștilor"** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: București, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poștal 79711.
Anexez chitanța de plată a sumei de ..... lei în contul dvs.
nr. 2511.1-3771.1/ROL BCR sector 1.

Asociația noastră ABIDOB și Biblioteca Metropolitană București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din Comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară **"BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR"**. Costul unui număr este de 20.000 lei. Cheltuielile de expediere sunt suportate de abonat la primirea publicației. Pentru străinătate: America de Nord, America de Sud, Africa, Asia, Australia, Europa, Asia Mică (Israel, Țările Arabe) – 8 $ per exemplar.

Tipărit la Tipografia "SEMNE '94"

Redacția revistei "BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR" respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

FRANÇOIS RABELAIS

1494 – 1553

450 de ani de la moarte

"Am devenit tot atît de savant ca şi Erasm, însă, văzînd că înţelepciunea şi ştiinţa nu duc, de obicei, decît la azil sau la spînzurătoare [...] îmi veni ideea să fiu mai nebun decît toţi compatrioţii mei laolaltă. Compusei o carte voluminoasă cu poveşti să nu le crezi nici pe jumătate, plină de măscări pe deasupra, şi în care am batjocorit toate superstiţiile, toate ceremoniile, tot ce se venera în ţara mea, toate categoriile sociale, de la cea de rege şi de papă pînă la cea de teolog, mai disprețuită decît oricare alta [...]".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ANNA DE NOAILLES

1876 – 1933

70 de ani de la moarte

„... Anna de Noailles suferea, aşadar, de acea pluralitate a originilor care îi marchează atît de dureros pe cei în care se îmbină mai multe neamuri. În ea se dădea continuu o luptă între aceste atavisme, toate la fel de puternice; printre ele desluşea glasul păstorilor moldoveni şi al curierilor valahi despre care vorbeşte Montaigne, mesageri cu chimir roşu care, pe neobosiţii lor cai mărunţi, duceau scrisorile de dragoste sau declaraţiile de război ale sultanilor. Numai Dumnezeu ştie ce nubilă «basilissa», ce împărătese în culmea gloriei, înnebunite după cursele cu vizitii verzi şi albaştri, ce suverane închise în vreo mănăstire din insulele Bosforului o răscoleau cu leneveala, furia ori suspinele lor; şi să nu-i uităm nici pe voievozii învingători, pe boierii eleganţi şi indolenţi, şi, desigur, nici pe acei Văcărescu spirituali şi buni de gură din care ne tragem amîndouă".

Elena Văcărescu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro